

Horia Matei

TURNEUL DE PRIMĂVARĂ

CAPITOLUL ÎNTÎI

Unde aflăm cîte ceva despre activitatea profesorului Roland Despreux

În după-amiaza zilei de 12 martie, un tînăr înalt, îmbrăcat într-un pardesiu de culoarea părului de cămilă, intră în holul hotelului „Ambasador” se îndreptă spre biroul portarului. După ce aruncă o privire pe ceasul-brăţară şi se convinge că nu mai lipseau decît puţine minute pînă la ora cinci, se adresează funcţionarului de la poartă:

— Aş dori să vorbesc cu domnul Despreux din Paris. Profesorul Roland Despreux.

Portarul răsfoi registrul. Apoi:

— Etajul III, camera 306.

După ce privi tabloul din spatele său, să vadă dacă este cheia în căsuţa ei, întreabă :

— Pe cine să anunţ ?

— Anton Ciuperceanu, secretarul Federaţiei de şah a R.P.R.

Funcţionarul chemă la telefon camera 306 de la etajul III şi după o scurtă convorbire îi comunică vizitatorului:

— Profesorul Despreux coboară peste cîteva minute. Vă roagă să luaţi loc în hol.

Tînărul cu pardesiu de culoarea părului de cămilă mulţumi, apoi alege o măsuţă retrasă într-un colţ şi se așeză. Luă cîteva reviste şi le răsfoi distrat. Ochii îi alunecau însă peste fotografii şi text fără să le prindă înţelesul şi i se îndreptau mereu spre scara pe care urma să coboare cel aşteptat.

Profesorul Roland Despreux nu era la prima lui vizită în ţara noastră. Anton Ciuperceanu îl cunoscuse încă în urmă cu patru ani, în care timp fuseseră aproape tot timpul în corespondenţă. Profesorul era de mai mulţi ani preşedintele Federaţiei internaţionale de şah şi una din cele mai cunoscute personalităţi în rîndul amatorilor din toate ţările ale nobilului sport al minţii.

Sosise în urmă cu cîteva zile la Bucureşti, pentru unele chestiuni legate de organizarea tradiţionalului turneu internaţional al ţării noastre, a „turneului de primăvară”, cum i se spune. Anul acesta, turneul se arăta a fi deosebit de interesant. Mai întîi fiindcă zece maeştri reputaţi din numeroase ţări îşi anunţaseră participarea, între alţii şi maestrul american Dacosta, care, în cei doi ani de cînd apăruse la diferite turnee şi campionate, nu fusese încă învins. Apoi, fiindcă acest turneu era ultima manifestare mai însemnată de acest fel înainte de marele turneu de la Amsterdam - așa-zisul „turneu al candidaţilor” -, care urma să decidă cine va juca cu marele maestru sovietic Vinogradov pentru titlul de campion mondial.

Anton Ciuperceanu fusese destul de mirat cînd profesorul Despreux îl rugase să-l viziteze în după-amiaza aceasta la hotel. Faptul în sine nu avea, desigur, nimic neobişnuit. Totuşi, invitaţia fusese făcută pe un ton şi în termeni care-i dăduseră de gîndit tînărului secretar al federaţiei de şah. După ultima şedinţă a comitetului de organizare a turneului, care avusese loc chiar în dimineaţa aceasta, profesorul Despreux îl luase de braţ şi-l trăsese deoparte:

— Vreau să-ţi fac o rugămintă, îi spusese el.

Ciuperceanu nu vorbea foarte bine franceza, dar înţelegea totul.

— Dacă nu te deranjează prea mult, continuase profesorul, aş vrea să ne vedem astăzi la ora cinci. Avionul meu pleacă în zori, așa că mi-a rămas numai după-amiaza de astăzi.

Spunînd acestea, preşedintele îşi tot răsucea un nasture de la haină, ceea ce la el trăda o oarecare nervozitate.

— Cu plăcere, răspunsese Anton Ciuperceanu. Apoi aşteptase ca preşedintele federaţiei internaţionale să-i dea câteva lămuriri asupra scopului întrevederii.

Părînd a citi întrebarea mută din ochii tînărului, profesorul tuşi încurcat:

— În ceea ce priveşte cele ce vom discuta, spusese ezitînd, te rog să ai răbdare pînă după-amiază. E o chestiune... o chestiune... cum să spun... confidenţială. Aş prefera ca deocamdată să rămînă între noi.

La despărţire, profesorul Despreux îi strînsese mîna şi, drept rămas bun, adăugase:

— Atunci, pe dupa-amiază, la hotel.

Şi, înainte de a se urca în automobilul care-l aştepta, îi strigase:

— La ora cinci !

Acesta era motivul pentru care Anton Ciuperceanu, tînarul secretar al federaţiei noastre de şah, întrebuse de profesorul Despreux din Paris şi-l aştepta în holul hotelului „Ambasador”. Iar tonul în care profesorul îi ceruse convorbirea, precum şi termenii pe care îi folosisese dădeau de gîndit tînărului; aceste gînduri îl împiedicau să se poată concentra asupra revistei pe care o ţinea în mînă şi pe care o răsfoia mecanic.

Cititorul acestor rînduri ar putea să fie oarecum mirat de faptul că Anton Ciuperceanu acorda atîta importanţă întrevederii cu profesorul Roland Despreux. Ba, mai mult decît atît, ar putea să nu găsească nimic neobişnuit în faptul că un oaspe străin vrea să comunice ceva secretarului federaţiei noastre de şah, pe care-l cunoscuse în cursul uneia din vizitele sale, chiar dacă e vorba de ceva confidenţial. A doua zi în zori, profesorul Despreux părăsea ţara noastră şi poate că-i va cere tînărului său cunoscut să-i trimită câteva fotografii pe care le comandase şi nu erau încă gata sau poate că-i va ruga să-i achiziţioneze un disc cu melodia dansului nostru „Periniţa”, atît de popular peste hotare...

Dar Anton Ciuperceanu era convins că e vorba de cu totul altceva decît de un mic serviciu. Ceva din atitudinea profesorului Despreux, din tonul pe care-l folosisese cînd îi ceruse întrevederea îl făcea să presupună că trebuie să fie vorba de o chestiune mult mai serioasă. Şi apoi, preşedintele federaţiei internaţionale era renumit pentru sobrietatea sa, pentru calmul care în cercurile şahiste făcea să circule şi unele anecdote. Nu, dacă profesorul Roland Despreux, pe care nimeni şi nimic nu-l putea scoate din liniştea lui, îi cerea o întrevvedere şi insista atît de mult ca discuţia să rămînă confidenţială, trebuia să fie ceva foarte serios.

În hol era cald. Anton Ciuperceanu îşi scoase pardesiul şi aprinse o ţigară. Suflînd fumul în tavan, se gîndi la personalitatea complexă şi interesantă a celui pe care-l aştepta. Profesorul Roland Despreux era un savant cu faimă mondială în domeniul istoriei, unul dintre cei mai reputaţi medievalişti. În afară de aceasta, era un pasionat cercetător al originii şi istoriei jocului de şah şi un nu mai puţin pasionat problemist şi teoretician.

Nu numai specialiştii, dar şi mulţi iubitori ai jocului de şah au primit cu interes lucrările sate despre originea indiană a jocului, despre evoluţia lui în China veche, în Japonia, Coreea şi Persia, precum şi studiul său asupra variantelor jocului de şah în ţările arabe, în timpul dinastiilor omiade şi abaside. Profesorul Roland Despreux este unul dintre traducătorii şi comentatorii celebrului „Manuscris de la Gottingen”, ai acelui pergament redactat în limba latină şi datînd din jurul anilor 1480-1520 şi care - păstrat în biblioteca Universităţii din Göttingen - constituie primul document de literatură şahistă în forma modernă a acestui joc. Şi tot lui i se datorează interesantele studii asupra

manualului de șah din 1497 al lui Lucena și asupra unor lucrări similare din secolele XVI-XVII, cum sînt cele ale spaniolului Ruy Lopez și ale italienilor Polerio și Greco.

Acestor merite ale sale în domeniul istoriografiei șahului, precum și celor cucerite ca analist, comentator și problemist, le datorează profesorul Roland Despreux alegerea sa ca președinte al Federației internaționale de șah, calitate pe care o deține de cîțiva ani. Alegerea sa a fost așadar rodul și răsplata unei munci îndelungi și răbdătoare, care se bucură de autoritate în foarte multe țări.

De cînd se află în fruntea forului suprem al activității șahiste mondiale, el n-a încetat să militeze pentru a face ca vechiul și ingeniosul joc de șah să devină un factor de întărire a legăturilor și înțelegerii între popoare, obținînd succese de seamă și cucerind noi și incontestabile merite în acest domeniu.

În timp ce Anton Ciuperceanu se gîdea la toate acestea, obiectul gîndurilor sale, profesorul Roland Despreux, apăru pe scara ce ducea către etajele hotelului. Era un om de statură mai degrabă scundă, cu fruntea înaltă și ușor încărunțit la tîmple.

Cu pași mărunți și deși se apropie de Ciuperceanu și-i strînse mîna cu căldură :

— Sper că nu te-am făcut să aștepți prea mult.

Apoi luă loc pe fotoliul din fața lui Anton Ciuperceanu și tuși încurcat, așa cum făcuse și de dimineață, cînd îi ceruse întîlnirea.

— Ceea ce îți voi spune acum, zise apoi, este o chestiune foarte delicată și sînt nevoit să-ți cer din nou, să insist chiar, ca deocamdată să rămînă strict între noi. E vorba de maestrul Martin Dacosta.

CAPITOLUL AL DOILEA

Unde asistăm la o interesantă discuție despre maestrul Martin Dacosta

Înainte de a continua, profesorul Despreux începu din nou să-și răsucească nasturele de la haină, semn de oarecare neliniște, de iritare și în același timp de încurcătură.

Anton Ciuperceanu simți nevoia să-l ajute:

— Maestrul Dacosta, făcu el, urmează să sosească poimîine. Este unul dintre favoriții campionatelor noastre internaționale.

— Da, știu.

Profesorul continua să-și frămînte nasturele :

— Sosește poimîine. Din păcate, eu sînt nevoit să plec mîine, așa ca nu voi putea asista la această interesantă competiție. Am încercat să-mi amîn plecarea, dar am fost chemat telegrafic la Amsterdam. Organizarea turneului candidaților reclamă prezența mea acolo.

Tînărul clătină capul. Știa că președintele federației internaționale încercase să-și amîne plecarea, că insistase chiar ca pregătirile pentru turneul de la Amsterdam să se facă fără el. În ultima clipă însă, vicepreședintele federației, care urma să-l înlocuiască, se îmbolnăvise.

— Te rog să mă ierți, continuă profesorul Despreux, dacă am să încep cu cîteva amănunte biografice despre Martin Dacosta. Am să te plictisesc poate...

— De loc, îl asigură tînărul. De altfel, cunosc, în general, viața maestrului american. Am publicat o scurtă notiță biografică și în revista noastră de șah.

— Mă îndoiesc, zise profesorul liniștit, că notița biografică apărută în revista dumneavoastră de șah, publicație pe care o apreciez pentru conținutul ei teoretic de valoare ridicată, avea și datele biografice pe care le posed eu.

— N-am vrut să... vreau să spun că..., făcu tînărul încurcat.

— Să lăsăm asta. Toate revistele de șah din lume au publicat notițe biografice despre Martin Dacosta, a cărui ascensiune rapidă, aș putea spune fulgerătoare chiar, a stîrnit o justificată uimire în toate cercurile șahiste. Dar nici una din aceste reviste nu cunoaște unele amănunte din viața marelui maestru american, unele amănunte foarte... interesante; da, acesta e cuvîntul: interesante.

Bătrînul savant ridică ochii spre interlocutorul său, curios să vadă efectul pe care l-au produs vorbele sale. Acesta era foarte atent. Dacă un om potolit și cu un calm care devenise proverbial printre șahiștii din lumea întreagă folosea asemenea termeni, apoi era sigur că lui Anton Ciuperceanu îi va fi dat să afle unele lucruri într-adevăr neobișnuite.

— Pînă acum doi ani, continuă savantul, numele Martin Dacosta era complet necunoscut. Da, nu sînt nici doi ani din primăvara aceea cînd, la Rio de Janeiro, un tînăr de 21 de ani, de care nu auzise nimeni, pe numele său Martin Dacosta, a cîștigat un turneu la care participau cîțiva maeștri consacrați, de incontestabilă valoare, maeștri cu practică îndelungată și multă experiență. Cum obținuse să fie înscris ca participant la turneu, a rămas pînă acum un mister. A fost probabil o fantezie a organizatorilor, a colegilor noștri sud-americieni. Iar după ce a cîștigat turneul, nimeni nu și-a mai pus întrebarea cum ajunsese să participe; acum era Martin Dacosta, cîștigătorul, maestrul. Și toate astea, cînd nici nu împlinise 21 de ani!

— , talentul nu ține seama de vîrstă, replică pe jumătate în glumă Anton Ciuperceanu, citînd din Corneille, compatriotul profesorului Roland Despreux. Istoria mai veche și mai recentă a

șahului menționează cazurile unor copii...

— Știu, știu, îl întrerupse zîmbind profesorul Despreux. Mulți copii au dovedit precocitate la jocul de șah, așa cum alții s-au arătat a fi foarte precoci în ceea ce privește matematica sau muzica. La vîrsta de șapte ani, Mozart a întreprins un turneu la Paris și la Londra, după ce i s-au tipărit primele sonate pentru vioară. Iar Samuel Reshevsky, la opt ani uimea lumea șahistă europeană, dînd simultane la zeci de mese. De ce n-ar fi Martin Dacosta maestru la vîrsta de 21 de ani ?

— Da, spuse Ciuperceanu. De ce nu ?

— Să lăsăm deocamdată întrebarea fără răspuns și să trecem mai departe, urmă savantul. Ascensiunea lui Dacosta a fost fulgerătoare. Astăzi, la mai puțin de doi ani de la prima sa participare la un turneu, el este socotit printre primii trei sau patru maeștri din lume. Și pe bună dreptate: s-a clasat pe primul loc la toate competițiile la care a participat.

— Și în această privință, precedentul a fost mai de mult creat.

Anton Ciuperceanu nu voia să-l contrazică pe bătrînul savant, către care se simțea atras. Îi plăceau felul lui liniștit, grija pe care o puneă în alegerea cuvintelor.

— A fost creat, continuă tînărul zîmbind. Gîndiți-vă la maestrul sovietic Mihail Tal. În 1957 era aproape necunoscut, iar în 1960 era de două ori campion al Uniunii Sovietice, învingător în turneele internaționale de la Porto Roj și Zürich și în meciul cu Mihail Botvînik pentru campionatul mondial. Și cîți ani avea atunci ? 23 ! Adică vîrsta pe care o are astăzi Martin Dacosta.

— Ai dreptate. Numai că aici trebuie să luăm în considerare un amănunt. Maestrul sovietic Mihail Tal era, așa cum ai spus, aproape necunoscut. Aproape... Cu alte cuvinte, nu-și cucerise încă faima mondială. Dar juca șah de la o vîrstă destul de fragedă, a participat la competițiile din școala unde a învățat și din orașul în care a locuit, a colaborat la revistele șahiste și a învățat de la marii maeștri ai țării sale. În felul acesta a apărut Mihail Tal, un mare talent, o personalitate deosebită, cu un stil original și plin de vigoare, format la eminenta școală șahistă sovietică. Mihail Tal, ca și Botvînik și alții, a preluat cele mai bune tradiții ale vechilor maeștri ruși și sovietici. Ascensiunea atît de rapidă a lui Martin Dacosta nu are însă aceste antecedente și nu-și găsește asemenea justificări. Dacosta a apărut subit, cu totul pe neașteptate, a apărut, aș putea spune, căzut parcă dintr-o altă planetă; biografia lui începe acum doi ani.

— Totuși, făcu Ciuperceanu gînditor, el există, joacă șah și joacă mai bine decît cei mai mulți dintre adversarii săi. Pînă acum e neînvins. Este o realitate obiectivă, de care trebuie să ținem seamă, chiar dacă, deocamdată, cauzele nu sînt foarte clare.

Profesorul Despreux se sculă și, cu mîinile la spate, făcu cîțiva pași pe covorul din hol, după care se întoarse și se așeză iar. Tînărul secretar al federației noastre de șah îl urmări cu privirea. Totul din atitudinea, savantului pleda pentru calmul său dacă n-ar fi fost năsturele acela, pe care-l tot frămînta...

— Bine, făcu într-un tîrziu profesorul, să lăsăm și această chestiune deoparte. Acum aș dori, tinere prieten, să-ți pun o întrebare: Care este stilul de joc al maestrului Dacosta ? Ai urmărit, desigur, ca și mine, și ca toți iubitorii de șah din lume, partidele pe care Martin Dacosta le-a jucat cu maeștri din toate țările la turneele din ultimii doi ani. Poate că unele din aceste partide le-ai și comentat în revista de șah la care colaborezi. Prin urmare, trebuie să-ți fi format o părere.

Anton Ciuperceanu se gîndi o vreme. Pe urmă începu șovăitor:

— La turneul din iarna trecută, de la Chamonix, Dacosta a jucat în general partide simple, bazate pe jocul de poziție, exploatînd abil greșelile adversarului și

dînd dovadă de o mare putere de calculare a variantelor.

— În general ? Ce vrei să spui cu asta ?

— Vreau să spun că au fost și unele excepții. În trei sau patru partide, de pildă în cea cu maestrul italian Agostini, a jucat foarte agresiv și chiar riscant, a făcut și unele greșeli, ce-i drept greu de sesizat, pe care adversarii nu le-au putut folosi în condițiile speciale ale concursului cu timp limitat de gîndire. Mai tîrziu însă, la reconstituirea partidelor, toate acestea au apărut limpede.

Profesorul Despreux clătină capul aprobator:

— Dar la ultimul turneu internațional de la Stockholm ?

Tînărul dădu din umeri. Nu trecuseră nici două luni de la turneul din capitala Suediei și avea proaspete în memorie multe dintre partidele jucate acolo:

— N-aș putea caracteriza stilul maestrului Dacosta. În orice caz, e un stil plin de vigoare, dar neuniform, folosind combinații neașteptate. Unele partide ale sale se desfășoară armonios, după cele mai clasice și încercate metode. Altele sînt caracterizate de mișcări surprinzătoare. Mulți teoreticieni ai șahului sînt de părere că secretul succeselor lui Martin Dacosta constă în pozițiile extrem de complicate la care ajunge; adversarul său este astfel obligat să calculeze un număr foarte mare de variante, ceea ce îl obosește și îl aduce în situația să nu mai poată face față situației de pe tablă. Alții sînt de părere că maestrul Dacosta are o pregătire teoretică deosebit de solidă, că este înzestrat cu o memorie cu totul ieșită din comun și reeditează în turneele la care participă multe dintre partidele jucate de marii maeștri din trecut. Această din urmă părere poate constitui o explicație a faptului că n-are un stil propriu definit, că joacă de fiecare dată altfel, derutîndu-și adversarii.

— Aici am vrut să ajung. Prin urmare, ești de acord cu mine că joacă de fiecare dată altfel, că folosește metodele cele mai diferite, că n-are un stil propriu.

— În aceasta stă tăria lui.

Profesorul Roland Despreux se ridică din nou și făcu cîțiva pași. Apoi se întoarse spre tînărul său interlocutor și spuse:

— Să lăsăm, deocamdată, și această chestiune deoparte.

Se așeză și privi gînditor către Anton Ciuperceanu. Acesta avea însă impresia că profesorul, urmărindu-și propriile gînduri, nu-l vedea. După aproape un ceas de discuție, tînărul se surprinse întrebîndu-se care este scopul întrevederii. Pentru el era limpede că profesorul Roland Despreux nu-i ceruse convorbirea ca să se întrețină cu el despre partidele jucate de șahistul american. În orice caz, convorbirea de pînă acum nu putea fi decît o introducere.

Dimineața, la sediul federației, savantul insistase asupra faptului că era vorba de o chestiune confidențială. Or, în cele discutate pînă acum, Anton Ciuperceanu nu vedea ce putea fi confidențial. Ascensiunea rapidă și metodele variate de joc ale maestrului Dacosta erau, ce-i drept, ieșite din comun, dar de notorietate publică.

În sfîrșit, profesorul Roland Despreux scoase din buzunarul hainei un plic. Făcu un gest ca și cînd ar fi voit să-l desfacă, să scoată scrisoarea dinăuntru, dar păru să se răzgîndească.

— Încă o dată, te rog, făcu învîrtind gînditor plicul între degete, ca discuția noastră să rămînă între noi. S-ar putea să mă înșel în presupunerile mele și atunci aș comite nu numai o gravă eroare, dar și o nedreptate.

Scoase din plic mai multe foi dactilografiate pe hîrtie subțire pentru poșta prin avion:

— Scrisoarea mi-a fost trimisă la Paris, în timp ce mă aflam la Stockholm.

Acolo a sosit în vreme ce eram în drum spre București și am primit-o abia ieri. După cum vezi, scrisoarea aceasta de la colegul și prietenul meu Alonso Garcia-Gomez din Buenos Aires, după ce a străbătut oceanul, m-a urmărit prin toată Europa și dacă mai întârzia două zile, ar fi trebuit să plece după mine la Amsterdam. Așa se face că am primit-o cu mare întârziere și nu m-am putut pune încă în legătură cu autorul ei, spre a cere unele amănunte ce mi se par indispensabile.

Profesorul Despreux își dresese glasul și, apucându-și nasturele de la haină, zise:

— Domnul Garcia-Gomez, un mare animator al șahului din America Latină, îmi scrie aici că pînă la vîrsta de douăzeci de ani Martin Dacosta nu știa să joace șah. Primele noțiuni le-a căpătat în închisoarea La Plata din Buenos Aires, unde ispășea o condamnare de șase luni pentru că fusese prins trișînd la jocul de cărți într-o tavernă.

CAPITOLUL AL TREILEA

Unde aflăm ce conținea scrisoarea domnului Alonso Garcia-Gomez din Buenos Aires

Deși era aproape de miezul nopții, unul dintre birourile de la etaj ale federației de șah era încă luminat. Prin spatele ferestrei biroului, rarii trecători ai acelei ore târzii puteau vedea, la intervale regulate, mișcându-se o umbră.

Cel care ar fi pătruns în încăperea l-ar fi găsit pe Anton Ciuperceanu, vechea noastră cunoștință din holul hotelului „Ambasador”, care își măsura biroul cu pași rnari. Ținea mâinile la spate și era foarte preocupat. Pe masa de lucru se aflau mai multe file dactilografiate și un dosar cu tăieturi din diferite ziare și reviste.

Din încăperea de alături răzbătea țcănitul monoton și regulat al unei mașini de scris. Mîine începe turneul internațional și pînă în ultima clipă mai este totdeauna ceva de făcut...

Cititorul a ghicit, desigur, că pricina pentru care prietenul nostru Anton Ciuperceanu nu se dusesese încă la culcare și părea atît de frămîntat era convorbirea pe care, cu două zile în urmă, o avusese cu profesorul Roland Despreux. Cele aflate atunci l-au tulburat pe tînărul secretar al federației noastre de șah.

La rugămintea lui, profesorul îi permisesese să copieze scrisoarea primită din Buenos Aires. Copia se afla acum pe masa lui de lucru, iar hîrțile cam mototolite, cu marginile îndoite, depuneau mărturie pentru faptul că Anton Ciuperceanu o citise și o recitise de foarte multe ori.

Tînărul deschise fereastra. Primăvara se arăta timpurie anul acesta și un val de aer proaspăt năvăli în birou, curățînd atmosfera saturată de fum de țigară. De undeva se auzi o pendulă bătînd miezul nopții.

Țcănitul mașinii de scris se întrerupse o clipă și ușa se deschise. În prag se ivi o fată subțirică și cam ciufulită.

— Să vă fac o cafea ? întrebă.

Anton Ciuperceanu păru să nu fi auzit întrebarea. Dar după o vreme se întoarse și clătină capul în sernn de negare.

Fata dădu din umeri și dispăru. O clipă mai târziu, mașina de scris își reluă țcănitul monoton.

Părăsind fereastra, Anton Ciuperceanu se apropie de birou și luă din nou filele pe care copiase scrisoarea adresată profesorului Roland Despreux. Cu toate că ajunsese să cunoască unele pasaje pe dinafară, o mai citi o dată:

—

Încet, Anton Ciuperceanu lăsă foile să-i alunece din mână, pe birou. Apoi se ridică și se apropie din nou de fereastra deschisă, privind gânditor în afară. Se auzi iar pendula, aflată undeva într-o casă din apropiere.

Tînărul își consultă ceasul. Era douăsprezece și jumătate. Se duse la calendarul din perete și rupse o filă: 15 martie.

Prin urmare, astăzi, în Sala Colonadelor, începea turneul internațional, „turneul de primăvară”, cum i se spunea în cercurile șahiste. Toți specialiștii erau de acord că unul dintre marii favoriți ai turneului era maestrul american Martin Dacosta.

CAPITOLUL AL PATRULEA

Unde se arată preocupările lui Anton Ciuperceanu într-un ceas înaintat din noapte

Anton Ciuperceanu se așează la masa lui de lucru, unde rămase cîtva timp cufundat în gînduri. Alături, tăcănitul monoton al mașinii de scris se întrerupse și fata cea subțirică și ciufulită deschise din nou ușa :

— Poate că o cafea v-ar face totuși bine, încerca ea.

Tînărul ridică ochii și o privi o clipă, parcă fără să o vadă. Pe urmă întrebă zîmbind:

— Dumneata, tovarășă Olga, joci șah ?

Fata se uită la el uimită :

— Puțin. Am învățat de curînd. Cînd am fost angajată aici, la federația de șah, am crezut că e de datoria mea să învăț. Dar sînt o jucătoare foarte slabă. În general, cred că femeile nu prea au aptitudini pentru acest joc.

— Te înșeli, tovarășă Olga, zise Anton Ciuperceanu și întinse degetul, arătîndu-i tabloul din perete, de deasupra calendarului. Era o reproducere după Lucas van Leyden, al cărui original se află în Galeria de artă din Berlin și care reprezenta o partidă de șah între un bărbat cu aspect de negustor bogat și o frumoasă doamnă.

— Originalul acestui tablou a fost pictat pe la 1530. Dar mărturiile despre talentul femeilor la șah sînt mult mai vechi. Ai citit poveștile cuprinse în „O mie și una de nopți” ?

Fata se uita la el cu ochii mari. Nu putea pricepe că un om în toată firea își pierde noaptea ocupîndu-se de pictura olandeză și de poveștile orientale.

— Da, zise, le-am citit cînd eram în școală.

— Atunci, urmă Ciuperceanu, poate că îți amintești că Șeherezada îl distrăgea pe califul Harun al Rașid de la gîndurile sale negre cu ajutorul șahului. Se pare deci că nu era numai o neîntrecută povestitoare, dar și o bună jucătoare de șah. Harun al Rașid a domnit cam cu 1.200 de ani în urmă.

— Dar astea sînt numai povești, spuse fata cu jumătate de gură.

— E adevărat, făcu Ciuperceanu lăsîndu-se pe speteaza fotoliului. Poveștile orientale, atît de pline de imaginație și strălucire, cuprinse în „O mie și una de nopți” s-au născut cam prin al zecelea secol. Totuși, în spatele ficțiunii se află modul de viață al acelei vremi, relațiile, obiceiurile, mentalitatea unei întregi epoci. Dacă Șeherezada este înfățișată jucînd șah, înseamnă că femeile din haremurile Bagdadului de-atunci cunoșteau jocul și-l practica.

Dactilografa nu mai spuse nimic și așteptă ca secretarul federației să se decidă dată vrea cafea sau nu. Acesta se închise însă iar îndărătul gîndurilor sale și păru să uite că se mai afla cineva în cameră.

Aici, cititorul să ne îngăduie o scurtă întrerupere a povestirii noastre, ca să putem arăta de ce tînărul nostru prieten Anton Ciuperceanu a început să vorbească, așa, deodată, despre talentul la șah al femeilor, făcînd și unele incursiuni în istoria artei, istoria literaturii și apoi în istoria propriu-zisă, stîrnind, pe bună dreptate, uimirea fetei ciufulite care intrase să-l întrebe dacă vrea cafea și care, oricum, nu putea să înțeleagă de ce își pierde noaptea în birou, mai ales că văzuse că nu lucrează, ci răsfoiește numai niște hîrtii și se plimbă cu pași mari prin încăpere.

Spre a putea, așadar, arăta aceasta, trebuie să ne întoarcem cu cîteva ore, mai precis în ziua de 14 martie, orele patru și zece minute, cînd avionul care

venea de la Berlin a aterizat pe aeroportul Băneasa. Anton Ciuperceanu se afla pe aeroport, deoarece, ca secretar al federației noastre de șah și ca membru în comitetul de organizare al turneului de primăvară, primise sarcina să se ocupe de chestiunile de presă. Or, cu acest avion urmau să sosească doi ziariști străini: Trude Hartmann de la ziarul berlinez „Der Abend” și Filippo Nardi de la revista „Cronaca degli scacchi” din Milano.

Avionul sosi la timpul prevăzut, și puțină vreme după aceea, când formalitățile la vamă fură îndeplinite, Anton Ciuperceanu se prezintă ziaristei berlineze, o tânără blondă, dezghețată pe măsura profesiei ei. După câteva minute descoperiră și pe redactorul italian, despre care Trude Hartmann spuse că seamănă cu un voiajor în slujba unei întreprinderi de produse optice: în afară de ochelari, purta un magnetofon portativ, un binoclu și două aparate de fotografiat.

Filippo Nardi se dovedi însă a fi un tânăr atrăgător și bine dispus, iar când colega lui din Berlin observă că avuseseră în avion locuri alăturate, fără să știe că au aceeași profesie și destinație și fără să se cunoască, el răspunse galant :

— *Mieux vaut tard que jamais*__.

Fiindcă Filippo Nardi nu cunoștea limba lui Goethe, după cum Trude Hartmann n-o cunoștea pe cea a lui Dante; pentru a se înțelege, o aleseseră pe aceea a lui Moliere...

Lui Anton Ciuperceanu i-a convenit de minune această alegere, deoarece, după cum am mai arătat cu prilejul convorbirii cu profesorul Roland Despreux din holul hotelului „Ambasador”, secretarul federației noastre de șah se descurca destul de bine în limba franceză.

Un ceas mai târziu, după ce oaspeții străini se instalaseră la hotel și se refăcuseră oarecum de pe urma neplăcerilor călătoriei, l-au vizitat pe Anton Ciuperceanu la sediul federației, pentru a stabili unele amănunte cu privire la desfășurarea turneului, întocmirea buletinelor de presă, transmiterea reportajelor și cronicilor, precum și alte chestiuni legate de activitatea corespondenților. Se aflau acolo și alți ziariști străini, care sosiseră mai devreme, și împreună au luat toate măsurile ca munca lor să se desfășoare în cele mai bune condiții, astfel ca iubitorii de șah din toate țările să fie informați cu promptitudine și să aibă imaginea clară a partidelor ce se vor juca în turneul așteptat cu atîta interes.

După ce ziariștii plecară, Trude Hartmann mai rămase o vreme în biroul lui Anton Ciuperceanu. Secretarului federației noastre de șah îi plăcea fata asta dezghețată, dar simțea în fața ei o sfială pe care nu reușea să și-o explice.

Cîtva timp tăcură, pe urmă tînărul spuse, doar așa ca să spună ceva:

— E destul de neobișnuit ca la un mare cotidian, cum este „Der Abend”, cronica șahului să fie făcută de o femeie.

Atîta i-a trebuit. Trude Hartmann s-a înfuriat, ochii ei albaștri și-au pierdut seninătatea. Încruntîndu-se:

— Află, domnul meu, i-a spus, că dumneata nu ești nici primul și nici singurul care vîntură părerea greșită că femeile nu posedă aptitudini pentru jocul de șah...

— Departe de mine asemenea gînd, se repezi Anton Ciuperceanu. Am vrut numai să spun că este neobișnuit ca... vreau să zic... cronica șahului...

Îi era necaz că începuse să se bîlbîie. Ziarista îl privea dintr-o parte și în jurul gurii ei flutura un surîs care nu avea nimic măgulitor pentru el. Apoi, ea întinse degetul spre tabloul din perete, spre reproducerea după Lucas van Leyden, și-i

vorbi de operele de artă în care femeile sînt reprezentate jucînd șah, de povestirile și legendele medievale, se întoarse la Șeherezada și sări apoi la Isolda, mireasa regelui Mark din Cornwallis, care găsisese mijlocul de a sta lîngă iubitul ei, cavalerul Tristan, jucînd șah cu el.

Anton Ciuperceanu asculta și se simțea ca un elev prins cu lecția neînvățată și nevoit să rabde morala profesoarei. Iar Trude Hartmann vorbea într-adevăr ca o profesoară, cu un ton moralizator, ușor ironic:

— Istoria, spunea, ne oferă nenumărate exemple. Ecaterina a II-a a Rusiei era o excelentă jucătoare și partenerii ei Orlov sau Potemkin pierdeau partidele nu numai din condescendență față de maiestatea sa imperială. Iar madame de Remusat, autoarea interesantelor memorii asupra curții lui Napoleon Bonaparte, era adesea partenera de șah a marelui comandant de oști. Dar de ce să mergem atît de departe și să nu vorbim de genialele șahiste mai recente, de ceha Vera Mencik, de pildă, care a cîștigat în 1927 campionatul mondial feminin și și-a păstrat titlul pînă la moartea ei atît de tragică, în 1944, în timpul bombardării Londrei de către aviația hitleristă. Vera Mencik era oare rmai prejos de cei mai renumiți șahiști din vremea aceea ? De loc. Marele maestru Flohr propusese, în glumă, înființarea unui club șahist „Vera Mencik”, din care să facă parte toți cei care fuseseră învinși sau remizaseră cu ea. Prin urmare, clubul urma să aibă ca membri pe toți marii șahiști contemporani, în frunte cu maestrul belgian E. Colle, cu maestrul olandez Max Euwe și cu... Flohr însuși.

Deși discursul Trudei Hartmann suna ca o adevărată filipică la adresa lui, Anton Ciuperceanu se surprinse că-i plac înverșunarea fetei și roșeața din obraji ei, care contrasta plăcut cu albastrul ochilor. Mai ascultă o vreme considerațiile ziaristei asupra aptitudinilor excepționale și stilului de joc al șahistelor sovietice Ludmila Rudenko, Elisabeta Bîkova, Olga Rubțova și Kira Zvorîkina; apoi, după ce vajnica apărătoare a talentului și tradiției feminine în șah se opri să răsufle, îi spuse liniștit:

— Aperi o cauză dinainte cîștigată. Dar o aperi bine. Izbucniră amîndoi în rîs; un rîs sincer, spontan, care alungă dintr-o dată încruntarea din ochii albaștri ai Trudei și-l despăgubi pe Anton Ciuperceanu de prelegerea cu nuanță dojenitoare pe care fusese nevoit s-o asculte.

Această scenă, petrecută în după-amiaza zilei de 14 martie, a însemnat începutul prieteniei dintre ziarista Trude Hartmann și secretarul federației noastre de șah. Seara, Anton Ciuperceanu și-o petrecu în iureșul pregătirilor pentru marele turneu care avea să înceapă a doua zi, iar mai tîrziu, gîndurile sale au fost absorbite, după cum am mai arătat, de problemele puse de scrisoarea adresată de domnul Garcia-Gomez profesorului Roland Despreux.

Cînd dactilografa cea grijulie l-a întrebat dacă nu vrea cafea, Anton Ciuperceanu și-a amintit, pentru prima oară în seara aceea, de Trude Hartmann. De ce i-a venit tocmai atunci în minte, nu știa nici el. Și atunci, i-a ținut tovarășei Olga cuvîntarea despre pictorul van Leyden și despre Șeherezada, repetînd întocmai unele dintre cuvintele ziaristei berlineze.

Așa se face că, în acel ceas înaintat din noapte, Anton Ciuperceanu a stîrnit nedumerirea fetei ciufulite și amatoare de cafea.

Cititorul să ne ierte că am insistat atîta asupra primei întîlniri și a convorbirii dintre ziarista Trude Hartmann de la „Der Abend” și secretarul federației noastre de șah, fapte care, la prima vedere, par să nu aibă legătură cu povestirea noastră. Dar desfășurarea ulterioară a evenimentelor va arăta cu prisosință că o asemenea legătură există și că prietenia dintre cei doi tineri a jucat un rol de seamă.

De asemenea, se va vedea că nici Filippo Nardi, redactorul revistei „Cronaca degli scacchi” și posesorul unui bogat sortiment de instrumente optice, nu este cu totul străin de aceste evenimente,

CAPITOLUL AL CINCILEA

Unde reporterul Dinu Romanescu povestește peripețiile unui raid-anchetă

Deși se culcase foarte târziu, Anton Ciuperceanu sosi încă de la ora nouă dimineața la sediul federației. Pe drum își cumpărase ziarele și acum le răsfoia în grabă. După cum era și firesc, gazetele acordau un spațiu larg marii competiții șahiste internaționale ce urma să înceapă astăzi în capitală.

Tradiționalul turneu internațional al țării noastre se desfășura vreme de patrusprezece zile, cu începere din ziua de 15 martie. A șaptea zi a competiției, 21 martie, era zi de odihnă și corespundea calendaristic echinocțiului de primăvară, de unde și numele acestei mari întreceri, nume lansat la început de un ziarist și adoptat apoi de cercurile șahiste: „Turneul de primăvară”.

Secretarul federației luă la întâmplare unul dintre ziare și citi ancheta pe care un reporter al ziarului o întreprinsese printre cei zece mari maeștri internaționali care participau la turneu. Iată ce declarau ei.

Maestrul suedez Sven Johansson: „Sînt ferm hotărît să-mi iau revanșa după înfrîngerea suferită la Stockholm. După cum vedeți, se anunță o luptă aprigă”.

Maestrul sovietic P. A. Cerednikov: „Turneul de la București este unul dintre cele mai interesante din ultima vreme. Mă înîlnesc pentru prima oară, în fața tablei de șah, cu marele maestru Martin Dacosta. E un jucător redutabil și plin de surprize. Sper să pot obține un rezultat bun”.

Maestrul austriac dr. Heinrich Hildebrandt: „Sînt actualmente refăcut după o boală îndelungată, care m-a împiedicat să particip la ultimele competiții. Aici, la București, se realizează o dorință mai veche de-a mea: să mă înîlnesc cu Martin Dacosta...”

Maestrul cehoslovac dr. Karel Macek: „Într-o competiție ca aceasta, unde se înîlnesc cîțiva dintre cei mai buni șahiști din lume, e greu de spus cine va cîștiga. În orice caz, vom avea cu toții ceva de învățat...”

Maestrul italian Baldassare Agostini: „La Chamonix, Martin Dacosta m-a învins. Acum, la București, am prilejul să-mi iau revanșa. Partida noastră va decide care dintre noi este mai bun”.

Maestrul sovietic Mihail Levinson: „Turneul de primăvară” constituie o serioasă verificare pentru turneul candidaților de la Amsterdam. Cred că nu exagerez afirmînd că rezultatul de la București va face să se întrevadă viitorul adversar al marelui nostru Igor Vinogradov în lupta pentru titlul mondial».

Maestrul englez Neill Macpherson: „Va cîștiga cel care va juca mai bine... Dacă Martin Dacosta va juca și la București ca la Chamonix și la Stockholm, va fi foarte greu de învins”.

Maestrul german Ludwig Spieringer: „Cel mai periculos adversar mi se pare Martin Dacosta, datorită jocului său derutant și plin de neprevăzut. Dar lupta va fi strînsă și surprizele nu sînt excluse”.

Maestrul bulgar Boris Petrov: „Înainte de terminarea competiției, e greu de spus cine va cîștiga. În ceea ce mă privește, voi face tot ce-mi stă în putință ca să fiu eu acela... Sînt convins că adversarii mei vor face la fel”.

Maestrul american Martin Dacosta: „Sînt într-o formă excelentă. Nu voi pierde nici o partidă”.

Cu un gest brusc, necontrolat, Anton Ciuperceanu mototoli ziarul, îl irita ultima declarație, care i se păru plină de îngîmfare, de un nemăsurat orgoliu. O declarație lipsită de eleganță, de curtoazie față de ceilalți participanți la turneu.

Desfăcu din nou ziarul și-l netezi cu latul palmei pe placa de sticlă a biroului.

Raidul-anchetă se încheia cu cîteva comentarii pe marginea stilului de joc al fiecărui participant și dădea pronosticuri cu privire la șansele pe care le aveau cei patru șahiști care reprezentau țara noastră în marea competiție. Interviuul din ziar era semnat D. Romanescu.

Ochii lui Ciuperceanu se întoarseră la declarația maestrului Martin Dacosta. Citi și reciti de cîteva ori cele două rînduri ce depuneau mărturie pentru vanitatea fără măsură a autorului lor.

— Atîta lipsă de sportivitate..., murmură el.

— Întocmai ! se auzi un glas din cealaltă parte a biroului. Dacă vă referiți la declarația maestrului Martin Dacosta, calificarea pe care i-o dați este cea mai potrivită.

Secretarul federației de șah privi pe cel care vorbise: un tînăr înalt, îmbrăcat cu oarecare îngrijire; intrase probabil în timp ce el era cufundat în lectura ziarului și se tolănise fără jenă în fotoliul din cealaltă parte a mesei de lucru, întinzîndu-și picioarele pe covorul din birou. După ce vorbise, începuse să-și studieze pantofii cu multă atenție, de parcă ar fi găsit cine știe ce lucruri deosebite în aspectul lor,

Or, se nimerise ca în dimineața aceea, frămîntat de gînduri și după prea puține ore de somn, Anton Ciuperceanu să fie mai puțin calm ca de obicei și destul de prost dispus. De aceea, întrebă brusc și cam pus pe harță:

— Cu cine am plăcerea ?

Ca stîrnit de un resort, tînărul din fotoliu sări în picioare și se înclină cu exagerată și ironică politețe:

— Numele meu e Dinu Romanescu, sînt reporter și autorul raidului-anchetă pe care tocmai ați binevoit a-l citi.

— Încîntat, mormăi celălalt. Mă numesc Anton Ciuperceanu, sînt secretar al federației de șah și tocmai citeam raidul-anchetă pe care ați binevoit a-l scrie.

Dinu Romanescu izbucni în rîs. Un rîs sincer, nereținut. Anton Ciuperceanu zîmbi și el. Toată iritarea dinainte dispăruse și se simți atras de tînărul său vizitator...

Reporterul se întinse iar în fotoliu și - după ce-și studie cîteva clipe pantofii - întrebă:

— Ce părere ai despre Martin Dacosta ?

Ciuperceanu se uită la el uimit, apoi dădu din umeri fără să răspundă. Dar după cîteva clipe se răzgîndi și, luîndu-și o mină cît putu de severă, spuse :

— Acesta e, așadar, motivul pentru care am cîntea să primesc vizita dumitale. Te interesează ce părere am despre Martin Dacosta... Părerea a zece maeștri internaționali nu-ți ajunge ?

— Nu, făcu calm reporterul fără să-și ridice privirea de pe încălțări.

— Regret, dar altceva decît ce au declarat ei nu sînt în măsură să-ți spun.

Reporterul se gîndi o vreme, apoi zise:

— Nu mă prea pricep la șah. Am fost însărcinat cu acest raid-anchetă fiindcă redactorul nostru de specialitate s-a îmbolnăvit.

— Îți vom face toate înlesnirile ca să poți urmări concursul în cele mai bune condiții. În Sala Colonadelor funcționează un birou de presă care...

— Nu despre asta e vorba.

Reporterul ridică ochii și se uită cu nevinovăție la Anton Ciuperceanu:

— Am vrut să știu părerea dumitale despre Martin Dacosta ca om, nu ca jucător de șah. Cu alte cuvinte, nu despre maestrul internațional Dacosta, ci despre Dick...

Anton Ciuperceanu sări în sus, holbîndu-se la reporter:

— De unde ai auzit de Dick ? Ce știi dumneata despre Dick ?

Ziaristul își coborî iar ochii și, cu prefăcuta lui nevinovăție, spuse:

— Am aruncat și eu o vorbă, la întâmplare...

Secretarul federației de șah se înfurie de-a binelea. Se repezi la tînărul din fotoliu și-l apucă de umeri, zgîlțîindu-l:

— Nu înțelegi, omule, că e foarte important să spui ce știi despre Dick ? De unde cunoști numele acesta ? Cine ți-a vorbit de el ?

Dinu Romanescu părea să se amuze copios:

— Să zicem că mi l-a suflat muza, muza ziaristicii. Avem și noi, reporterii, muzele noastre.

Apoi, ridicîndu-se din fotoliu, desprinsе mîinile celui alt de pe umerii săi și adăugă:

— Dacă mă iei cu duhul blîndeței, spun totul. Altfel, tac ca peștele.

Lui Anton Ciuperceanu îi fu rușine de izbucnirea lui. Se întoarse în spatele biroului și se așeză, așteptînd ca reporterul să vorbească. Dar degetele sale, care băteau darabana pe sticla biroului, îi trădau nerăbdarea.

Dinu Romanescu începu să se plimbe cu pași mari prin încăpere. Ținea mîinile în buzunarele pantalonilor și nu părea prea grăbit. Anton Ciuperceanu aștepta cu răbdare filozofică.

În sfîrșit, ziaristul se hotărî să vorbească:

— Ieri dimineața, „Bătrînul” s-a gîndit că ar fi bine să facem un raid-anchetă printre cei zece mari maeștri internaționali. „Bătrînul” este secretarul nostru de redacție. M-a chemat și mi-a pus în vedere ca cel mai tîrziu pînă la ora șase după-masă materialul să fie pe biroul său, bătut la mașină, gata spre publicare. „Zece declarații ?” - m-am mirat eu. „Nu e cam mult ?” „Nu, nu e mult” - mi-a spus „Bătrînul” acru, cum îi e felul. „Să nu lipsească nici unul dintre marii maeștri internaționali”. „Dar dacă nu-i găsesc pe toți ?” O clipă mai tîrziu mi-a părut rău că am pus întrebarea, fiindcă „Bătrînul” s-a înfuriat, a țipat la mine că sînt reporter și că să-i scot din pămînt, din iarbă verde pe cei zece maeștri internaționali și să le iau declarații...

— Tovarășe Romanescu, îl întrerupse celălalt nerăbdător, n-are nici un rost să-mi faci un reportaj oral al reportajului dumitale scris. Pe mine mă interesează...

— Ajung numaidecît și acolo.

Ziaristul se uită pe sub sprîncene la Ciuperceanu și acesta nu putea să scape de impresia că în privirea asta stăruia ironia. Dar strînse buzele și se abținu de la orice comentariu. Înainte de toate, era important să afle ce știa celălalt despre Dick.

— Și după cum îți spuneam, continuă ziaristul, „Bătrînul” nici nu voia să audă ca vreunul dintre marii maeștri să lipsească din interviu. Am luat deci „Pobeda” redacției și m-am oprit întîi la hotelul „Athenee Palace”, unde am găsit pe trei dintre maeștri angajați într-o pasionantă discuție despre avantajele partidei italiene asupra celei spaniole, scoțiene și siciliene, despre dezavantajele apărărilor Philidor și Alehin, precum și despre deschiderea Caro-Kann conjugată cu mai multe feluri de gambituri...

— Să trecem, te rog, peste amănunte.

— Bine. Din discuția maeștrilor n-am înțeles prea mare lucru, dar în cîteva minute aveam în buzunar cele trei declarații. Maeștrii au fost amabili, și m-au informat că unii dintre colegii lor plecaseră la Sala Colonadelor să joace o partidă sau două. „Ca să se obișnuiască” - mi-au spus ei - „cu tabla și figurile, cu atmosfera sălii” M-am aruncat în buna și vechea noastră „Pobedă” și în cîteva

minute eram în Sala Colonadelor, unde am găsit alți patru maeștri, cărora le-am luat declarații.

— Martin Dacosta era printre ei ?

— Nu. Plecase de dimineață de la hotel, împreună cu secretarul său, și de atunci nu-l mai văzuse nimeni. Aveam deci șapte declarații. Pe maestrul Johansson l-am găsit la prînz, în restaurantul hotelului, iar pe maestrul Petrov după-masă, la Muzeul de artă, pierdut în contemplarea unor tablouri din Galeria universală. Prin urmare, nouă declarații se aflau însemnate pe filele carnetului meu de notite. Mai lipsea una.

— A lui Martin Dacosta.

— Exact... și era ora șase după-masă. Am trimis „Pobeda” la redacție, cu materialul, iar eu i-am telefonat „Bătrînului”, explicîndu-i cum stau lucrurile. „Cum” - a strigat la mine -, „tocmai maestrul Dacosta lipsește ?!” Apoi mi-a notificat să nu mă întorc la redacție fără a zecea declarație. Am pornit prin oraș, la întîmplare, înarmat numai cu încrederea mea nețărmurită în muza noastră, a reporterilor, care, speram, îmi va călăuzi pașii. Din jumătate în jumătate de oră telefonam la „Athenae Palace” și întrebam dacă maestrul s-a întors.

— Și ți-a călăuzit pașii... muza dumitale ?

— Da, dar numai după ce mi-a pus la grea încercare răbdarea. Așa e ea, răutăcioasă... Dar pînă la urmă se dovedi totuși a fi fată bună. L-am descoperit pe viitorul autor al celei de-a zecea declarații abia la miezul nopții, la barul „Continental”. Dacosta, vreau să spun marele maestru internațional Martin Dacosta, era beat turtă.

Reporterul se opri din plimbarea lui prin cameră și se uită la Ciuperceanu să vadă ce efect au cele relatate de el. Dar secretarul federației de șah nici nu clipi:

— Fiecare, zise, își poate petrece timpul liber cum dorește. Îmi permit să-ți atrag atenția însă că ai omis să-mi vorbești de Dick.

— Ajung numaidecît și acolo. Prin urmare, m-am prezentat la masa maestrului care se afla în tovărășia secretarului său, i-am spus cine sînt și ce doresc de la el. Mi-a făcut declarația pe care o cunoști din ziar și mi-a repetat-o de zece ori. M-am dus la telefon și am chemat la redacție. Ziarul era gata pentru tipar, numai cîteva rînduri erau albe, acolo unde urma să apară declarația lui Martin Dacosta. I-am dictat-o „Bătrînului” la telefon, adăugînd că nu se poate pune prea mare temei pe această declarație, dat fiind starea de ebrietate înaintată a maestrului. Dar „Bătrînul” a fost de părere s-o publicăm totuși. „Și înainte de turneele de la Chamonix și de la Stockholm” - spunea -, „Martin Dacosta a făcut presei declarații identice. De ce n-ar vorbi la fel și înainte de turneul de la București ? Eu cred că ar fi făcut declarația asta chiar dacă ar fi băut numai lapte.” Am uitat să-ți spun că „Bătrînul” e un bun jucător de șah și că urmărește cu pasiune toate competițiile. Mi-e teamă că va trebui să-mi procuri, pentru el, bilete la turneul care începe astăzi. Am auzit că cele trei mii de locuri ale sălii sînt vîndute pentru toate cele patrusprezece zile ale turneului.

— Îți procur, zise Ciuperceanu sec, dar cu o singură condiție: Ca în următoarele cinci minute, în cel mult cinci minute, să lămurești chestiunea cu Dick.

Dinu Romanescu începu să rîdă. Pe urmă se așeză în fotoliu, întinse picioarele după obiceiul lui și spuse cu sinceritate:

— Nu știu nimic, dar absolut nimic despre acest Dick al dumitale. Adineauri, cînd ți-am spus că a fost o vorbă aruncată la întîmplare, n-am mințit. Este adevărul adevărat.

— Bine, dar numele acesta, de unde îl cunoști ?

— E simplu. După ce am terminat convorbirea cu „Bătrînul”, mi-am făcut o socoteală: Este firesc, mi-am zis, că în ajunul începerii marelui turneu, unii maeștri discută probleme de șah, alții se obișnuiesc cu atmosfera sălii în care vor juca, iar alții se odihnesc vizitînd muzee. Dar dacă unul dintre ei se îmbată chiar în noaptea precedentă și afirmă că e într-o formă excelentă, apoi acesta e un fenomen neobișnuit, care merită să fie studiat mai îndeaproape. M-am întors deci la masa lui Dacosta, care, de altfel, mă invitase, și am stat vreme de un ceas. Îți pot afirma, cu toată certitudinea, că acest mare maestru a absorbit în noaptea asta o asemenea cantitate de rachiu, încît n-are să poată juca astăzi nu numai șah, dar nici măcar popice. În drum spre federație, am trecut pe la hotel și am întrebat portarul la ce oră s-a întors. „Puțin după ce am intrat în schimb” - mi-a răspuns. „Cînd ai intrat în schimb ?” „La ora șapte dimineața”. Pe urmă mi-a spus confidențial că au trebuit să-i care, pe maestru și pe secretarul maestrului, pe sus, pînă în camerele lor.

— Mai ai treizeci de secunde, zise Ciuperceanu consultîndu-și ceasul, ca să-mi spui ce știi despre Dick.

— În timp ce stăteam cu ei la masă, secretarul îi spunea mereu Dick. Asta-i tot. Altceva nu știu.

Ciuperceanu se gîndi o vreme. Pe urmă spuse cam dezamăgit:

— Într-adevăr, mare lucru n-ai reușit să-mi spui.

Reporterul se sculă și se înclină :

— Îmi pare foarte rău. E oare atît de important numele cu care secretarul se adresa maestrului ? De fapt, mi-a făcut impresia că între ei sînt mai degrabă relații de prietenie decît de la patron la salariat. În orice caz, acest Miller îl tutuia pe maestru.

Ciuperceanu tresări :

— Miller ai spus ?

— Da, Miller. Așa îl cheamă pe secretar, Jeffrey Miller.

Se scotoci prin buzunare:

— Mi-a dat și o carte de vizită.

Secretarul federației rămăsese cu privirea pierdută pe peretele din fața lui. „Jeffrey Miller”... murmura mereu, „Jeffrey Miller”... Deodată păru să-și amintească:

— Jeff „Inginerul” !

— Da, răspunse reporterul. Așa îi spunea Dacosta, Jeff. Iar o dată l-am auzit cînd îi spunea „Mai toarnă un păhărel, inginerule.” Vorbea englezește, limbă pe care o cunosc destul de bine și nu cred să mă fi înșelat.

Anton Ciuperceanu se sculă și începu să se învîrtească prin încăpere ca un leu în cușcă, tot bolborosind cuvinte pe care celălalt nu le înțelegea.

La un moment dat, reporterului i se păru însă că aude următoarea frază, cam ciudată și pentru el de neînțeles:

— Am putea pune bazele unei asociații a foștilor deținuți de la închisoarea La Plata...

CAPITOLUL AL ȘASELEA

Unde prietenul nostru Anton Ciuperceanu ia o hotărîre neașteptată

Faptele au dovedit că reporterul Dinu Romanescu s-a înșelat amarnic atunci cînd a crezut că absorbirea unei cantități mari de alcool îl va împiedica pe maestrul Martin Dacosta să joace în prima zi a turneului. Nu numai că a jucat, dar a și cîștigat, în fața maestrului Sperlinger, care a abandonat după a douăzeci și opta mutare. De asemenea, a cîștigat și în următoarele două runde ale turneului.

În dimineața zilei de 18 martie, după a treia zi a turneului, maestrul Johannson, care cu o seară înainte dăduse mutarea în plic, a căzut de acord asupra remizei în partida cu maestrul Macpherson. În fruntea clasamentului, pe primele trei locuri, se aflau maeștrii Dacosta, Cerednikov și Agostini, cu cîte trei puncte din trei posibile; pe următoarele trei locuri se clasaseră maeștrii Levinson, Johannson și compatriotul nostru Victor Ursu, cu cîte două puncte și jumătate; pe locurile șapte și opt, maeștrii Petrov și Macek, cu cîte un punct și jumătate; iar pe locul nouă maestrul Macpherson, care obținuse un punct, remizînd cu Johannson și cu Ursu, după ce pierduse la Agostini.

Partidele primelor trei runde au fost foarte strînse. Participanții au dovedit hotărîre fermă de a cîștiga, nu s-au sfiit să intre în poziții dificile și au clădit combinații strategice îndrăznețe și spectaculoase. De altfel, din cele douăzeci și una de partide disputate în aceste trei runde, numai cinci s-au terminat prin remiză, ceea ce dovedește cu prisosință că, în general, nu s-a folosit jocul pozițional, ci lupta deschisă.

În fiecare dimineață, la biroul de presă al Sălii Colonadelor soseau ziare și reviste șahiste din numeroase țări, aduse printr-un serviciu special de poștă aeriană. Presa străină publica reportaje din Sala Colonadelor, comentarii la diferite partide jucate, clasamente, pronosticuri. Toate ziarele și revistele erau de acord că forțele ce se ciocnesc și nivelul la care se desfășoară partidele confirmă tradiția bine stabilită a „turneului de primăvară”, care constituie unul dintre evenimentele remarcabile ale vieții șahiste internaționale, o adevărată trecere în revistă a forțelor și cunoștințelor celor mai buni șahiști din lume.

Revista sovietică „ ” scria: „

”

Sub semnătura trimisului ei special, Filippo Nardi, revista „
” din Milano afirma: „

”

În „ ” din Berlin, Trude Hartmann făcea o judicioasă analiză a cauzelor pentru care maestrul Sperlinger se clasase numai pe locurile 10-12, cu o jumătate de punct obținută în partida nedecisă cu maestrul Levinson. „

” - scria Trude Hartmann. „

Toate celelalte reviste aduceau comentarii asemănătoare, pe același ton. Organizatorii turneului de la București aveau deci toate motivele să fie mai mult decât mulțumiți, avînd în vedere succesul deplin înregistrat de competiție.

Cu toate acestea, înfățișarea unuia dintre organizatori nu reflecta cîtuși de puțin o asemenea mulțumire. Este vorba de prietenul nostru Anton Ciuperceanu, care, în cele trei zile de cînd începuse turneul, devenise de nerecunoscut. Umbla tot timpul preocupat, dormea foarte puțin, slăbise și se trăsese la față, era irascibil și biata tovarășă Olga trebuise nu o dată să rabde ieșirile lui nervoase și exagerat de severe.

În dimineața asta, dimineața zilei de 18 martie, Anton Ciuperceanu părea mai obosit și mai preocupat ca oricînd. Cînd a stat de vorbă cu președintele federației noastre de șah, acesta observase starea lui Anton Ciuperceanu dar o pusese pe seama surmenajului. Organizarea „turneului de primăvară” căzuse, în bună parte, în sarcina secretarului federației, care lucrase foarte mult în ultima vreme. Așa se face că președintele nu dăduse prea mare atenție aerului preocupat și nervozității lui Ciuperceanu, mulțumindu-se să-și noteze în agenda de birou ca, imediat după terminarea competiției, să-i acorde secretarului federației un concediu de odihnă.

Cititorul își imaginează, desigur, motivele pentru care prietenul nostru Anton Ciuperceanu era atît de preocupat. Sînt motivele care preocupau, în același timp, pe alți doi iubitori ai jocului de șah, aflați în două părți opuse ale lumii: profesorul Roland Despreux, care era acum la Amsterdam, și Alonso Garcia-Gomez din Buenos Aires.

„Îți cer se taci” - îi spusese profesorul Despreux lui Anton Ciuperceanu, după ce-i adusese la cunoștință cele conținute în scrisoarea sosită de la Buenos Aires. „Îți cer să taci, cel puțin deocamdată. Asta, din două motive; în orimul rînd pentru că prietenul meu Garcia-Gomez se poate înșela și Martin Dacosta să nu fie una și aceeași persoană cu măsluitorul și fostul pușcăriaș Dick Martin; în al doilea rînd, fiindcă turneul de la București, această frumoasă competiție așteptată cu atîta nerăbdare de iubitorii șahului din toată lumea, nu trebuie să fie umbrît de asemenea lucruri... asemenea lucruri... respingătoare. Da, acesta este cuvîntul: respingătoare”.

Acum, primul dintre aceste motive dispăruse. Dacosta era indubitabil Dick Martin. În această privință, mărturia adusă de reporterul Romanescu era edificatoare. Iată deci că „măsluitorul și fostul pușcăriaș” - cum se exprimase profesorul Despreux -, era unul dintre participanții turneului de la București. „Măsluitorul și fostul pușcăriaș” era partenerul a nouă mari maeștri internaționali, al unora dintre cei mai buni jucători de șah din lume. Iar „secretarul” său, acest Jeffrey Miller, era plămădit din același aluat cu prietenul său Dick Martin.

Cu cîteva zile în urmă, Ciuperceanu îl condusese pe profesorul Despreux la aeroportul Băneasa. În timp ce schimbau o strîngere de mînă, la despărțire, președintele federației internaționale îi spusese:

— Ți-arn împărtășit îndoielile mele cu privire la Martin Dacosta și ți-am arătat scrisoarea domnului Garcia-Gomez pentru că socotesc că măcar unul dintre organizatorii turneului de la București trebuie să fie informat în această

chestiune. Urmărește jocul lui Dacosta, supraveghează comportarea lui în timpul competiției. Dacă intervine ceva deosebit, o situație nouă, neprevăzută, socotește-te dezlegat de promisiunea ce mi-ai făcut. Într-un asemenea caz, las la aprecierea dumatăle dacă să păstrezi în continuare discreția asupra celor aflate.

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care i le spusese profesorul. Cîteva minute după aceea, cvadrimotorul argintiu se ridica lin de pe sol, lăsînd pe secretarul federației noastre de șah pradă gîndurilor sale întunecate.

La toate acestea se gîndea Anton Ciuperceanu în dimineața zilei de 18 martie, plimbîndu-se cu înverșunare în biroul său. Era singur în sediul federației. Toți ceilalți se aflau în Sala Colonadelor, unde urmau să înceapă partidele celei de-a patra rundă; pînă și tovarășa Olga, care fusese detașată, pe întreaga durată a competiției, ca dactilografă pe lîngă biroul de presă al turneului.

„Ce să fac ?” - se frămînta secretarul federației noastre de șah. De mii de ori își pusese în ultimele zile această întrebare : „Ce să fac ? Ce să fac ?” De cîteva ori se apropiase de președintele federației și voise să-i relateze tot ce știa despre Martin Dacosta. Dar întotdeauna se răzgîndise în ultima clipă. „Ce să fac ? Ce să fac ?”

De cîteva ori se așezase la biroul său și începuse o scrisoare către profesorul Roland Despreux, dar de fiecare dată rupsese hîrtia după primele cuvinte. Profesorul Roland Despreux era departe, la Amsterdam, la mii de kilometri. Scrisoarea ar ajunge tîrziu, răspunsul și mai tîrziu. Și apoi, cu ce-l putea ajuta profesorul Despreux ?

Anton Ciuperceanu cîntărise toate soluțiile. Ar fi putut, desigur, să convoace o conferință de presă și să dea în vileag adevărata identitate a lui Martin Dacosta, după care juriul internațional al turneului ar hotărî eliminarea din competiție a acestui element dubios și anularea partidelor pe care le jucase pînă atunci. Fără îndoială că o asemenea hotărîre a juriului ar avea aprobarea deplină a profesorului Despreux, în calitatea sa de președinte al Federației internaționale de șah.

Dar aceasta ar fi însemnat un scandal de proporții uriașe în lumea șahului. Existau, în Occident, o seamă de publicații șahiste, reprezentînd cercurile cele mai reacționare, care ar fi interpretat cu totul tendențios o asemenea hotărîre luată de juriul turneului...

Tînărul se trînti în fotoliu, cu capul în mîini. „Ce să fac ? Ce să fac ?”

Stătu o vreme cu ochii închiși, apoi sări în picioare, sub imboldul unei hotărîri subite. Își consultă ceasul: trecuse de ora nouă. Mai era aproape un ceas ptaă la începerea partidelor runde a patra. Își luă în grabă pardesiul și pălăria, apoi coborî scările sărind treptele cîte două.

În stradă avu șansa să găsească imediat un taximetru liber.

— La hotelul „Athénée Palace”, îi spuse șoferului.

Ajuns la destinație, se adresă funcționarului de la poarta hotelului:

— Vreau să vorbesc cu domnul Dacosta. Martin Dacosta din Buenos Aires.

CAPITOLUL AL ȘAPTELEA

Unde vedem ce convorbire neobișnuită se desfășoară într-o cameră a hotelului „Athénée Palace”

Anton Ciuperceanu îl găsi pe Martin Dacosta în halat de casă și cu o pungă de gheață pe cap. Un halat în carouri mari, violent colorat, „Iar a băut” - se gândi Ciuperceanu uitându-se la punga cu gheața și la cearcănele vinete de sub ochii şahistului.

— Am o migrenă îngrozitoare, spuse Dacosta drept orice salut. Dar nu trebuie să aveți nici o grijă. Voi juca și astăzi, ca în fiecare zi. Mă simt în formă.

Zîmbi, dezvelind de sub mustăcioara scurtă două șiruri de dinți albi. Ochii vioi se mișcau neastîmpărați, căutînd parcă ceva.

Se așezară pe două taburete situate lîngă o măsuță încărcată cu reviste de șah. Sprîncenele lui Dacosta se ridicară, arcuindu-se ca două semne de întrebare.

Anton Ciuperceanu se hotărî să treacă la un atac direct. Cunoștințele sale de limbă engleză nu erau prea avansate, dar își pregătise încă pe drum cîteva fraze:

— Cunoscut identitatea lui Dick Martin, originar din San Diego, California, condamnat la șase luni pentru că a trișat la jocul de cărți. Pedepsa a făcut-o la închisoarea La Plata din Buenos Aires.

Dacosta se întunecă la față. Privi o clipă fix la Ciuperceanu și păru că vrea să spună ceva. Dar se răzgîndi. Deschise o cutie de lemn aflată pe măsuță și alese cu deosebită grijă o țigară de foi. Îi mușcă vîrfurile și-l scuipă pe jos.

„Vrea să cîștige timp” — se gândi Anton Ciuperceanu. Şahistul își aprinse tacticos țigara, dar degetele care țineau chibritul tremurau. Anton Ciuperceanu nu-și dădea seama dacă la originea acestui tremur era emoția sau numai rachiul pe care, în ultima vreme, americanul îi consumase în cantități apreciabile.

Învăluindu-se într-un nor de fum albăstrui, Dacosta începu din nou să zîmbească:

— Nu știu nimic despre toate astea. N-am auzit de Dick Martin și nici de închisoarea La Plata. Dick Martin ? Cine e acest gentleman? De fapt, nici nu mă interesează.

Își luă punga de cauciuc de pe cap și o aruncă pe covor. Nimic din tulburarea de adineauri nu se mai vedea în atitudinea lui.

Anton Ciuperceanu îi privi fața cu nasul subțire, ochii injectați, cu pungi vinete, și dinții albi, încremeniți într-un zîmbet batjocoritor. „Omul acesta e jucător de profesiune” - se gândi. „Are calmul și impenetrabilitatea jucătorului de pocher, știe să-și stăpînească fața, să-și ascundă gândurile”.

— Domnule Dick Martin, zise rar, avem dovezi incontestabile. Atît dumneata, cît și... secretarul dumatăle, Jeffrey Miller, sau, dacă vrei, Jeff „Inginerul”, aveți cazier la poliția din Buenos Aires. Pentru noi, chestiunea e limpede.

Spunea „noi” - deși la ora aceea era singurul om din București care cunoștea adevărata identitate a lui Dacosta - fiindcă i se părea că asta dă mai multă greutate cuvintelor sale.

Dacosta pufăi din țigară, scoțînd nori groși de fum. Pe urmă își îngustă pleoapele, pîrînd să se gîndească intens.

— Domnule, spuse, în sfîrșit, nici nu știu prea bine cine ești dumneata. Spui că ești secretarul federației romîne de șah și unul dintre organizatorii acestui turneu. Foarte bine. Mai departe, pretinzi că eu aș fi un anume Dick Martin și că aș avea cazier la poliția din Buenos Aires. Să zicem că este adevărat. Reține că nu

recunosc nimic, ci pun numai ipoteza că ar fi adevărat.

Ridică privirea și se uită drept în ochii lui Ciuperceanu.

— De ce îmi spui toate astea ? Ce pretenții ai ?

„Vrea să-mi ofere bani” - îi țîșni prin minte lui Anton Ciuperceanu. „Vrea să-mi ofere bani ca să tac. Vrea să-mi cumpere tăcerea”. Simți deodată un val de dezgust, de scîrbă amestecată cu dispreț față de omul acesta. Pe urmă, un fel de încheștare, ca un nod ce i se pusese în gît:

— Nu pot cădea la învoială cu dumneata, domnule Dick Martin. Asemenea tranzacții poți face cu Jeff „Inginerul” sau cu... cu... cu Jo „Cicatrice”.

Celălalt nu-și putu reține o mică tresărire. Dar ochii nu i se dezlipiră de pe fața lui Ciuperceanu. Urmărea foarte atent, cu pasiune chiar, ce-i spunea vizitatorul său.

„E curios să afle cît știi” - se gîndi Ciuperceanu și-și închipui ca în felul acesta trebuie să se desfășoare lucrurile și la o partidă de pocher, unde fiecare jucător încearcă să ghicească ce cărți are adversarul în mînă.

Lui Dacosta nici nu-i trecea prin minte că vizitatorul său ar putea să refuze banii pe care era dispus să-i ofere. „Se preface că nu acceptă” - își zicea - „și-mi amintește de Jo «Cicatrice» ca să-mi arate că știe destul de mult. Asta înseamnă că prețul va fi mai mare. Dar, cît știe ? Trebuie să aflu neapărat cît de mult știe”.

Fără să-și clikească privirea de pe fața lui Ciuperceanu și fără să-și părăsească o clipă zîmbetul care parcă îi încremenise pe buze, întrebă:

— Dacă aș fi într-adevăr acel Martin... Dick Martin și dacă aș fi dispus să cad la o învoială cu dumneata, crezi că n-am reuși să ne înțelegem ? Între doi oameni se poate cădea totdeauna la învoială. N-am cunoscut încă pe nimeni care să nu aibă nevoie de bani.

Secretarul federației noastre de șah își stăpîni furia:

— Oamenii pe care i-ai cunoscut, domnule Dick Martin, sînt din lumea dumitale. Cu mine n-ai să poți cădea niciodată la o asemenea învoială. Totuși, deși acest lucru îmi repugnă, sînt dispus să închei cu dumneata o... să zicem o tranzacție. Bineînțeles, în condițiile dictate de mine.

Cu o mișcare bruscă, Dacosta își stinse țigara de foi în scrumiera de pe masă.

— Ei vezi ?! zise rînjind. Ei vezi ?! Nu știu dacă-ți repugnă sau nu să închei o... cum spuneai ? da, o tranzacție cu mine, dar sînt convins că banii mei nu-ți repugnă.

— N-am nevoie de banii dumitale.

Șahistul se uită la el uimit. Pentru prima dată Ciuperceanu avea impresia că e sincer. Pe urmă însă, Dacosta izbucni în rîs:

— Te ții tare ! îi spuse și încercă să-l bată familiar pe umăr.

Anton Ciuperceanu se feri aproape instinctiv. Îl scîrbea atingerea acestui individ.

În clipa aceasta, ușa se deschise și din camera alăturată apărură un bărbat, îmbrăcat ca și Dacosta într-un halat de casă. Avea părul în dezordine și căsca de-i trozneau fălcile. Era vădit că tocmai se trezise din somn.

Anton Ciuperceanu nu-l văzuse niciodată, dar presupuse, pe bună dreptate, că era Jeffrey Miller.

Acesta din urmă se uită la ceas.

— Trebuie să te grăbești. E aproape zece. În fiecare zi întîrzi. Unui mare maestru internațional îi stă bine să fie punctual. Asta face impresie publicului.

Secretarul federației noastre de șah se convinse astfel că reporterul Dinu Romanescu nu exagerase. Jeffrey Miller nu-i vorbea „maestrului” ca un salariat, ci pe un ton poruncitor și chiar ușor disprețuitor.

Dacosta îi arată lui Miller pe vizitatorul său:

— Domnul, îi spuse, a venit să ne povestească unele lucruri interesante și să ne propună o... tranzacție.

Miller se întoarse spre Ciuperceanu și acesta văzu că fața „secretarului” era la fel de răvășită ca și a „maestrului”. Numai că Jeff „Inginerul” avea cam de două ori mai mulți ani ca Dick Martin și prin urmare viața dezordonată pe care o dusesse lăsase urme de două ori mai adânci.

Fără să ia în seamă pe vizitatorul său, Dacosta îl trase pe Miller deoparte și-i vorbi cîțva timp în limba spaniolă. Din cele cîteva cuvinte pe care le înțelese, Ciuperceanu deduse că Dick Martin își punea prietenul la curent cu cele discutate pînă acum.

— Aha ! făcu Miller crezînd că a înțeles scopul vizitei. Prin urmare, șantaj !

Anton Ciuperceanu sări în picioare, palid de mînie, strîngînd pumnii. Miller nu-i dădu atenție. Se apropie de un dulăpior, scoase o sticlă cu băutură și-și turnă un pahar pe care-l dădu pe gît dintr-o sorbitură. Dacosta se uită la el cu invidie și-și trecu limba peste buzele uscate. Era un gest deosebit de elocvent.

— Nu acum, îi spuse Miller. Deseară, după ce ai să termini partida din runda a patra.

Astupă sticla și o puse la loc în dulăpior. Apoi închise dulapiorul și băgă cheia în buzunarul halatului.

— Să auzim ! făcu întorcîndu-se către Ciuperceanu. La cît îți prețuiești tăcerea ?

Secretarul federației noastre de șah simți cum îl cuprinde, încetul cu încetul, mînia. „Trebuie să fiu calm” - își spuse strîngînd dinții, „înainte de toate, trebuie să fiu calm”.

— Domnul Dick Martin, spuse, v-a informat probabil despre datele pe care le posed. Tranzacția pe care v-o propun e următoarea: să se prezinte imediat la președintele juriului și să anunțe că se retrage din competiție. Puteți indica un motiv oarecare, de exemplu că Martin Dacosta s-a îmbolnăvit. Apoi, pînă cel mai târziu mîine dimineață, să părăsiți țara.

Cei doi rămaseră cu gura căscată.

Jeffrey Miller fu primul care-și reveni. Se repezi la dulăpior, mai dădu un păhărel pe gît, apoi spuse răstit spre Dacosta:

— Îmbracă-te. E aproape zece.

— Nu, interveni Ciuperceanu calm. Mai întîi trebuie să capăt răspunsul la propunerea mea.

Miller se întoarse spre el:

— Sînt convins că n-ai vorbit serios. Mai gîndește-te. Poate ca vom reuși să găsim o altă modalitate. O sumă frumușică, rotunjoară...

— Nu, spuse tînărul calm. V-am spus care sînt condițiile mele.

— Și dacă nu le acceptăm ?

— Voi convoca pentru astăzi la prînz o conferință de presă, cu participarea corespondenților străini care sînt acum la București, și voi dezvălui tot ce știu.

Jeffrey Miller se gîndi o vreme. Pe furiș se uita la Ciuperceanu. Nu-i venea să creadă că acesta vorbește serios. Dar fața încruntată a tînărului, pe care se citea o hotărîre nestrămutată, îl convinse.

Se trînti pe taburetul pe care cu cîteva minute înainte șezuse Dacosta și își aprinse o țigară.

— Crezi, spuse, că ai să poți obține să fim eliminați din turneu ?

— Da. Cunosc pe membrii juriului. Sînt oameni... sînt... altfel de oameni decît voi. Pentru ei, șahul reprezintă o cauză, o idee și nu o afacere comercială. Sînt

sigur că vom avea și aprobarea federației internaționale. Profesorul Roland Despreux...

Se opri și-și mușcă buzele. Nu voia să vorbească prea mult. În nici un caz nu trebuia să divulge sursa informațiilor sale.

Celălalt nu păru să dea atenție ultimelor cuvinte ale lui Ciuperceanu. Fuma dus pe gânduri. Se vedea însă că aceste gânduri îi cereau un efort serios și că ar fi preferat probabil să-și pună punga cu gheață pe cap. În cameră plutea un ușor abur de alcool, rămas probabil încă din seara precedentă.

— Ai face o mare greșală, spuse în sfârșit, dacă ai convoca o conferință de presă și ai debita acolo toate prostiile astea despre maestrul Dacosta. S-ar face, desigur, oarecare zgomot în jurul întregii afaceri, dar pe care temei l-ar elimina juriul din competiție ? A stat șase luni la închisoarea La Plata. Să admitem că e adevărat. Ei și ? Omul și-a ispășit pedeapsa și acum poliția nu mai are nimic cu el. Dacă nu-l înscria de la început, era altceva, dar acum, după trei runde, când se află pe primul loc în clasament și este favoritul turneului...

— Asta va fi o învățătură de minte pentru alții, spuse Ciuperceanu cu amărăciune, pentru cei care vor organiza turneul candidaților de la Amsterdam și pentru ceilalți. Toți iubitorii de șah din lume trebuie să știe cu cine au de-a face, cine este „marele maestru” Dacosta, alias Dick Martin.

Presupusul secretar al „maestrului”, fără să se formalizeze cîtuși de puțin de faptul că vorbele lui Ciuperceanu puteau fi interpretate ca o insultă, se mai gîndi o vreme, pe urmă continuă:

— Cred că ar trebui să mai ai ceva în vedere. Martin Dacosta e unul dintre cei mai buni jucători de șah din lume. Poate că, în urmă cu cîțiva ani, când era mai tînăr, a „învîrtit” cîte o mică afacere nu prea cinstită. Poate că a stat și la închisoare. Dar oare nu-i păcat ca pentru atîta lucru șahul să piardă un strălucit reprezentant ? Un jucător de talia lui Martin Dacosta apare o dată la o sută de ani. Partidele lui sînt acum tipărite în milioane de exemplare și studiate de șahiștii din toate țările lumii.

Jeffrey Miller se opri și încercă să vadă pe fața lui Ciuperceanu ce efect au cele spuse de el. Rezultatul acestui examen nu păru să-l satisfacă.

Din încăperea de alături apăru Martin Dacosta, care între timp se îmbrăcase. Lăsase ușa deschisă ca să audă tot ce vorbeau cei doi. În timp ce-și lega cravata, se uită la secretarul federației noastre de șah și rîse batjocoritor.

— Prietenul meu Jeff Miller, zise, nu ți-a spus esențialul.

Își puse haina și pardesiul, începu să-și îmbrace încet, tacticos, mănușile. Niște mănuși galbene, din piele de porc:

— Nu ți-a spus, continuă el, că avem prieteni foarte puternici și foarte bogați. Da, foarte bogați și cu multă influență. Acești prieteni ai noștri vor dezlanțui o campanie de presă. Sînt destule ziare amatoare de afaceri scandaloase. Asemenea afaceri aduc mulți cititori și cititorii aduc bani...

Deși nu lăsa să se vadă nimic pe fața lui, Anton Ciuperceanu trebui să recunoască, nu fără amărăciune, că Dick Martin avea dreptate. Cu ochii minții vedea parcă titlurile senzaționale din unele reviste de șah și din anumite ziare reprezentînd cercurile cele mai reacționare din Occident: „Decizia arbitrară a juriului de ia București”, „Cel mai bun șahist eliminat din turneul de primăvară”, „Comuniștii de la București încearcă să se descotorosească de maestrul american Dacosta!”, „Martin Dacosta, victimă a persecuției comuniste !”.

— Ziarele pe care le finanțează acești prieteni ai noștri, continuă Dacosta rînjind, îmi vor lua apărarea, ba chiar vor face din mine o victimă. Unele vor spune că este o eroare, că n-am nici o legătură cu Dick Martin. Altele vor arăta

că totul este o înscenare comunistă și vor aduce și documente pe care le vor reproduce în fac.... în fac... Cum se cheamă asta ? A, da, în facsimil. Ehei ! Se pricep băieții din presă la de-alde astea ! Și nu trebuie să uiți pe cei care se vor grăbi să găsească tot felul de justificări, pe cei care vor spune că pentru talentul meu excepțional trebuie să mi se ierte greșelile tinereții, că și marele Capablanca a fost acuzat de abuz de încredere și a avut un proces și așa mai departe.

— Ai pronunțat adineauri un nume, interveni Jeffrey Miller. Numele profesorului Roland Despreux. Îmi amintesc de scurta cuvîntare pe care a ținut-o la festivitatea de deschidere a turnelului de la Chamonix. „Indiferent de deosebiri politice și economice dintre sistemele diferitelor țări” - spunea -, „șahiștii din întreaga lume se întîlnesc în fața tablelor de șah, întrecîndu-se în luptă pașnică și contribuind la întărirea prieteniei dintre țările lor”. Am citat bine ? Cred că da.

Dădu capul pe spate și izbucni într-un hohot de rîs, un rîs care avea ceva artificial, silit și răutăcios.

— Știi, continuă, ce ai să obții cu destăinuirile dumitale, cu campania de presă pe care ai s-o dezlănțui ? O scindare a mișcării șahiste internaționale. Cunosce pe cîțiva care abia așteaptă să scape de șahiștii sovietici, care domină de mulți ani în toate turneele. Alții, de bună-credință, se vor lăsa induși în eroare de furibunda campanie pe care o vom dezlănțui și ne vor urma. Vom face o altă federație și un campionat al „lumii libere”. Și atunci, toate eforturile voastre de pînă acum vor fi fost zadarnice și nici autoritatea de care se bucură, deocamdată, Despreux al vostru nu va mai folosi la mare lucru.

— Prietenii noștri de care vorbeam, interveni Dacosta, prietenii noștri influenți, abia așteaptă prilejul unei asemenea campanii. Au mai dus ei și altele ...

Ciuperceanu înlemnise. I se părea că fiecare cuvînt aruncat de vreunul din cei doi îl izbea drept în față.

Martin Dacosta își luă pălăria și deschise ușa dinspre coridor. Din prag, se întoarse și spuse rînjind:

— Acum plec, domnule secretar al federației de șah. Astăzi joc cu Macpherson. Îi voi trage scoțianului o bătaie, să mă țină minte.

Anton Ciuperceanu privi fața răvășită a americanului, pe care încremenise iar rînjetul acela rigid, care acum i se părea mai respingător ca oricînd. Un gînd îi tîșni prin minte:

„Omul acesta trișează ! Omul acesta e un jucător profesionist și trișează !”

În fața hotelului, Ciuperceanu se opri o clipă pe trotuar și-și roti absent privirea peste clădirile Ateneului, restaurantului „Cina”, biroului de voiaj, Muzeului de artă. Apoi trase o dată adînc, în piept, aerul proaspăt al dimineții și porni, cu pași mărunți și umeri gîrboviți, murmurînd mereu: „Omul acesta trișează... Dar cum ? ... Cum se poate trișa la șah ?... Cum ?... Cum ?...”

Trecătorii se întorceau și priveau cu mirare în urma lui.

CAPITOLUL AL OPTULEA

Unde Trude Hartmann și Anton Ciuperceanu discută despre hipnotism și despre altele

Din runda a opta mai rămăsese o singură partidă neterminată, cea dintre maestrul italian Agostini și compatriotul nostru Victor Ursu.

În seara de 25 martie, acesta dăduse mutarea în plic, iar a doua zi dimineța, la câteva minute după reluarea partidei, maestrul Agostini propuse remiza. Propunerea, acceptată de partener, sfârși senzație printre spectatori, pe de o parte fiindcă, aparent, maestrul italian avea un ușor avantaj pozițional, pe de altă parte fiindcă era prima jumătatea de punct pe care o pierdea de la începerea turneului.

În consecință, la conducerea clasamentului rămăseseră P. A. Cerednikov și M. Dacosta, cu câte opt puncte, urmați îndeaproape de B. Agostini, cu șapte puncte și jumătate. Pe locurile următoare se aflau M. Levinson, cu șase puncte și jumătate, V. Ursu cu șase puncte, și S. Jo-hannson, cu cinci puncte și jumătate. B. Petrov și N. Macpherson își împărțeau locurile șapte și opt, cu câte trei puncte, iar locurile nouă și zece H. Hildebrandt și L. Sperlinger, la o jumătate de punct diferență.

Cele cincizeci și șase de partide jucate pînă acum stîrniseră entuziasmul iubitorilor de șah. Revistele de specialitate, ca și presa zilnică, acordau spații largi rezultatelor, comentau jocul armonios, prin care străbătea o excepțională putere de calculare, al maestrului sovietic P. A. Cerednikov, jocul variat, punînd probleme combinate complicate, al maestrului italian Baldassare Agostini, superioritatea maestrului sovietic Mihail Levinson în domeniul jocului pozițional, afirmarea maestrului Victor Ursu ca un strateg de mare clasă, pregătirea teoretică solidă și voința de luptă a maestrului suedez Sven Johansson.

Dar, mai înainte de orice, publicațiile se întreceau în a aduce elogii maestrului Martin Dacosta, jocului său variat și plin de surprize.

„Tribune des echecs” din Paris scria: „...Dacosta atacă atunci cînd te aștepti mai puțin: după un joc pozițional relativ liniștit, în care prudența pare să fie linia generală a partidei, atacul său se dezlănțuie neașteptat și năvalnic, furibund chiar, derutînd pe adversar și răsturnîndu-i ipotezele și combinațiile clădite pînă atunci cu trudă și migală...”

În „Schweizer Schachblätter” din Zürich, un comentator afirma: „...multe dintre partidele jucate în turneul de primăvară au răsturnat concepțiile noastre asupra unor probleme teoretice și practice ale șahului. Îndeosebi Martin Dacosta s-a dovedit o personalitate șahistă uimitoare și va mai trece o vreme pînă cînd vom putea face o analiză temeinică și completă a stilului său, cu totul ieșit din comun. Pe bună dreptate, în cercurile șahiste se vorbește acum de «problema Dacosta», și chiar de «misterul Dacosta».”

Filippo Nardi semna în „Cronaca degli scacchi” un reportaj cu aspecte din timpul turneului. Revista milaneză, sub mențiunea „De la trimisul nostru special la București”, descria impunătoarea Sală a Colonadelor și sistemul de transmisie electrică, simultan pe șapte imense table de șah, a fiecărei mutări de la cele șapte mese de joc, elogia apoi disciplina și competența publicului românesc, apoi dădea două declarații ale unor amatori entuziaști care-și luaseră concediul de odihnă acum, ca să poată urmări din sală, dimineța și după-amiaza, desfășurarea partidelor.

Mai departe, Filippo Nardi arăta unele caracteristici ale maștrilor în timpul

jocului: B. Agostini își încrucișa brațele la piept și rămînea minute întregi nemișcat ca o statuie; P. A. Cerednikov se juca tot timpul cu creionul cu care își nota, într-un carnețel, fiecare mutare: M. Dacosta părea să nu acorde atenție tablei de șah și își înregistra mutările cu ajutorul unui mic aparat în genul marinii de scris; M. Levinson își sprijinea tot timpul fruntea în mîină, astfel că atunci cînd juca în stînga mesei, cu albele, spectatorii nu-i vedeau fața: V. Ursu purta ochelari fumurii și - după propria sa declarație - se gîndea cu ochii închiși; S. Johansson mîncă tot timpul bomboane cu mentă, fiindcă mestecatul îl calma și... îi limpezea gîndurile.

Acestea și multe altele erau preocupările presei de specialitate și ale rubricilor de șah din ziare.

În dimineața de 24 martie, la cîteva minute după ce începuseră partidele rundei a noua și imediat ce se anunțase că Victor Ursu acceptase remiza în reluarea cu Baldassare Agostini, Trude Hartmann intră în biroul presei, unde-l găsi pe Anton Ciuperceanu.

— Te-am căutat peste tot, îi spuse ea. Toată lumea e în sală, numai dumneata te-ai retras aici ca un urs.

Secretarul federației de șah o privi cu ochii obosiți. Frământările ultimelor zile îl slăbiseră și dăduseră paloare feței sale.

Trude Hartmann se așeză pe un colț al mesei, picior peste picior, și își aprinse o țigară.

— Ai citit presa ? întrebă.

— Da.

— E de mirare ce prostii pot îndruga unii. O revistă atît de serioasă ca „Schweizer Schachblätter” vorbește despre „misterul Dacosta”. Un ziar din Madrid scrie că Dacosta își hipnotizează adversarii și că maeștrii au decis să-și pună ochelari negri în timpul partidelor cu el.

Ciuperceanu zîmbi:

— Și despre alții s-a spus asta. În timpul unor turnee s-au găsit maeștri occidentali care și-au pus ochelari fumurii ca să nu fie „hipnotizați”. Despre Emanuel Lasker se spunea, încă de la începutul secolului, că își „vrăjea” adversarii.

— Numai Victor Ursu poartă ochelari fumurii, remarcă ziarista.

— Da, dar îi poartă întotdeauna. Și apoi, Victor Ursu încă nici n-a jucat cu Dacosta. Întîlnirea lor e prevăzută pentru runda a zecea.

Se uită la Trude și întrebă curios:

— Crezi în hipnotism ?

Fata șovăi. Pe urmă spuse:

— Fără îndoială că hipnoza, ca atare, există. Orice psihiatru îți va putea da o definiție exactă care, dacă nu mă înșel, sună cam așa: stare asemănătoare cu somnul, provocată de sugestie, acțiunile celui hipnotizat fiind supuse hipnotizatorului. Cu alte cuvinte, hipnotizatorul provoacă apariția unor faze de somn artificial în celulele scoarței cerebrale a celui hipnotizat.

Văzînd că tînărul se uită surprins la ea, fata rîse:

— Am studiat filozofia. Am avut ca profesor de psihologie pe unul dintre psihiatrii noștri renumiți și am fost o studentă foarte bună.

— Mărturisesc ca nu m-am ocupat niciodată de hipnotism. Nu știu de ce, dar în mintea mea această noțiune se asocia cu prestidigitația și cu scamatoriile de bîlci...

— Profundă eroare, domnul meu. Evident că au existat și mai există poate șarlatani care folosesc hipnotismul pentru unele numere mai mult sau mai puțin

spectaculoase de bîlci, menite să impresioneze pe naivi și pe neștiutori. Dar hipnoza este astăzi un fenomen ne deplin explicat și medicii o folosesc ca metodă de tratament. În Uniunea Sovietică s-au obținut rezultate promițătoare în vindecarea prin hipnoză a unor boli psihice, ca obsesiile și fobiile. Alți medici au încercat hipnoza în unele cazuri de ulcer gastric și la eczeme.

Ciuperceanu întrebă șovăitor:

— Crezi că într-o partidă de șah... vreau să spun... poate că Dacosta... ar fi o explicație...

Trude Hartmann rîse cu poftă, dar fără răutate:

— E o explicație, din păcate, neacceptabilă. Mai întii, fiindcă pentru acțiunea de hipnotizare trebuie anumite condiții, care la masa de șah, în timpul partidei, nu există. Apoi, fiindcă Dacosta câștigă datorită jocului său surprinzător, neașteptat și nu fiindcă sugerează adversarilor săi să comită greșeli. De altfel, ai observat cred că în timpul partidei nu se uită decît foarte rar la partener. Nu se uită nici măcar la tabla de șah, ci preferă să privească orice altceva, de pildă ceasul de control sau aparatul cu care-și notează mutările.

Anton Ciuperceanu căzu pe gînduri. Trude Hartmann nu știa cine era în realitate Dacosta și fapțul că pînă în urmă cu doi ani acesta nu jucase șah. Fata nu cunoștea nici convingerea lui intimă că Dacosta trișa. Nici el, Ciuperceanu, nu crezuse o clipă că Dick Martin își hipnotiza adversarii, dar se agățase copilărește de această explicație fiindcă alta nu putea găsi.

Lui Ciuperceanu îi plăcea felul de a fi al Trudei și ar fi vrut să-i destăinuiască frămîntările lui, să-i spună ce știa și dilema îngrozitoare pe care trebuia s-o rezolve. Cu cîteva zile în urmă, plecînd de la „Athénée Palace” după convorbirea cu Dick-Dacosta și cu complicele lui, luase hotărîrea să facă tot ce-i va sta în putință ca să descopere modul în care trișa aventurierul. Dacă reușea în această acțiune și aducea dovezi incontestabile, nici un „prieten” cricît de „influent”, și nici un ziar din lume n-ar mai putea să ia apărarea măsluitului...

Dar deocamdată trebuia să tacă. Promisese aceasta profesorului Despreux. Și apoi, mai era și rîsul Trudei, rîsul acesta care-i plăcea atît de mult, dar de a cărui nuanță uneori sarcastică se temea. Parcă o auzea: „La șah nu se poate trișa, domnul meu. E un joc de inteligență, nu de noroc. Figurile de șah nu se pot măslui. Istoria nu cunoaște nici un șahist trișor”.

— Ai auzit de automatul lui Kempelen ? se surprinse întrebînd.

Trude se gîndi, încruntînd sprîncenele:

— Numele nu mi-e complet necunoscut...

— Era un așa-zis șahist automat. A fost prezentat, cam prin anul 1770, la curtea imperială din Viena: reprezenta un indian, căruia constructorul, baronul Wolfgang von Kempelen, îi întorcea cu o cheie resorturile și care își mișca brațul și degetele mutînd figurile de șah, ba putea chiar să pronunțe două cuvinte: „șah” și „mat”. Robotul acesta a câștigat partide cu cancelarul Kaunitz și chiar cu împărăteasa Maria Tereza, apoi a pornit cu Kempelen în turneu la Londra și la Paris, iar în orașul dimitale natal, la Berlin, a jucat și a câștigat o partidă cu regele Frederic cel Mare. Toată Europa vorbea de „androidul” șahist ca de o minune.

— La 1770, glumi Trude, se mai întimplau poate minuni. Astăzi însă...

— Nici atunci nu se întimplau minuni. Mulți ani mai tîrziu s-a aflat că șahistul lui Kempelen era o escrocherie ! În așa-zisul automat era ascuns un pitic.

— Poate că Dacosta, zîmbi ziarista, își are și el piticul lui. Îl ține în buzunarul de la vestă sau poate în portvizit...

— Poate, zîmbi și Ciuperceanu. În cazul acesta însă, piticul lui Dacosta e un

şahist excelent, unul dintre cei mai buni din lume.

CAPITOLUL AL NOUĂLEA

Unde se arată la ce concluzii poate duce analiza unor cifre

În cele cîteva zile care trecuseră de la convorbirea cu Dick Martin și cu Jeffrey Miller, Ciuperceanu nu stătuse inactiv. Mai întîi, socotind că faptele noi care s-au produs de la plecarea profesorului Despreux îl dezleagă în parte de promisiunea făcută, pusese la curent pe președintele federației de șah despre cele aflate.

Președintele ceruse timp să se gîndească și a doua zi, înainte de începerea partidelor programate pentru dimineața aceea, îl chemă pe Ciuperceanu în biroul său.

— Cele ce mi-ai adus la cunoștință, îi spuse, sînt cît se poate de interesante. Am crezut că nu trebuie să luăm singuri o decizie și m-am sfătuit aseară cu tovarășii din conducerea mișcării noastre sportive. Ei au fost de părere, ca și mine, de altfel, că deocamdată nu putem întreprinde nimic. Din păcate, în privința asta cei doi aventurieri au dreptate: dacă juriul turneului l-ar elimina pe Dacosta din competiție, ar izbucni un scandal ale cărui proporții nu sîntem în măsură să le prevedem, un scandal care, în ultimă instanță, ar dăuna mișcării șahiste internaționale și cauzei noastre.

— Bine, dar ei trișează !

Președintele se uită la el dintr-o parte și zîmbi din colțul gurii:

— Ești surmenat, răspunse, ai lucrat mult în ultimul timp. Am luat măsuri ca imediat ce se termină turneul să poți pleca în concediu.

Tînrul se înverșună:

— Tovarășe președinte, uitați-vă bine la mine. Nu sînt nici nebun și știți foarte bine că nu sînt nici nepriceput la jocul de șah. Sînt poate obosit, dar această oboseală nu mă împiedică să gîndesc. Vă repet: am convingerea fermă că Martin Dacosta trișează.

— Poate, dar la jocul de cărți. În materie de șah însă, asta nu se poate. Șahul are terminologia lui, în care nu intră verbul a trișa.

Anton Ciuperceanu se simți deodată foarte obosit. „Are dreptate” - se gîndi -, „trebuie să plec în concediu”. În sinea lui recunoștea că președintele, un om înzestrat cu o gîndire rece, logică avea dreptate atunci cînd refuza să creadă că cineva poate trișa la șah. „El n-a stat încă de vorbă cu Dacosta și cu Miller, nu i-a auzit pe Dick și pe Jeff «Inginerul» cînd îmi ofereau bani ca să tac”.

Întreaga zi, Anton Ciuperceanu și-o petrecu în sala concursului, studiind fiecare gest al lui Dacosta. Într-adevăr, americanul nu privea decît foarte rar pe adversarul său. Nu era nimic neobișnuit în asta, fiindcă, în general, în timpul unei partide de șah, adversarii nu se privesc. Totuși, ajuns în biroul său, Ciuperceanu notase pe o foaie de hîrtie: „D. nu-și privește partenerul, deși, ca fost jucător de pocher, trebuie să fie obișnuit să studieze figura adversarului”. Dar apoi șterse însemnarea, gîndindu-se că, în definitiv, într-o partidă de șah nu încerci să ghicești ce carte are adversarul. „Cartea” e pe față, sînt figurile de pe tabla de șah.

Ca rezultat al observațiilor sale, Ciuperceanu mai notase pe foaia lui: „D. nu privește decît puțin tabla. Întîi voi să șteargă și această însemnare, dar apoi se mulțumi să pună un semn de întrebare în dreptul ei. Un jucător de șah cu experiență nu avea nevoie să privească tabla, știa în orice moment în ce poziție sînt piesele. Sînt destul de frecvente cazurile în care șahiștii cu clasificare superioară joacă simultane la mai multe mese fără să privească, ci dictînd

mutările lor prin sistemul obișnuit de numerotare a tablei. Este așa-zisul joc „à l'aveugle” - „orb”, destul de răspândit mai ales printre marii maeștri.

Cu toate acestea, Ciuperceanu se răzgîndise și nu ștersese însemnarea, fiindcă era convins că Dacosta nu este chiar atît de experimentat încît să-și poată permite renumitele sale mișcări - atît de complicate și neașteptate - ca urmare a unui calcul mintal. Și apoi, chiar cel mai reputat maestru, atunci cînd joacă într-un turneu internațional, nu-și dezlipește ochii de pe tablă: oricît de bine ar funcționa memoria și facultatea de a calcula mintal, tabla de șah - comparată pe drept cuvînt cu un cîmp de bătaie - îți oferă o vedere de ansamblu și posibilitatea verificării rapide și în orice moment a poziției fiecărei piese în parte. Cînd ai ca adversar maeștri de talia lui Cerednikov, Agostini sau Johansson, cînd trebuie să calculezi, să prevezi deci, cinci-șase sau chiar mai multe mișcări înainte, studiul concret al poziției, care se schimbă cu fiecare mutare, este o condiție esențială.

A treia însemnare a lui Anton Ciuperceanu era o împărțire, desigur aproximativă, pe minute, a ocupațiilor lui Dacosta în timpul unei partide. Din această „statistică” reieșea că un sfert din timp i l-au răpit țigările de foi. Dacosta fuma fără întrerupere, și în timpul partidei din dimineața aceasta scosese de cîteva ori cutia de lemn cu havane, de fiecare dată alesese cu grijă o țigară, îi retezase vîrfurile, o aprinsese tacticos. Aceste operații păreau să-i absoarbă toată atenția, ca și cînd n-ar fi fost în fața tablei de șah, în timpul unei partide a cărei desfășurare era așteptată cu interes de armatorii de șah din toată lumea. În sfîrșit, o treime din timp era absorbită de „studiul” ceasului de control de pe masă și al aparatului cu ajutorul căruia Dacosta înregistra desfășurarea partidei. Restul timpului părea dedicat jocului propriu-zis: în partida cu maestrul Neill Macpherson, acest „rest” însumase mai puțin de jumătate din durata totală a partidei...

Mai departe, secretarul federației de șah făcuse o ultimă însemnare, tot de natură statistică: cronometrase timpul de gîndire al lui Dacosta înainte de fiecare mișcare. N. Macpherson cedase la mutarea a treizeci și doua. Prin urmare, treizeci și două de cifre se aflau însemnate pe hîrtie, iar alături cîteva socoteli simple și mențiunea: „Timpul mediu - 115 secunde. Timpul maxim - 160 de secunde. Timpul minim - 75 de secunde”.

Aceste treizeci și două de cifre, împreună cu ultima însemnare, Ciuperceanu le arată Trudei Hartmann, care venise la biroul presei să-și redacteze corespondența către „Der Abend”.

— Ce reprezintă cifrele acestea ? întrebă fata.

Secretarul federației îi explică.

— Văd, zîmbi ziarista, că procedezi științific pentru a dezlega... „misterul Dacosta”, ca să folosim expresia confratelui din Zürich.

După aceea, Trude își sprijini bărbia în podul palmei și studie cîtva timp hîrtia, încruntîndu-se ușor.

— Se pot trage unele concluzii interesante pe marginea acestor cifre, zise ea în sîrșit.

— Să auzim, se bucură Ciuperceanu.

— În primul rînd, că Dacosta se gîndește relativ puțin. În orice caz, mult mai puțin decît îi dă dreptul regulamentul de organizare al concursului. 115 secunde reprezintă mai puțin de două minute. Este un timp mediu uimitor de scăzut.

— Ceea ce spui nu-i nou. Este știut, și toate ziarele au menționat asta, că Dacosta are un joc foarte rapid. Este oarecum ciudat să vorbești de „joc rapid la șah”, de parcă ar fi vorba de fotbal sau de box, dar aceasta e realitatea: Dacosta

se gîndește mai puțin decît toți ceilalți.

— Și joacă mai bine, zîmbi Trude.

— Hm, da...

— În al doilea rînd, continuă ziarista, decalajul dintre timpul minim și timpul maxim este foarte mic, numai de 85 de secunde. Și acest fapt este, după cum te exprimi dumneata, ciudat, știul fiind că la începutul partidei, mai ales la primele mutări, orice jucător se gîndește mai puțin. Mai ales aici, unde avem de-a face cu maeștri internaționali, excelenți cunoscători ai teoriei deschiderilor. Timpul cîștigat la primele mutări folosește apoi în desfășurarea partidei, cînd se ivesc poziții complicate, cînd orice jucător trebuie să se gîndească mai mult, să cerceteze multiplele variante și posibilități, să deducă planul adversarului, să aleagă mutarea pe care o socotește ca fiind cea mai bună.

— Foarte just!

— Ei bine, în partida cu Macpherson văd că Dacosta s-a gîndit la fel de puțin și la primele, ca și la ultimele mutări. Aceste cifre par să exprime mișcările unui automat.

Ciuperceanu tresări:

— Da, zise. Mișcările unui automat... Chiar dacă ar avea un pitic ascuns în mîneca hainei și tot n-ar putea juca atît de uniform în timp. În definitiv, și piticii trebuie să se gîndească înainte de a face o mutare... Alte concluzii ai mai tras pe marginea acestor cifre ?

— Nu. Dar sînt convinsă că la concluziile mele mai ai și dumneata cîte ceva de adăugat.

Secretarul federației de șah fixă hîrtia din fața lui, întocmai cum făcuse și ziarista cu cîteva minute înainte. Pe urmă spuse:

— În general, am tras aceleași concluzii. La cele spuse de dumneata, cred că ar mai fi de adăugat un singur lucru: faptul că aceste cifre nu reprezintă timpul real de gîndire al lui Dacosta. Dacă luăm în considerare țigările lui de foi, ceasul de control și aparatul de înregistrare a mutărilor, trebuie înjumătățite aceste cifre. Cu alte cuvinte, Dacosta gîndește de două ori mai repede decît arată cronometrul.

— Bine, dar atunci omul acesta e un fenomen, un... un geniu șahist !

Ciuperceanu avu un gest de iritare:

— Asta rămîne de văzut.

— Ce vrei să spui cu asta ? Acum, după ce mi-ai atras atenția asupra îndeletnicirilor lui Dacosta în timpul partidelor, îmi amintesc că am remarcat și eu un fapt neobișnuit: cu ajutorul aparatului sau, el își notează mișcările după ce mută adversarul. Prin urmare, pierde din timpul său de gîndire. Și alții obișnuiesc să-și însemne mutările, de pildă Petrov, Levinson, Ursu, care stau tot timpul cu creion și notes. Sperlinger are și el un mic aparat cu care le înregistrează. Dar toți își fac notele după ce au executat o mutare, adică în timpul de gîndire al adversarului.

— Mă întreb, făcu Ciuperceanu îngîndurat, pentru ce-i trebuie lui Dacosta să-și noteze mutările. Partidele lui sînt reproduse în toate revistele de șah și în numeroase ziare din toate cele cinci continente...

În această clipă, convorbirea lor fu întreruptă de sosirea unui al treilea: Filippo Nardi. Corespondentul italian apăru însoțit de magnetofon și de cele două aparate de fotografiat, ustensile de care nu se despărțea niciodată.

Anton Ciuperceanu remarcă faptul că redactorul revistei „Cronaca degli scacchi” avea un ochi umflat și cam vînat: ochelarii înrămați cu sîrmă subțire, aurită, nu reușeau să ascundă prea bine această podoabă...

Se pare că vînătaia nu scăpă nici perspicacității ziaristei berlineze, care nu pierdu prilejul să-l ia peste picior pe colegul ei milanez:

— Ai avut o divergență de păreri cu un boxer ?

Filippo Nardi nu se supără, ba chiar zîmbi:

— A fost într-adevăr o divergență, de păreri. Din fericire, nu cu un boxer, ci cu un șahist.

— Nu mai spune! De cînd sînt șahiștii atît de... nervoși ?

— N-aș putea afirma că toți participanții la „turneul de primăvară” sînt nervoși, dar cel puțin unul din ei este.

Trude Hartmann îi făcu lui Ciuperceanu, ștregărește, cu ochiul, pe urmă îl întrebă pe Filippo Nardi:

— Domnul va binevoi să ne destăinuiască numele preopinentului ?

— Cum nu, cu plăcere, rîse milanezul. Adversarul meu se numește Martin Dacosta. Iar locul luptei a fost confortabila sa cameră de la hotelul „Athénée Palace”, care mi-e teamă că arată acum ca o vitrină de porțelanuri prin care s-a plimbat un taur...

CAPITOLUL AL ZECELEA

Unde se vorbește despre cea de-a doua profesiune a corespondentului Filippo Nardi

Afirmația lui Filippo Nardi a fost primită în mod diferit de cei doi cărora le fusese făcută.

Trude Hartmann s-a mulțumit să rîdă foarte amuzată. Pentru ea, faptul că un mare maestru internațional s-a bătut cu un ziarist - oricare ar fi fost motivul - nu putea să fie decît amuzant. Și, în ultimă instanță, toată întîmplarea nu făcea decît să contureze personalitatea lui Dacosta, să dea... culoare „misterului Dacosta”.

Nu tot așa se petreceau lucrurile cu Anton Ciuperceanu. Pentru pricinile pe care te cunoaștem, pe secretarul federației noastre de șah îl interesa foarte mult diferendul șahistului cu corespondentul italian.

— Povestește cum s-a întîmplat, îl ruga el pe Filippo Nardi.

— Domnul e curios, îl luă peste picior Trude Hartmann.

— Mă interesează tot ce e în legătură cu Martin Dacosta, spuse Ciuperceanu scurt și Trude se simți șocată de tonul dur pe care-l folosisese secretarul federației.

Cît privește pe Filippo Nardi, se pare că n-avea nevoie de prea mult îndemn, ci, întocmai ca și colegul său de breaslă Dinu Romanescu, povestea cu plăcere peripecțiile prin care trecea ca să-și poată întocmi reportajele.

— Ieri după-amiază, începu el, am primit o telegramă din Milano de la directorul revistei.

Se scotoci prin buzunare și scoase o hîrtie:

— Iată ce spune telegrama: „Interviu Dacosta amănunte biografice stop declarații asupra desfășurării turneului și pronosticuri pentru Amsterdam stop foarte urgent stop”.

Zîmbi și arătă telegrama:

— E stilul patronului. Deși în fiecare cronică insist asupra partidelor lui Dacosta, domnilor din conducerea revistei li se pare aceasta insuficient. Se vede că unii dintre cititorii noștri și-au făcut din Dacosta un fel de idol și vor să știe ce număr poartă la pantofi, dacă mănîncă ouăle fierte sau jumări, dacă-i plac filmele cu gangsteri și cu ce lamă se bărbierește. Dacosta este „omul zilei” și patronul vrea să exploateze popularitatea lui.

„Acest Filippo Nardi” - se gîndi Ciuperceanu plictisit - „e vorbă lungă, ca și Dinu Romanescu. Poate că e o deformare profesională a reporterilor...”

De parcă ar fi știut că unul dintre cei ce se aflau în biroul presei se gîndește în clipa aceasta la el, reporterul Dinu Romanescu își vîri capul pe ușă. Vîzînd că în birou se aflau doi dintre colegii lui cu secretarul federației de șah, intră și se tolăni într-un fotoliu, întinzîndu-și picioarele lungi, după obiceiul său.

— Deși mă plictisește acest gen de interviu, continuă Nardi, n-am avut încotro și m-am dus la Dacosta. Am avut însă grijă să-l prind singur, fiindcă rîndul trecut secretarul lui se tot băga în vorbă și-i dicta ce să-mi declare...

— Simpaticul Jeffrey Miller, murmură Dinu Romanescu privindu-și pantofii.

— Da, zise corespondentul italian. Mi se pare că așa îl cheamă. Nu mi-a fost prea greu să-l găsesc pe Dacosta singur. Și eu locuiesc la „Athénée Palace”, iar camerele noastre s-au nimerit a fi alăturate. Am pîndit pînă l-am văzut pe Miller plecînd și am intrat la maestru. Mi se pare că am uitat să bat la ușă.

— Se întîmplă, șopti reporterul Dinu Romanescu fără să-și ridice privirea de

pe încălțări.

Filippo Nardi îi făcu cu ochiul. Cei doi tineri se împrieteniseră în zilele turneului și petrecuseră împreună o parte a timpului liber. Dinu Romanescu îi arătase oaspetelui italian orașul, îl ajutase să cunoască pe bucureșteni.

— Prima încăpere era goală, continuă Nardi. Din camera de baie se auzea însă zgomotul dușului. Se pare deci că, deși era trecut de nouă dimineața, maestrul abia se sculase și se spăla. M-am așezat pe un taburet, hotărît să aștept pînă ce avea să-și termine toaleta.

„Taburetul pe care am stat și eu” - se gîndi Ciuperceanu și o cută de amărăciune i se desenă în jurul gurii la amintirea discuției penibile avute, cu cîteva zile în urmă, cu cei doi aventurieri.

— Pe măsuta lîngă care mă azezasem, își urmă ziaristul povestirea, erau cîteva reviste de șah, iar deasupra, aparatul cu care Dacosta obișnuiește să-și înregistreze mutările în timpul partidei. Am luat cutiuța neagră în mînă și am început s-o studiez. Mă interesează în cel mai înalt grad asemenea mici jucării.

— Prietenul nostru Filippo Nardi, interveni Dinu Romanescu, e de profesie inginer și specialist în electronică.

— Da, aprobă acesta, așa este. Din păcate, în țara mea nu poți totdeauna găsi o slujbă potrivită cu studiile și calificarea pe care o ai. Așa că, decît un inginer șomer, mai bine cronicar de șah cu leafă... în orice caz, meseria nu mi-am uitat-o și, în afară de șah, pasiunea mea a rămas electronica. Nu degeaba colega noastră Trude Hartmann m-a asemuit, pe aeroportul Băneasa. cu un voiajor în slujba unei firme de produse optice...

Zîmbiră cu toții, amintindu-și de gluma făcută de Trude cînd dăduse pentru prima oară ochii cu Nardi.

— După cum știți, continuă acesta, aparatul lui Dacosta are cam mărimea unui pachet de țigări sau a două cutii de chibrituri, puse una alături de cealaltă. E din material plastic, de culoare neagră; pe față are desenată o tablă de șah, cu cele șaiszeci și patru de căsuțe albe și negre, numerotate după sistemul obișnuit. Pe marginea din dreapta are șase căsuțe mai mari, unde sînt înscrise inițialele pieselor: K, Q, B, H, R, P ^[3] - respectiv: Rege, Damă, Nebun, Cal, Turn, Pion. Am făcut o schiță a aparatului și-mi permit să v-o arăt.

— Dar ce importanță are aparatul, făcu Trude. Vînătaia de la ochi ...

— Arată-mi schița, spuse repede Ciuperceanu și luă dîn mîna ziaristului hîrtia. Foarte interesant !

	a	b	c	d	e	f	g	h	
8									K
7									Q
6									B
5									H
4									R
3									P
2									
1									
	a	b	c	d	e	f	g	h	

— Nu văd de ce-i atât de interesant, interveni Trude Hartmann. Aparatul acesta nu face altceva decât să înlocuiască hîrtia și creionul. E un fel de mașină de scris simplificată. Și maestrul Sperlinger are ceva în genul acesta. De asemenea, nu văd legătura care există între aparat și ochiul vînat al colegului Nardi.

— E mai simplu decât crezi, zîmbi cel cu vînația. În timp ce examinam jucăria asta și o întorceam pe toate părțile, maestrul Martin Dacosta a ieșit din baie. Văzîndu-mă cu aparatul în mînă, a răcnit ca o fiară și s-a repezit la mine. Pînă să mă dezmeticesc, încasasem vreo doi pumni în lege. Unul dintre ei este cauza acestei frumoase vînații pe care o admirați atîta.

— Și pe urmă ? întrebă Dinu Romanescu, de felul său foarte curios.

— Ei, pe urmă..., făcu Nardi cu o prefăcută modestie. I-am plătit maestrului în aceeași monedă. Întîi l-am tăvălit puțin pe covor, pe urmă l-am înghesuit în niște dulapuri, cu care prilej inventarul hotelului „Athénée Palace” s-a redus cu o oglindă, iar la sfîrșit, fiindcă ridicase o sticlă de whisky ca să-mi dea în cap, mi-am amintit de lecțiile de jiu-jitsu pe care le luasem cînd am făcut armata și i-am scrîntit un umăr. Îl puteți vedea în sală, cu brațul legat într-o eșarfă. Asta nu-l împiedică însă să aibă un avantaj pozițional în partida cu maestrul Sven Johansson.

— Nu știu de ce, zise Dinu Romanescu țuguîndu-și buzele, dar dacă l-ai bătut într-adevăr după cum spui, asta îmi face o plăcere deosebită.

— Aparatul acela..., făcu Ciuperceanu gînditor, spui că l-ai examinat. Ai făcut și o schiță...

Filippo Nardi scoase din spatele batistei care-i înfloreau buzunarul un pachet de țigări și aprinse una. Pe urmă suflă fumul în tavan și spuse încet:

— Cu aparatul ăsta e o poveste.

— Cum adică ?

Ciuperceanu și Trude Hartmann întrebaseră aproape în același timp. Fata începuse să bănuiască de ce secretarul federației arăta atîta interes înîmplării care dusesse la diferendul dintre Nardi și Dacosta. Deocamdată însă, era o bănuială foarte vagă.

— Pe una dintre laturile sale, spuse Nardi, aparatul lui Dacosta avea imprimat marca fabricii. Scrisa acolo „G.E.O. - Cincinnati”.

— Ce fabrica e asta ? întrebă Dinu Romanescu.

— Sînt inițialele societății „General Electronic of Ohio”.

— Ei, cineva trebuia doar să construiască aparatul.

— Nu e chiar atît de simplu, făcu corespondentul scuturînd scrumul țigării. Ca inginer am lucrat o vreme într-o uzină din Livorno, filială a trustului G.E.O., astfel că sînt oarecum orientat în producția acestei societăți, una dintre cele mai mari din America. Ea este specializată în aparataj electronic greu, în instalații pentru uzinele electromagnetice, pentru laboratoarele de cercetări atomice și pentru producerea plutoniului. Trusturi filiale ale lui „General Electronic” produc lămpi fluorescente, aparate de radio și de televiziune, experimentează rachete și proiectile teleghidate, construiesc mașini de calculat. La Cincinnati, de pildă, G.E.O. are o mare uzină specializată în lămpi electronice și mașini de calculat.

— Asta nu înseamnă, interveni Trude Hartmann, că nu poate produce și un aparat pentru înregistrarea mutărilor la șah.

— Poate, dar este foarte puțin probabil. Este... cum să vă spun... ca și cînd o uzină care produce locomotive de mare putere s-ar apuca să fabrice mașini de ascuțit creioane. Aparatul lui Dacosta are cea mai simplă construcție: o claviatură, cîteva clape care, prin apăsare, imprimă semnele. Asta, bineînțeles, teoretic...

Ciuperceanu se foi pe scaun:

— Teoretic ? Ce vrei să spui cu asta ?

— Teoretic, fiindcă practic..., ei, da, practic, aparatul lui Dacosta mi se pare mult mai complicat. Aș putea spune inutil de complicat pentru destinația pe care trebuie s-o aibă.

— Ascultă, tinere, se supără Trude, ce aștepți ca să dai drumul la tot ce știi ? De o jumătate de oră ne tot străduim să-ți scoatem fiecare cuvînt cu cleștele din gură.

Corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” șovăi. Părea foarte încurcat și ceilalți îl vedeau pentru prima oară în asemenea postură pe îndrăznețul și guralivul Filippo Nardi.

— Vedeți, zise el alegîndu-și cu grijă cuvintele, mi-e teamă să nu rîdeți de mine și de aceea am încercat să trec sub tăcere o presupunere a mea. Nu v-am spus că aparatul lui Dacosta era întredeschis acolo, pe masă. Sau poate că i s-a deschis carcasa cînd l-am luat în mînă.

— Se întîmplă, interveni Dinu Romanescu și de data aceasta el fu acela care făcu cu ochiul. Era evident că reporterul Romanescu nu credea în deschiderea întîmplătoare a acelei cutii...

— Și ce ai văzut înăuntru ? întrebă nerăbdătoare Trude.

— Am văzut niște piese care nu aveau ce căuta într-un aparat de acest gen: niște transistori de dimensiuni minuscule, pe care se lăfăia aceeași emblemă, „G.E.O. - Cincinnati”.

— Ei, și ce-i cu asta ? făcu Trude, care nu înțelegea. Dă-ne cîteva explicații. Noi nu sîntem ingineri specialiști în electronică.

— Transistorii sînt semiconductori care îndeplinesc funcțiile unor tuburi electronice. În aparatul lui Dacosta sînt de tipul triodelor cu germaniu, folosiți în aparatura mobilă, la radiotelefoane, receptoare, magnetofone. Cu asemenea tipuri se realizează aparate de radio foarte reduse ca volum și greutate. În diferite țări s-au construit asemenea aparate care se țin în buzunar ca un pachet de țigări sau se poartă la mînă, prinse cu o curea de ceas. O fabrică din Leningrad produce, încă din 1960, asemenea aparate în serie; ele cîntăresc uumai 300 de grame și lămpile sînt înlocuite cu șase semiconductori minusculi; îmi amintesc și numele aparatului: „Ceaika”. Mă gîndeam că dacă o să vă spun

că Dacosta, care joacă atât de repede, își mai pierde din timpul de gândire ascultând muzică, o să mă luați peste picior.

— Poate că muzica îi stimulează gândirea, fu de părere Dinu Romanescu. Am citit undeva că unele animale...

Ciuperceanu îi făcu semn să tacă. Se apropie de Filippo Nardi și-i întrebă:

— Ești sigur de ce spui ? Pentru dumneata nu mai încapă nici o îndoială că e vorba de un aparat de radio ?

Corespondentul șovăi, apoi:

— Nu pot fi chiar sigur. N-am putut privi înăuntru decît o clipă, fiindcă Dacosta s-a repezit la mine de parcă turbase. Cred că ochiul meu albastru arată cu prisosință cît de furios era că mă uitam la aparatul acela. De altfel, însuși faptul că americanul voia să mă împiedice să examinez jucăria...

Ciuperceanu începu să se plimbe agitat prin încăpere, urmărit de privirea îngîndurată a Trudei și de cea mai mult amuzată a reporterului Dinu Romanescu. Cît despre Filippo Nardi, acesta scosese o oglindă mică de buzunar și-și examina ochiul tumefiat.

După o vreme, secretarul federației de șah se opri în fața corespondentului italian și-l întrebă liniștit:

— Ce te face să crezi că, în timpul partidelor de șah, Dacosta ascultă muzică ?

Filippo Nardi dădu din umeri:

— Ce altceva ar putea face cu un aparat de radio ?

— Undele radiofonice nu transportă numai muzică, ci și cuvinte...

— Da, zise Trude gînditoare. Și atunci, nu mai e nevoie nici de hipnotism și nici de piticul din buzunarul vestei.

De data aceasta, reporterii Dinu Romanescu și Filippo Nardi, care pînă acum dăduseră totuși dovadă de multă inteligență, nu pricepură nimic.

CAPITOLUL AL UNSPREZECELEA

Unde Anton Ciuperceanu și prietenii săi clădesc ipoteze

În aceeași seară, Anton Ciuperceanu se întâlnește cu cei trei ziariști la sediul federației de șah, după cum se înțeleseseră. Trude Hartmann, care sosisese ultima, aduse și rezultatele acelei zile, în care se disputase runda a zecea.

Cîștigătorul turneului nu se conturase încă, lupta pentru primul loc fiind foarte strînsă. În clasamentul general continuau să conducă Dacosta și Cerednikov, cu cîte zece puncte, urmați de Agostini, cu nouă puncte și jumătate. Nici în rest, clasamentul nu suferise modificări substanțiale, pe locurile următoare menținîndu-se, în ordine, Levinson, Ursu și Johansson, cu respectiv opt puncte și jumătate, șase puncte și cinci puncte și jumătate.

Și runda a unsprezecea era așteptată cu legitim interes, dar mai ales ultimele două runde, în care Martin Dacosta urma să joace cu Baldassare Agostini și cu P. A. Cerednikov; partidele acestea decideau pe cîștigătorul turneului, pe cel care va primi mult râvnita cupă.

Deși ocupa locul trei în clasament, maestrul Agostini se afla numai la o jumătate de punct de cei care-și împărțeau primele două locuri și în cazul că obținea victoria în partida cu Dacosta, trecea în fruntea clasamentului. Mai ales dacă Dacosta remiza cu Cerednikov, șansele maestrului italian se măreau considerabil. Cu alte cuvinte, lupta pentru primul loc era deschisă și promitea a fi foarte strînsă.

Cînd rugase pe cei trei ziariști să vină în seara aceasta la sediul federației de șah, Anton Ciuperceanu n-avea încă un plan precis. Simțise însă că, față de datele noi ale problemei pe care încerca s-o rezolve, nu mai putea să lupte singur. Acum, nu numai că era sigur de faptul că Dacosta juca necinstit, dar în mintea lui începuse să se contureze, deocamdată vag ce-i drept, mijlocul pe care-l foloseau cei doi aventurieri.

După ce-i pofti pe musafiri să se așeze, o rugă pe tovarășa Olga să fiarbă cafele și începu să vorbească:

— Cele ce vă voi relata acum nu sînt cunoscute deocamdată decît de încă doi oameni. Unul se află acum la Amsterdam, iar celălalt la Buenos Aires. Am promis să păstrez taina, dar ultimele întîmplări mă dezleagă de promisiunea făcută. Vă voi spune tot ce știu și voi adăuga rugămînta să mă sprijiniți în ceea ce vreau să întreprind.

Trecu dinadins sub tăcere faptul că relatase o parte din fapte președintelui federației și că acesta se arătase foarte sceptic în ceea ce privește presupunerile sale.

Anton Ciuperceanu povesti apoi despre întrevvedere cu profesorul Roland Despreux, citi ziariștilor copia scrisorii domnului Alonso Garcia-Gomez din Buenos Aires, arătă frămîntările sale și făcu o expunere amănunțită a convorbirii cu Dick Martin și Jeffrey Miller. În încheiere, ajutat de Trude Hartmann, arătă concluziile la care ajunseseră supraveghind jocul lui Dacosta și cronometrînd timpul său de gîndire.

— Aceste concluzii, spuse el, concordă cu presupunerea că Martin Dacosta primește mutările cu ajutorul aparatului său de radio. Iată de ce nu trebuie să gîndească, de ce își poate permite să facă mutările într-un timp foarte redus.

— E absurd, sări Filippo Nardi. Se poate să-l cheme în realitate Dick Martin, să fie trișor la cărți și fost pușcăriaș, dar ipoteza că primește indicații prin radio asupra mutărilor pe care urmează să le facă, mi se pare prea fantastică.

— De ce ?

— În primul rînd fiindcă nu e de ajuns să primească indicațiile; înainte de asta, el trebuie să transmită mutările adversarului. Or, aparatul pe care-l are nu poate fi folosit și în acest scop.

— Ești sigur ?

— Da. Aparatul nu e construit ca un emițător. E un receptor, ce-i drept ingenios, economic și probabil destul de puternic, dar numai un receptor. La această concluzie am ajuns prin urmărirea etajelor cu transistori. Pentru mine, aceasta este în afară de orice îndoială.

Ciuperceanu fixă hîrtia de pe biroul lui, pe care era schița făcută de Filippo Nardi după capacul aparatului. Pe urmă spuse:

— Va trebui să cercetăm această chestiune. Poate că rezolvarea e mai simplă decît credem noi.

— În al doilea rînd, se înverșună corespondentul lui „Cronaca degli scacchi”, cine îi dă lui Dacosta indicațiile, cine îi spune ce mutări trebuie să facă ? Fără îndoială că un șahist de prima forță, ba chiar un șahist genial, aș putea spune. Am scris cu toții cronici despre jocul lui Dacosta și am fost de acord că jocul său e uimitor, extraordinar și așa mai departe.

— Are dreptate, spuse Trude Hartmann încet.

— Și atunci, continuă Nardi, vă întreb: Cine poate fi acel șahist genial ? Cei mai buni jucători din lume sînt acum aici, la București. Zece dintre ei au și jucat cu Dacosta și au pierdut. Doar nu-i nici unul nebun să joace împotriva lui însuși.

— Poate e unul necunoscut...

— E neverosimil. Dacă undeva a apărut un asemenea jucător, cum poate șahul n-a cunoscut încă în istoria sa, de ce nu joacă personal ? De ce trimite în locul lui un trișor, spărgător de grevă și pușcăriaș, indicîndu-i mișcările prin radio ? E absurd. Veți recunoaște, împreună cu mine, că e cu totul absurd.

— Are dreptate, se auzi din nou vocea Trudei.

— Atunci, întrebă Ciuperceanu încet, cum explici existența aparatului de radio, produs al trustului „General Electronic of Ohio”, pe masa de șah a lui Dacosta ? Ascultă muzică în timp ce joacă ?

Filippo Nardi tăcu o vreme. Pe urmă spuse rar:

— Confratele nostru „Schweizer Schachblätter” a nimerit-o fără să vrea. Sîntem într-adevăr în fața unui „mister Dacosta”, pe care, din păcate, nu reușim încă să-l pătrundem. Astăzi după-masă n-am stat nici eu cu mîinile în sîn. Am făcut o mică anchetă, foarte discretă, printre membrii juriului. Conform regulamentului, singurii care au voie să se apropie de mesele jucătorilor în timpul partidei sînt arbitrii. Nici unul dintre ei n-a auzit vreun sunet venind din aparatul lui Dacosta sau măcar în preajma mesei lui. De altfel, în clipa cea scurtă în care aparatul se afla deschis în mîna mea, n-am văzut să aibă vreun difuzor.

— Un radio fără difuzor, murmură Dinu Romanescu parodiind pe Caragiale, vasăzică că nu-l are.

Colegul său italian n-a înțeles însă această frază, fiindcă fusese spusă pe romînește. Or, în scurtul timp de cînd se afla la București, Filippo Nardi nu învățase decît cîteva fraze uzuale romînesti, în care nu intra, desigur, nici un text de Caragiale... Dar asta nu-l împiedică să-și continue șirul gîndurilor:

— După discuția noastră de astăzi dimineată, dîndu-mi seama că unii dintre dumneavoastră acordă multă importanță aparatului, mi-am revizuit observațiile. Mi-am amintit cu acest prilej că desenul tablei de șah de pe capac era aplicat pe

un material plastic translucid. Aceasta poate constitui explicația faptului că aparatul, deși e construit ca un radioreceptor, nu are difuzor.

— Cum ? întrebă Trude curioasă. Dă-ne cîteva explicații.

— Semnalele radio se pot transforma printr-un sistem destul de simplu în semnale luminoase. Dacă aparatul lui Dacosta este astfel construit, nu are nevoie de difuzor, iar partenerul și arbitrii nu vor auzi nici un sunet. Numai Dacosta va vedea apărînd două puncte luminoase pe schema tablei de șah de pe cutie, indicîndu-i mutarea.

— Asta trebuie să fie ! sări Anton Ciuperceanu. Dacă am înțeles bine, aparatul lui Dacosta funcționează ca un televizor.

— Cam în genul acesta, zise Nardi. Numai că televizorul necesită o construcție mult mai complicată, deoarece trebuie să recepționeze imaginile obiectelor în mișcare. Aparatul pe care fabrica din Cincinnati l-a construit pentru Dacosta se poate limita la redarea a două puncte luminoase nemișcate. Este, dacă vrei, un fel de radiotelegraf: undele electromagnetice folosite pentru transmiterea semnalelor sînt recepționate, iar semnalul obținut la recepție se aplică unui dispozitiv, care îl transformă în semnal luminos, care apare sub forma unor puncte luminoase pe ecranul împărțit în cele șaizeci și patru de pătrățele ale tablei de șah.

— Prin urmare, spuse Ciuperceanu luînd iar hîrtia pe care Filippo Nardi desenase schema de pe capacul aparatului, dacă două puncte luminoase apar, să zicem, în al șaptelea pătrățel din primul rînd și în al șaselea din rîndul al treilea, Dacosta va ști că trebuie să mute calul din g1 în f3.

— Da, se poate ca lucrurile să se petreacă astfel. Dar nu trebuie să luăm toate acestea decît ca o ipoteză. Ca inginer, sînt nevoit să recunosc că o asemenea telesemnalizare este posibilă, ba este chiar probabilă, avînd în vedere construcția aparatului: lipsa difuzorului, tranzistorii, plasticul translucid care poate acționa ca un ecran și care, probabil, formează un mozaic de celule luminescente,.. Dar, ca jucător de șah și ca om înzestrat cu gîndire logică, refuz să accept această ipoteză; acel jucător-minune, acel geniu șahist care-i dictează lui Dacosta ce mutări să facă, nu avea decît să vină și să joace personal, evitînd complicațiile inutile ale unui asemenea sistem de transmitere. Și apoi, să nu uităm un lucru: în privința modului în care Dacosta comunică mutările adversarului, nu avem deocamdată nici o ipoteză. Aparatul său recepționează numai, nu transmite.

Cîtva timp domni tăcere. Anton Ciuperceanu și vizitatorii săi sorbiră gînditori cafelele pe care tovarășa Olga le adusese. După o vreme, secretarul federației de șah spuse:

— Ar mai fi o posibilitate. Să presupunem că mutările nu sînt dictate de un singur om, că la postul emițător se află mai mulți jucători de șah, care-i indică lui Dacosta ce să joace, după ce în prealabil au studiat poziția, s-au sfătuit și au decis împreună care e cea mai bună mutare.

— E o ipoteza interesantă, îl sprijini Trude Hartmann. Mai mulți oameni gîndesc totdeauna mai bine decît unul singur.

Filippo Nardi puse ceașca de cafea pe o măsuță și dădu din umeri:

— M-am gîndit și eu la această posibilitate și vă mărturisesc că, la început, mi s-a părut într-adevăr interesantă. Dar, la o analiză mai amănunțită, se dovedește a fi la fel de defectuoasă. Înainte de toate, nu trebuie să uităm că acum cei mai buni jucători din lume sînt totuși aici, la București. Prin urmare, acest presupus grup care joacă pentru Dacosta ar fi format din șahiști de categoria a doua. Apoi, sîntem obligați să ținem seamă de cronometrare: timpul

mediu de gândire al lui Dacosta însumează mai puțin de două minute, cu o diferență foarte mică între timpul maxim și cel minim. Credeți că într-un timp atât de scurt un grup de șahiști poate studia poziția, poate analiza în colectiv și decide mutarea următoare ? Eu cred că nu.

Dinu Romanescu veni în sprijinul prietenului și colegului sau:

— Are dreptate. Din cronometrare reiese că unele mutări ale lui Dacosta au fost făcute la șaptezeci și cinci de secunde după mutarea adversarului. Prin urmare, în acest timp extrem de scurt, Dacosta a transmis mutarea făcută de maestrul Neill Macpherson, ea a fost recepționată undeva - nu știm încă unde -, presupusul colectiv a analizat poziția de pe tablă și a decis mutarea următoare, apoi a transmis-o, Dacosia a recepționat-o cu aparatul construit de G.E.O. și apoi a executat-o pe tabla de șah. Gîndiți-vă: toate acestea în șaptezeci și cinci de secunde ! Știu, undele radiofonice au o viteză de-a dreptul fantastică...

— Aproape trei sute de mii de kilometri pe secundă, zîmbi Nardi.

— ...mă rog, fie și atîta. Cu toate astea, operațiile de transmitere și recepție cer un anumit timp. Este foarte greu să ne imaginăm că un singur om, chiar deosebit de înzestrat, poate gândi atât de repede. Pentru mai mulți care în prealabil se sfătuiesc între ei, acesta este cu totul imposibil !

Din nou domni tăcere cîțva timp. În sinea lui, Anton Ciuperceanu trebui să recunoască justetea argumentelor aduse de cei doi ziariști și constată că au ajuns din nou la un punct mort. „Misterul Dacosta” se dezvăluia în fiecare zi, dar cîte puțin, cu zgîrcenie parcă. Și după fiecare fapt nou se părea că lanțul se oprește, că nici o veriga nu va mai veni să se adauge celor vechi.

Pînă la terminarea turneului nu mai erau decît trei zile, în care se vor disputa tot atîtea runde. Dacosta va juca cu încă trei adversari și va juca necinstit. Da, va trișa ! De asta, Ciuperceanu era sigur. Dar cum ? Cum ? Întrebarea, stăruitoare, obsedantă, care îl urmărea de atîtea zile, nu-și găsisese încă rezolvarea.

— Capul sus! strigă deodată Trude Hartmann. La primul obstacol mai serios, domnii s-au descurajat și sînt gata să depună armele. Dacă o să stăm ceasuri întregi să despicăm firul în patru, n-o să ajungem nicăieri. Am realizat, grație prietenului nostru Filippo Nardi, un serios pas înainte. Dacă m-aș exprima în limbajul colegilor noștri care se ocupă de faptele diverse, aș putea spune că „un colț al vălului care acoperă «misterul Dacosta» a fost ridicat”. Numai un colț. Eu cred că stă în puterea noastră să smulgem întreg vălul.

— Cum ?

— În nici un caz stînd la taifas ore în șir. Trebuie să acționăm.

— Iată o propunere înțeleaptă, o sprijini Dinu Romanescu pe colega sa de la „Der Abend”. Trebuie să acționăm. Dar cum ?

— În privința asta, interveni Ciuperceanu, am o propunere. Înainte de a vă arăta tot ce știu despre Dacosta, v-am adresat rugămintea să mă sprijiniți. Interesul pe care l-ați arătat celor povestite de mine mă îndreptățește să presupun că veți da urmare acestei rugăminți.

Ceilalți aprobă. Apoi ținură o consfătuire, stabilind în amănunt ceea ce urmau să întreprindă a doua zi, în timp ce în Sala Colonadelor se va desfășura cea de-a unsprezecea rundă a turneului.

Aici se cuvine din nou să cerem scuze cititorului pentru faptul că deocamdată trecem sub tăcere cele discutate de cei patru prieteni ai noștri înainte ca ei să părăsească biroul secretarului federației de șah. Planul pe care l-au întocmit în seara aceea, seara de 25 martie, precum și sarcina pe care și-a asumat-o fiecare vor reieși foarte limpede chiar din următoarele pagini ale povestirii noastre,

unde se va vedea că lanțul de care vorbeam mai sus s-a îmbogățit cu încă o verigă importantă.

Prin urmare, deocamdată ne vom mulțumi să arătăm că, în seara aceea, la despărțire, Anton Ciuperceanu și prietenii săi erau mai bine dispuși decît înainte de propunerea făcută de Trude Hartmann și că își puneau mari speranțe în planul de acțiune pe care urmau să-l realizeze în cursul zilei următoare.

De asemenea, se cuvine să menționăm că unul dintre ei, și anume Filippo Nardi, avea totuși o cută de amărăciune în jurul gurii și o privire cam abătută.

— Parcă ți s-au înecat corăbiile, remarcă Dinu Romanescu în timp ce coborau scările.

— Mă gîndesc la patron, făcu trist corespondentul lui „Cronaca degli scacchi”. Ca răspuns la telegrama lui, în loc să-i trimit interviul cu Martin Dacosta, am să -i trimit fotografia mea din profil, cu ochiul vînat în prim plan...

CAPITOLUL AL DOISPREZECELEA

Unde vedem cu ce s-au îndeletnicit unii dintre prietenii noștri în dimineața zilei de 26 martie

Pentru cineva care nu cunoaște cele întâmplate pînă acum, purtarea unora dintre prietenii noștri, din dimineața aceasta de 26 martie, ar fi părut cît se poate de curioasă.

Să-l luăm, de pildă, pe Filippo Nardi, inginer și redactor al revistei „Cronaca degli scacchi” din Milano.

Dis-de-dimineață, îi telefona lui Anton Ciuperceanu și-l întrebă... cît e ora. Apoi își potrive cronograful de la mînă exact după ora pe care i-o indică secretarul federației. Cu cîteva minute înainte de ora zece, ieși pe ușa turnantă a hotelului „Athénée Palace”, prevăzut cu tot arsenalul optic de care dispunea, între care un binoclu, două aparate de fotografiat, precum și diverse dispozitive de schimb, ca lentile, teleobiective, filtre colorate și o celulă fotoelectrică pentru determinarea intensității luminii.

Nu era nimic neobișnuit în aceasta, fiindcă și în alte dimineți redactorul din Milano își căra instrumentele după el, iar personalul hotelului se obișnuise cu aparatele sale, ba se obișnuise și cu ochiul său vînat.

Mai puțin obișnuite au fost însă îndeletnicirile la care s-a dedat prietenul nostru Nardi după ce părăsise hotelul unde locuia. Fiindcă în Sala Colonadelor, în loc să se așeze în față, la masa presei, unde i se rezervase locul la care avea dreptul în calitate de redactor și corespondent, el se amestecă printre spectatorii ultimelor rînduri de la balcon.

Imediat după începerea partidelor programate pentru runda a unsprezecea, ziaristul milanez se postă în partea stîngă a sălii și începu să fotografieze, de sus, pe șahiștii de pe estradă. După ce termină filmul, îl înlocui, își făcu în grabă cîteva însemnări pe un carnet și trecu în dreapta balconului, unde procedă întocmai ca și în cealaltă parte. Între două filme, scotea carnetul de notițe, făcea cîteva însemnări, pe urmă ducea binoclul la ochi și, după ce regla lentilele, rămînea nemișcat minute în șir. Apoi se întorcea în cealaltă parte a sălii și o lua de la capăt.

Pînă la urmă reuși să plictisească pe unii dintre spectatori, care vociferară ; ba, un tînăr cu ochelari și insignă de student îi aduse la cunoștință că stătuse la rînd de la cîinci dimineața ca să-și poată achiziționa un bilet, care-i dă dreptul să urmărească partidele și nu-i creează obligația de a se lăsa călcat pe pantofi de către un fotograf.

Prietenul nostru Nardi nu înțelese nici un cuvînt din cele ce-i spunea studentul, dar fiindcă acea parte a protestului care se referea la călcatul pe pantofi a fost însoțită de un gest elocvent, spuse „pardon”, cuvînt care în cele mai multe dintre limbile europene se folosește pentru a cere scuze.

După aceea, corespondentul Iul „Cronaca degli scacchi” ieși pe ușa din spatele balconului, dar în loc să coboare în sală, cum ar fi făcut orice om cumsecade, se cățăară pe scărița în spirală care ducea pe cupola sălii. Aici se întinse pe burtă și prin luminatoarele de sticlă mai făcu cîteva zeci de fotografii, imortalizîndu-i pe maeștri care jucau la cele șapte mese ale turneului. Pompierul care se afla acolo nu fu de loc impresionat. Îi cunoștea el pe tovarășii aceștia de la cinematografie, care totdeauna se cățărau aici ca să ia vederi de ansamblu din sală...

În timp ce colegul ei milanez se îndeletnicea cu asemenea manevre, nici Trude

Hartmann nu stătea degeaba. Mai întâi, cînd coborî din camera ei de la „Athénée Palace”, întrebă la poartă de domnul Jeffrey Miller din Buenos Aires.

— A plecat acum cîteva minute, îi răspunse funcționarul de la poartă.

— Era singur ? întrebă Trude.

Portarul se gîndi puțin, pe urmă decise:

— Da, era singur. Domnul Dacosta a plecat mai devreme.

Telefonul sună în clipa aceea și portarul fu nevoit să răspundă și să dea informații despre plecarea unor avioane de pe Aeroportul Băneasa. Trude așteptă cuminte ca celălalt să termine convorbirea, apoi întrebă:

— Cum era îmbrăcat? Știți, eu nu-l cunosc personal și dacă mi-l descrieți, poate îl voi recunoaște în sala unde se dispută turneul.

Funcționarul de la poartă, sensibil față de o pasageră care se arăta atît de amabilă, descrie cît putu mai bine îmbrăcămintea domnului Jeffrey Miller din Buenos Aires.

— În mînă, încheie el, poartă o valiză mică de voiaj.

Pe Trude Hartmann păru s-o intereseze în mod deosebit acea mică valiză:

— Domnul Miller, întrebă, ia în fiecare dimineață valiza cu el ?

Portarul se uită cam ciudat la ea, fiindcă nu putea să priceapă ce importanță are dacă domnul Miller din Buenos Aires își ia sau nu, în fiecare dimineață, valiza cu el. Dar în ochii albaștri ai Trudei se citea atîta nevinovăție, încît portarul consimți să facă un efort suplimentar și să se gîndească.

— Nu-mi amintesc, spuse după o vreme, dar de multe ori l-am văzut cu valiza aceea, O valiză mică, neagră, din piele de crocodil sau dintr-un material care imită pielea de crocodil.

Correspondenta lui „Der Abend” mulțumi portarului pentru informațiile date cu atîta solitudine și porni cu pas grăbit spre Sala Colonadelor. Partidele începuseră de vreo jumătate de oră. Trude se strecură, în vîrfurile picioarelor, pe lîngă perete, uitîndu-se cu atenție de-a lungul rîndurilor de scaune. Se pare că nu găsi pe cine căuta, astfel că repetă aceeași manevră în cealaltă parte a sălii. Dar nici de data aceasta nu avu succes. Atunci urcă la balcon și se postă într-un loc de unde să poată vedea șirurile de scaune.

Nici la balcon, Trude nu găsi pe cine căuta! Nu e ușor să dai de un om printre trei mii... În schimb, fata îl găsi pe colegul ei Filippo Nardi în picioare, cu un binoclu la ochi, nemișcat ca o statuie. Trude nu se apropie de el, ci rămase în picioare acolo unde se găsea, lipită de perete.

După cîteva minute, Filippo Nardi lăsă binoclul și începu să fotografieze, apoi avu o discuție cu un student, după care își părăsi locul și ieși pe ușa din fund a balconului. În clipa aceasta, Trude Hartmann îl găsi pe Jeffrey Miller, pe care pînă atunci nu-l putuse vedea, deoarece activul corespondent al lui „Cronaca degli scacchi” stătuse în fața lui.

În ceea ce îl privește pe Filippo Nardi, absorbit de mînuirea aparatului de fotografiat și a binoclul ui, nu văzuse nici pe Trude Hartmann și nici pe secretarul maestrului Dacosta, în fața căruia stătuse cîtva timp.

Jeffrey Miller stătea în ultimul rînd, pe scaunul din margine. Trude se așeză lîngă el, pe o treaptă a scării laterale, scoase un carnet și se prefăcu că notează mișcările care se transmiteau electric pe cele șapte panouri mari reprezentînd table de șah. Americanul se uită o clipă la ea, apoi întoarse privirea spre panouri, fără să-i dea atenție.

Nu tot așa se purtă Trude, căreia nu-i scăpa nici un gest al lui Miller. Primul lucru pe care-l remarcă fata fu că secretarul lui Dacosta ținea mica valiză din piele de crocodil pe genunchi. Miller deschisese unul dintre pereții laterali ai

valizei și ziarista văzu că de după învelitoare apăruse schema unei table de șah, avînd, într-o parte, șase butoane corespunzătoare celor șase piese. Schema era întru totul asemănătoare celei de pe aparatul lui Dacosta, numai că era mai mare, întinzîndu-se pe aproape întreaga suprafață laterală a valizei.

Cînd pe panoul cel mare de deasupra mesei nr. 4, unde jucau Martin Dacosta cu Mihail Levinson, apăru una dintre mutările acestuia din urmă, Trude observă că Jeffrey Miller mînuie butoanele valizei sale.

— Înregistrați mutările ? îl întrebă.

Americanul se întoarse spre ea. Trude era blondă și drăguță, iar ochii ei albaștri exprimau nevinovăție și o curiozitate foarte feminină.

— Da, se hotărî să răspundă Millei.

Răspunsul acesta scurt și cam morocănos dădea a înțelege că cel ce îl rostise nu este în dispoziția de a face conversație.

Jeffrey Miller n-avea nici un motiv să fie bine dispus în dimineața aceasta. Păcătosul de italian - cum fi numea ei Pe Filippo Nardi -, cel pe care Dick l-a surprins cercetîndu-i aparatul și cu care s-a bătut, se învîrtise vreun ceas pe-aici, studiind pe jucători cu binoclul, făcînd fotografii și însemnînd mereu cîte ceva în carnetul său. Lui Miller nu-i scăpase faptul că lentilele lui Nardi, atît cele de la binoclu, cît și cele ale aparatului de fotografiat, se îndreptau mai ales către masa nr. 4, la care juca astăzi maestrul Martin Dacosta...

— Nu înregistrați decît mutările de la masa a patra? îl întrebă fata de lîngă el.

Miller se foi pe scaun. Abia acum își dădu seama că blonda aceea vorbea englezește: Prin urmare, îl cunoștea. Dacă ar fi fost o simplă spectatoare, normal ar fi fost să i se adreseze în limba țării.

Totuși, nu era nimic neobișnuit în faptul că tînăra îi vorbise. În sala aceasta, unde se disputau partidele marelui turneu internațional, iubitorii șahului vorbeau între ei spontan, fără să se cunoască. Între ei există un fel de comunitate, creată de pasiunea pentru jocul de șah. În asemenea împrejurări, conversația se leagă mai repede, așa cum se întîmplă și la un meci de fotbal între simpatizanții unei echipe, ba chiar într-un compartiment de tren în care călătorii au aceeași destinație.

Fata care ședea pe scară nu păru să se formalizeze de faptul că ultima ei întrebare rămăsese fără răspuns și după cîteva minute încercă din nou:

— Văd că înregistrați numai mutările maestrului Levinson...

Fusese cît pe ce să spună „transmiteți” în loc de „înregistrați”.

Simți o mare veselie la gîndul mutrei pe care ar fi făcut-o Jeffrey Miller dacă i-ar fi spus: „Văd că transmiteți mutările maestrului Levinson.”

Americanul se întoarse spre ea și-i spuse furios:

— Înregistrez ce-mi place și pe cine-mi place.

Apoi se ridică și plecă în celălalt colț al balconului, unde se așeză pe o treaptă a scării, așa cum făcuse și Trude. Aceasta din urmă mai rămase o vreme pe locul ei, dusă pe gînduri și cu un suris fluturîndu-i în jurul buzelor. Pe urmă se ridică și ieși pe ușa din spate a balconului. Corespondenta lui „Der Abend” nu se cățără însă pe scărița ce ducea sub cupolă, așa cum făcuse corespondentul lui „Cronaca degli scacchi”, ci coborî scara pînă la ușa pe care se afla un carton cu mențiunca „Biroul presei”.

La cîteva minute după Trude Harlmann sosi și Dinu Romanescu, cane-i spuse încă înainte de a închide ușa:

— Am vești interesante.

... Pentru a vedea ce vești aducea prietenul nostru Dinu Romanescu și cît de interesante sînt ele, trebuie să-i urmărim activitatea din această dimineață,

fiindcă nici Dinu Romanescu nu stătuse cu mâinile în sân și - întocmai ca și colegii săi Nardi din Milano și Hartmann din Berlin - își îndeplinise misiunea ce i se încredințase la consfătuirea din seara precedentă.

Plecînd de acasă, reporterul se dusesse drept la Palatul Radioteleviziunii, unde avea cîțiva prieteni, colegi de breaslă, care lucrau la emisiunile de radioreportaj. După ce explică scopul vizitei sale, care stîrni oarecare nedumerire, Dinu Romanescu fu condus la ultimul etaj al palatului și prezentat unui inginer destul de tînăr, dar despre care i se spusese că e foarte priceput. Aici, explică din nou ce voia.

— Îmi puteți spune lungimea de undă ? întreba inginerul.

— Nu.

— Dar frecvența ?

— Nici.

— Unde este situat postul emițător ?

— Nu știu.

— E vorba de o emisiune muzicală ?

— Nu.

— Atunci vorbită.

— Nu. Nu e nici vorbită.

Tînărul inginer se uită cam curios la vizitatorul său. Dinu Romanescu se scărpină după ureche și încercă să explice:

— E o emisiune cu anumite semnale. Aparatul de recepție funcționează ca... ca un... radiotelegraf. Da, chiar așa spunea Nardi, ca un radiotelegraf. Are șaizeci și patru de căsuțe, albe și negre, împărțite ca o tablă de șah. Siguri nu sîntem, dar probabil că semnalele fac să apară puncte luminoase pe pătrățelele acestea.

Fiindcă inginerul continua să se uite în același fel la el, Dinu izbucni:

— Dacă amicul meu Filippo Nardi ar fi aici, ar ști să-ți explice. El e priceput în de-alde astea, nu ageamiu ca mine.

— Cine e Filippo Nardi ? întreabă inginerul.

— Asta e o altă chestiune, fâni reporterul. Crezi că mă poți ajuta?

Inginerul dădu din umeri:

— Indicațiile pe care mi le dai dumneata sînt mai mult decît vagi.

După ce se gîndi o vreme, tehnicianul întreabă:

— Cunoști construcția aparatului de recepție ? Spune-mi tot ce știi despre această chestiune.

Căutînd să-și amintească de observațiile lui Filippo Nardi, reporterul explică, atît cît se pricepu, cum arată aparatul lui Martin Dacosta. Din nou vorbi despre tabla de șah de pe capac, de lipsa difuzorului și nu uită să menționeze transistorii, a căror prezență păru să intereseze foarte mult pe tînărul inginer. De asemenea, cînd Dinu Romanescu spuse că e probabil ca cineva să emită, în același fel, de aici din București, inginerul se luminează la față:

— Cam din ce cartier ?

— Nu știu, răspunse reporterul.

Dar după ce se gîndi puțin, reveni asupra celor afirmate:

— Ba știu. De undeva din centru. Da, nu poate fi altfel. E probabil că emite chiar din Sala Colonadelor.

— Ei, zise atunci satisfăcut inginerul, acestea sînt într-adevăr indicații prețioase.

Cîteva minute după aceea, Dinu Romanescu se afla în fața unor aparate cu multe butoane, pe care tehnicianul le răsucea, făcînd să oscileze diverse ace

indicatoare. Din lămuririle pe care le căpătă, reporterul nu înțelese mare lucru, dar transcrise conștiincios în carnetul său termenii tehnici fie care-i folosea inginerul: detector de unde electromagnetice... impedanța circuitului receptor ... intensitatea radiației detectate... captarea și înregistrarea emisiunii...

— După descrierea pe care ai dat-o aparatului, îi spuse inginerul, nu poate fi vorba decît de unde scurte. Cu butonul acesta, continuă el, acționez un condensator variabil pentru a acorda aparatul pe lungimea de undă pe care o căutăm...

— Să sperăm că o vom găsi, șopti reporterul.

Din aparat se auziră în clipa aceasta cîteva semnale: „Piip, pip, pip, piip...” Apoi o pauză, care i se păru reporterului că durează o veșnicie, și din nou: „Pip, pip, piip, piip...”.

Între timp, tînărul inginer, despre care Dinu Romanescu se convinsese că era într-adevăr priceput pe cît îi fusese lăudat, începuse să mînuiască butoanele altor aparate.

— Le fixează pe aceeași lungime de undă, explică el.

Reporterul nu înțelese de ce era nevoie să mai fixeze și alte aparate pe respectiva lungime de undă, nu înțelese nici de ce inginerul chemă la telefon Clujul și rugă pe un coleg de-al său de acolo să fixeze un aparat pe aceeași lungime de undă, dar peste două ore părăsea clădirea avînd notate, pe carnetul său, următoarele indicații date de inginer:

1. Pe lungimea de undă de 18,75 de metri, respectiv pe o frecvență de 16.000 de kilocicli, două posturi diferite emit semnale lungi și scurte, dispuse probabil după un cod.

2. Emisiunile celor două posturi sînt alternative, după emisiunea unuia dintre posturi, urmează cea a celuilalt.

3. Postul mai apropiat emite totdeauna după o pauză mai mare decît cel depărtat.

4. Este posibil ca semnalele să se transforme în semnale optice.

5. Unul din posturi este foarte apropiat, chiar în centrul orașului. Celălalt este situat în direcția vest-nord-vest, la aproximativ 1.500 de kilometri.

Aceste cinci puncte, însemnate în carnetul lui de reporter și subliniate de cîte două ori, l-au îndreptățit pe Dinu Romanescu să-i spună colegei sale Trude Hartmann că are vești interesante.

Despre Anton Ciuperceanu, ultimul dintre cei patru participanți la consfătuirea din seara precedentă, nu se poate spune că a avut în dimineața aceasta îndeletniciri la fel de neobișnuite ca prietenii săi din presă. Secretarul federației noastre de șah și-a petrecut jumătate din dimineața în Sala Colonadelor, cu cronometrul în mînă, notînd cu aceeași conștiinciozitate timpul de gîndire al lui Martin Dacosta.

Cealaltă jumătate a dimineții, Anton Ciuperceanu și-o petrecu în biroul său de la federația de șah, de unde ceruse o convorbire telefonică urgentă cu Amsterdam. Legătura îi fu dată pe la prînz și dură mal mult de o oră. O convorbire atît de lungă cu Amsterdam costă foarte mult, dar Ciuperceanu avea dezlegarea președintelui federației noastre și trebuia să-i facă profesorului Roland Despreux, președinte al Federației internaționale de șah, unele comunicări ce nu sufereau amîinare.

CAPITOLUL AL TREISPREZECELEA

Unde Trude Hartmann vorbește despre o nuvelă a lui Ștefan Zweig

— Prietena noastră Trude Hartmann, spuse Ciuperceanu, și-a îndeplinit cu multă abilitate misiunea încredințată. Acum suntem siguri că Jeffry Miller este cel care transmite mutările făcute de partenerii lui Dacosta.

— Numai colega Hartmann putea îndeplini această misiune, remarcă Dinu Romanescu. Pe mine, Miller mă cunoștea din noaptea de la barul "Continental". Dumneata ești deocheat pentru ei de când le-ai repins încercarea de mituire, iar Filippo Narti a fost surprins cu aparatul în mână și s-a bătut cu Dacosta. Numai Trude Hartmann mai rămăsese...

Reporterul se lăsă pe spatele fotoliului în care stătea și-și întinse picioarele după obiceiul lui:

— Mi-a făcut o deosebită plăcere, adăugă el privind visător în tavan, să-l văd pe maestrul Martin Dacosta cu brațul scrîntit în eșarfă...

— Din păcate, remarcă Anton Ciuperceanu, ca să mute piesele pe tabla de șah e de ajuns o singură mână.

Trude Hartmann își consultă ceasul:

— Unde e Nardi ? E trecut de ora șapte.

— E în baie, spuse calm Dinu Romanescu.

— ?! ?

— Da, continuă el, și-a amenajat în baia lui de la hotel o cameră obscură și developează filmele făcute azi dimineată. Mi-a spus că a luat peste o sută de fotografii.

Cîteva clipe după aceea, cel despre care se vorbea deschise ușa și pătrunse în birou:

— Vă rog să mă scuzați că am întîrziat, dar nu m-am putut opri să nu trec pe la sala turneului, ca să iau rezultatele rundei a unsprezecea. Cerednikov a remizat cu Agostini ! A fost o partidă „tare”, o luptă strînsă și frumoasă, demnă într-adevăr de mari maeștri internaționali.

— Și Dacosta ? întrebă Ciuperceanu cu jumătate de gură.

Noul sosit dădu din umeri fără să răspundă și secretarul federației își dădu seama că pusese o întrebare inutilă.

— Prin urmare, zise cu amărăciune, Dacosta a preluat conducerea clasamentului. Mari maeștri internaționali, personalități șahiste eminente, talente pline de vigoare și cu o mare putere de calculare a variantelor, șahiști deosebit de înzestrați nu pot face nimic în fața acestui aventurier, a acestui trișor. Oamenii aceștia, animați de sportivitate și onestitate, luptă cu fermitate și dîrzenie, cu optimism și încredere în forțele lor, fac partide variate, combinații interesante, folosesc tactici ingenioase..., dar toate astea se lovesc de jocul lui Dacosta ca de un perete de granit. Jocul lui Dacosta ? Acest om profund necinstit, acest trișor...

Ciuperceanu se opri: de indignare, i se pusese parcă un nod în gît, care-l împiedica să mai vorbească.

— E timpul să punem capăt acestei sinistre escrocherii, încheie el încruntîndu-se.

Cu o mișcare iute, Filippo Nardi desfăcu fermoarul servietei sale și scoase cîteva fotografii. Ceilalți se apropiară curioși.

— N-am reușit, spuse ziaristul milanez, să obțin decît două fotografii care să ne intereseze, desi am stricat peste o sută de clișee. Dar aceste două fotografii,

și mai ales una dintre ele, merită osteneala.

Le întinse fotografia respectivă:

— De fapt, zise, e numai un fragment mărit de șaisprezece ori. Se vede aici mai mult de jumătate din tabla de șah desenată pe aparatul lui Dacosta. Iată și cele două puncte luminoase. Se văd destul de clar pe coloana a treia din dreapta.

— La ce oră ai luat această fotografie ? întrebă Ciuperceanu.

Nardi întoarse cartonul și citi însemnarea de pe spate:

— Aproximativ la ora zece și douăzeci și cinci de minute.

Ciuperceanu își scoase carnetul pe care notase mișcările lui Dacosta în partida cu Levinson din dimineața aceasta. După fiecare mutare, erau însemnate două cifre, reprezentând timpul de gândire față de mișcarea precedentă și ora exactă la care fusese făcută mutarea:

— Ora zece, douăzeci și patru de minute și patruzeci și cinci de secunde: Dacosta mută pionul din f2 în f4.

— Exact ! sări Nardi bătînd cu latul palmei peste fotografie. Se vede clar ! Cele două puncte luminoase sînt în căsuțele f2 și f4.

— Iată, zise Dinu Romanescu, o dovadă palpabilă a faptului că jocul lui Dacosta nu este altceva decît o escrocherie, o mare escrocherie.

— Pariez, făcu Trude adresîndu-se lui Nardi, că azi dimineață Jeffrey Miller ar fi dat mult să știe ce tot scrii în carnet. Dacă ar fi văzut că notezi pur și simplu orele și minutele la care faci fiecare grup de fotografii, ar fi rămas foarte dezamăgit.

— De dimineață, remarcă Nardi zîmbindu-i lui Ciuperceanu, înainte de a porni la... desfășurarea operațiilor, mi-am potrivit ceasul după cronometrul federației de șah. De aceea am putut stabili cu destulă exactitate mutarea căreia îi corespunde fotografia respectivă. Din păcate, numai două fotografii ne pot folosi. Din celelalte, unele nu prezintă decît un colț al aparatului lui Dacosta, restul fiind acoperit de spatele „maestrului” sau de eșarfa în care-și ține brațul. Altele sînt luate cînd aparatul trustului din Cincinnati nu funcționa sau, mai bine zis, cînd punctele luminoase nu se aflau pe ecran.

— Partenerul lui Dacosta, întrebă Trude Hartmann, nu poate vedea aceste puncte în timpul desfășurării partidei ?

— Cred că nu, zise gînditor Nardi. Ar fi prea imprudent pentru escroci. Probabil că plasticul translucid prezintă unele striuri, care fac ca punctele să fie văzute numai cînd privirea cade aproximativ vertical pe ecran. Sistemul este destul de simplu și nu prezintă nici o dificultate pentru o întreprindere a lui „General Electronic”. Aceste două fotografii, în care se văd punctele luminoase, sînt luate dintr-o încăpere situată sub bolta sălii, de unde obiectivul aparatului meu fotografic a căzut aproape vertical pe suprafața ecranului.

— Mai trebuie să ținem seamă de un lucru, interveni Dinu Romanescu. Un jucător de șah nu-și poate permite, în timpul unei partide, să privească prea mult în jurul lui, mai ales cînd are ca adversar pe un Dacosta. Eu cred că partenerii escrocului n-ar fi observat aceste puncte luminoase chiar dacă de pe locul lor ar fi fost vizibile.

— Prin urmare, spuse Nardi, știm sigur că Dacosta primește indicații prin radio, fotografiile dovedesc aceasta. Știm, de asemenea, aproape sigur, că Jeffrey Miller transmite din sală mutările adversarilor lui Dacosta. „Geamantanul” lui dispune probabil de o antenă specială cu proprietăți deosebite. Observațiile colegei Hartmann sînt, în privința asta, edificatoare. Dar n-am aflat încă rezultatul cercetărilor întreprinse de Dinu Romanescu.

Filippo Nardi venise tîrziu și nu aflase încă cele cinci concluzii la care ajunsese

inginerul de la Palatul Radioteleviziunii. Dinu Romanescu scoase din buzunar carnetul de notițe și-i traduse colegului său din Milano textul.

— În fond, încheie el, mijloacele tehnice ne-au dezvăluit numai amănunte. În rest, nu fac decît să confirme ceea ce știam sau ceea ce bănuiam. Acum știm și pe ce lungime de undă lucrează amicii noștri Dacosta și Miller, iar urechile mele au avut cîntecul să asculte și semnalul acustic al aparatelor.

— Cred că n-ai dreptate, spuse Ciuperceanu liniștit.

— Cum adică ? Crezi că n-am auzit.. ?

— Nu pun la îndoială faptul că ai auzit semnalele. Dar asta e mai puțin important pentru noi. Cred că n-ai dreptate cînd spui că mijloacele tehnice nu ne-au dezvăluit decît amănunte. În notele duminicale este un fapt nou, care poate fi de cea mai mare însemnătate.

— Te referi la ultimul punct din însemnările colegului Romanescu ? întrebă Trude Hartmann.

— Da.

Dinu scoase blocnotesul și citi: „Unul din posturi este foarte apropiat, chiar în centrul orașului. Celălalt este situat în direcția vest-nord-vest, la aproximativ 1.500 de kilometri”.

Secretarul federației de șah luă o linie gradată de pe biroul său și se apropie de peretele pe care se afla o hartă mare a Europei. Localitățile unde se țineau anul acesta turnee de șah mai importante aveau înfipte cîte un steguleț. Un asemenea steguleț avea și orașul București, unde se disputa acum „turneul de primăvară”, și un altul se afla la Amsterdam, unde peste cîteva săptămîni avea să înceapă turneul candidaților. Pe fiecare dintre ele erau însemnate datele între care urmau să se țină competițiile.

— Scara hărții, zise Ciuperceanu, este 1 :6.000.000. Unui centimetru de pe hartă îi corespund deci șaiszeci de kilometri. O mie cinci sute de kilometri fac, după o socoteală destul de simplă, douăzeci și cinci de centimetri.

Puse linia pe hartă, apoi:

— În direcția vest-nord-vest, cifra 25 de pe linia noastră se situează cam între Montblanc și un punct la sud de Strasbourg.

— În ce țară ? întrebă Trude

— E greu de spus. Inginerul Radioteleviziunii n-a dat o cifră chiar exactă, a menționat că postul este situat la aproximativ o mie cinci sute de kilometri. Or, în direcția indicată, la distanța aproximativă, este, după cum se poate vedea, regiunea punctului de graniță a trei țări: Elveția, Franța și Italia. De asemenea, poate fi și în Germania occidentală.

— Eu sper totuși că nu e Italia, spuse Filippo Nardi și zîmbi. Montblanc, adăugă el, e situat la mai puțin de două sute de kilometri de orașul meu natal, Milano. Aș prefera ca escrocii să-și fi ales ca bîrlog altă țară.

— Vedem deci, continuă Ciuperceanu, că vizita lui Dinu Romanescu de azi dimineață ne-a adus prima indicație despre misteriosul șahist - sau poate ar trebui să folosesc pluralul și să spun: misterioșii șahiști -, despre care pînă acum nu știam nimic. Nici acum nu sîntem prea avansați în această privință, dar cel puțin i-am delimitat geografic.

— În fond, făcu Trude, despre el... sau despre ei, nu știm nici acum mai mult decît știam ieri sau alaltăieri. Am descoperit numai mijloacele pe care le folosesc escrocii, dar fondul escrocheriei a rămas pentru noi complet necunoscut.

— Din păcate, o sprijini Ciuperceanu, asta e realitatea, trista realitate. Undeva între Montblanc și Strasbourg se ascunde o taină împotriva căreia ne-am dovedit pînă acum neputincioși.

O clipă domni tăcere, după care Filippo Nardi spuse gînditor:

— Am impresia că ceva ne scapă totuși, că soluția nu trebuie căutată la o mie cinci sute de kilometri în direcția vest-nord-vest, ci se găsește aici, la București. În definitiv, Dacosta aici joacă...

— Am studiat, zise Ciuperceanu, în amănunt jocul lui Dacosta. De unsprezece runde nu fac altceva decît să studiez jocul lui. Cred că aș fi în stare să reproduc fără greșală toate cele unsprezece partide pe care le-a jucat pînă acum în „turneul de primăvară”.

— Ai ajuns la vreo concluzie ? Vreau să zic, la altă concluzie decît cea la care ajunge un ziarist care urmărește jocul pentru a scrie o cronică în ziarul său sau la care ajunge un simplu amator care se interesează de desfășurarea turneului...

— Înțeleg ce vrei să spui. Am urmărit jocul lui Dacosta, într-adevăr, de pe cu totul alte poziții decît voi sau decît un spectator oarecare. L-am urmărit avînd siguranța că Dacosta joacă necinstit, că trișează. Știam, firește, că nu poate utiliza aceleași mijloace ca la o partidă de pocher sau la zaruri. La aceste jocuri, măsluitorul nu face altceva decît să dea o mîină de ajutor norocului. La șah însă nu există noroc.

— Foarte logic, remarcă Trude și lui Ciuperceanu i se păru din nou că distinge în vocea fetei bine cunoscuta nuanță de ironie.

— Unele partide ale lui Dacosta, continuă el fără să ia în seamă întreruperea, se desfășoară după cele mai clasice principii. În runda a cincea, de exemplu, în partida cu maestrul Heinrich Hildebrandt, jocul lui Dacosta a fost foarte simplu, bazat pe obținerea avantajului pozițional, un joc dovedind o solidă pregătire teoretică.

— Pregătire teoretică ?! se miră Dinu Romanescu. Pînă acum trei ani, Dick Martin nici nu știa cum se mută un pion !

— Nu vorbesc de Dick Martin, răspunse Ciuperceanu liniștit, ci de jocul lui, de jocul maestrului internațional Martin Dacosta. În timpul desfășurării partidei cu maestrul Hildebrandt, aveam tot timpul impresia că Dacosta, înzestrat cu o memorie excepțională, reeditează o partidă jucată de mult, una dintre partidele așa-zise clasice. Gîndul acesta nu-mi dădea pace și mi-am pierdut o noapte întreagă cercetînd cărțile de specialitate din biblioteca federației.

— Și rezultatul... ?

— Partida dintre maeștrii Dacosta și Hildebrandt este reeditarea uneia dintre celebrele partide jucate în 1936, la Nottingham, între Botvinnik și Fine, continuînd cu o variantă folosită în 1949, la al XVII-lea campionat al Uniunii Sovietice, în partida dintre Kotov și Furman.

Trude începu să rîdă:

— Ați citit „Jucătorul de șah” de Ștefan Zweig^[4] ?

Dinu Romanescu clătină capul negativ.

— Eroul cărții, ținut prizonier multă vreme de către naziști, a avut ca singură lectură o carte în care se reproduceau partide celebre de șah. A citit de atîtea ori cartea, încît a învățat partidele pe dinafară, devenind imbatabil în pozițiile respective.

— În partida cu maestrul Hildebrandt, zise Ciuperceanu, l-am asemuit adesea pe Dacosta cu eroul lui Zweig. Avea în jocul său un fel de... un fel de automatism. În alte partide, Dacosta a jucat însă cu totul altfel, folosind atacuri neașteptate, poziții extrem de complicate, care necesită calcularea unui mare număr de variante, lovea pe adversar prin surpriză, acolo unde se aștepta mai puțin, și-l deruta. De fapt, acesta este ceea ce dumneavoastră, cronicarii, numiți „stilul Dacosta”.

— Atunci, făcu Trude, cum rămîne cu automatismul ?

— Oricît ar părea de ciudat, n-am putut scăpa o clipă de impresia că un fel de automatism există și în cea mai surprinzătoare mișcare a lui Dacosta. Nu știu dacă automatism e aici cuvîntul cel mai potrivit, dar v-ați gîndit vreodată la faptul că pentru cea mai neașteptată mutare Dacosta nu se gîndește mai mult decît pentru cea mai simplă, decît pentru răspunsul firesc, normal, la avansarea unui pion de la începutul partidei ?

— Dacosta nu gîndește, interveni Dinu Romanescu. Acest lucru este stabilit în afară de orice îndoială.

— Dar nu vorbesc de Dacosta, se enervă Ciuperceanu. De fapt, Dacosta nici nu există. Ca persoană fizică avem de-a face cu un escroc pe nume Dick Martin. Eu încercam să analizez jocul unui șahist - sau al unor șahiști - situați la o mie cinci sute de kilometri și care participă la „turneul de primăvară” sub pseudonimul Dacosta.

Dîndu-și seama că ridicase tonul, secretarul federației adăugă mai potolit și nu fără amărăciune:

— După cum vedeți, această încercare de analiză nu ne duce prea departe. Trude Hartmann are dreptate: despre fondul așa-zisului „mister Dacosta” știm și astăzi tot atît cît știam și la începutul Turneului.

Din nou tăcură cîțva timp. Anton Ciuperceanu luă de pe birou hîrtia pe care Nardi însemnase clasamentul turneului. În frunte se afla Dacosta, cu unsprezece puncte. Cerednikov și Agostini, care remizaseră, ocupau locurile următoare, primul cu zece puncte și jumătate și celălalt cu zece puncte. Pe locurile patru, cinci și șase se aflau Levinson, Ursu și Johansson cu respectiv opt puncte și jumătate, șapte puncte și șase puncte și jumătate. Sperlinger și Macpherson își împărțeau locurile șapte și opt la egalitate de puncte.

— Cerednikov, remarcă gînditor secretarul federației, n-a suferit nici o înfrîngere. A pierdut o jumătate de punct remizînd cu Agostini, după o partidă splendidă. Nici maestrul italian n-a pierdut pînă acum vreo partidă; el a remizat cu Cerednikov și cu Victor Ursu, trebuind astfel să se mulțumească, deocamdată, cu locul trei în clasament.

— Mîine, zise Nardi, Baldassare Agostini înfruntă pe Dacosta. Iar poimîine, în ultima rundă, cu Dacosta joacă maestrul Cerednikov. Șahiștii din toată lumea așteaptă această întîlnire.

— Mi-e teamă, zise Ciuperceanu încet, că șahiștii din toată lumea vor avea o dezamăgire. Fiindcă nici mîine și nici poimîine Dacosta nu va juca nici cu Agostini și nici cu altcineva. E timpul să punem capăt acestei escrocherii.

CAPITOLUL AL PAISPREZECELEA

Unde vedem ce rugămintе ciudată formulează corespondentul Nardi din Milano

În lunga convorbire telefonică avută cu Amsterdam, Anton Ciuperceanu adusese la cunoștința profesorului Roland Despreux faptele noi ce se produsese și care arătau, în afară de orice îndoială, că Martin Dacosta joacă necinstit.

— Vă dau mînă liberă, îi spusese profesorul. Hotărîrea pe care o veți lua, împreună cu juriul internațional al concursului, va găsi aprobarea deplină a federației internaționale.

— Această hotărîre nu poate fi decît una singură, domnule profesor: eliminarea lui Dacosta din turneu.

— Oricare ar fi soluția, ea trebuie neîntîrziat pusă în aplicare. Dacosta nu poate fi lăsat să mai joace.

— Vă este, fără îndoială, cunoscut că o asemenea hotărîre a juriului va stîrni senzație în lumea șahului și vii proteste din partea anumitor cercuri. Trebuie să ne așteptăm și la o susținută campanie de presă. Dacosta și Miller au făcut în acest sens mai mult decît aluzii. Nu putem încă prevedea proporțiile pe care le va lua această afacere. Nu putem prevedea, din păcate, nici urmările ei, care ar putea fi foarte dăunătoare pentru întreaga mișcare șahistă.

De la celălalt capăt al firului nu veni nici un răspuns.

— Alo ! strigă Ciuperceanu. Mă auziți, domnule profesor ?

— Da, vă aud foarte bine. Înțeleg ceea ce vreți să spuneți. Aveți perfectă dreptate, lucrurile stau întocmai așa cum le-ați expus. Din păcate, nu avem altă soluție. Nu putem lăsa ca vechiul și ingeniosul joc al șahului, care pentru noi reprezintă o idee plină de noblețe, să fie întinat de o bandă de escroci. Onestitatea este o condiție de bază în orice întrecere sportivă și turneele șahiste nu fac nicidecum excepție.

Profesorul Despreux făcu o pauză și, cu ochii minții, Ciuperceanu parcă-l vedea frămîntîndu-și nasturele de la haină.

După cîteva clipe se auzi iar glasul președintelui federației internaționale, acum mai liniștit:

— Oricare ar fi prețul și oricît de dureroase vor fi pentru noi urmările, trebuie să procedăm cu onestitate și corectitudine, așa cum ne dictează conștiința și dragostea comună pentru jocul de șah. Am în dumneavoastră cea mai deplină încredere și - repet - hotărîrea pe care o veți lua va găsi aprobarea deplină a federației internaționale.

Cu aceasta, convorbirea cu Amsterdam, care durase mai mult de o oră, luă sfîrșit.

Seara, după ce se despărți de prietenii săi, Anton Ciuperceanu se duse la Sala Colonadelor, unde avea întîlnire cu președintele federației noastre de șah. Îl găsi împreună cu Stanislas Snyatkovski, președintele juriului internațional al concursului. Ciuperceanu expuse încă o dată faptele, enumeră dovezile adunate de Trude Hartmann și de Dinu Romanescu, arată cele două fotografii făcute dimineața de Filippo Nardi.

Toate acestea stîrniră indignarea celor doi și președintele federației noastre de șah îi ceru scuze lui Ciuperceanu pentru faptul că, în urmă cu cîteva zile, primise cu atîta scepticism părerea că Dacosta joacă necinstit.

Stanislas Snyatkovski fu de părere să fie convocați, chiar acum, noaptea,

membrii juriului și să se decidă eliminarea lui Martin Dacosta din competiție. Dar Anton Ciuperceanu făcu o altă propunere: președintele juriului internațional să se ducă a doua zi dimineața, înainte de începerea partidelor din runda a douăsprezecea, la Martin Dacosta, să-i arate dovezile adunate și să-i ceară să se retragă singur din competiție.

— În felul acesta, încheie el, vom asigura desfășurarea corectă și în bune condiții a turneului și vom evita deocamdată atacurile la adresa noastră. Ulterior, vom pune la dispoziția profesorului Roland Despreux materialul doveditor și sînt sigur că federația internațională va decide excluderea lui Martin Dacosta de la toate competițiile, excluderea lui din viața șahistă internațională.

Ceilalți fură de acord cu propunerea. Înainte de a se despărți, hotărîră ca deocamdată să nu încunoștințeze presa, urmînd ca aceasta să se facă după festivitatea de închidere a turneului.

— Trude Hartmann de la „Der Abend” și Filippo Nardi de la „Cronaca degli scacchi”, spuse în încheiere Ciuperceanu, vor înțelege motivele noastre și deocamdată vor păstra taina. Ceilalți nu știu încă nimic.

A doua zi dimineața, Anton Ciuperceanu sosi încă de la ora nouă la biroul presei, ca să aștepte rezultatul demersului ce urma să-l întreprindă președintele juriului pe lîngă Martin Dacosta.

Pe la nouă și jumătate sosi Trude Hartmann:

— Noi, cei de la etajul al doilea, am avut o noapte agitată, anunță ea.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă Ciuperceanu, mai mult din politețe.

— Domnii Dacosta și Miller au venit, ca niciodată, mai devreme, adică pe la orele două. Cîteva minute după aceea, Dacosta a ieșit în goană, strigînd că în camera lui s-a introdus un spărgător.

Ciuperceanu deveni atent:

— A fost prins?

— Nu. Funcționarul de la poartă, pe care mi l-am făcut prieten, mi-a spus că personalul hotelului a întreprins cercetări fără să descopere însă ceva. Dacosta lăsase ușa de la balcon deschisă, vîntul a mișcat-o probabil și i s-o fi părut că cineva a intrat. De altfel, însuși Dacosta a declarat că nu i-a dispărut nimic. Băuse însă, ca de obicei, și a făcut mare tapaj.

— Și Jeffrey Miller?

— Portarul mi-a spus că Miller era atît de beat, încît atunci cînd a intrat în cameră a căzut pe o canapea și a adormit buștean.

Stanislas Snyatkovski, președintele juriului internațional, deschise ușa și-i făcu semn lui Ciuperceanu că vrea să-i vorbească. Acesta se scuză față de Trude și ieși pe culoar.

— Escrocul refuză să se retragă de bună voie, spuse Snyatkovski. La un moment dat credeam că-și face bagajele și pleacă. Probele aduse de dumneata au băgat frica în el. Dar pe urmă a intervenit secretarul lui.

— Jeffrey Miller?

— Da, mi se pare că așa îl cheamă. Acest Miller mi-a spus că lui Dacosta nici nu-i trece prin minte să se retragă de bună voie din competiție, iar dacă juriul va decide eliminarea lui, se va dezlănțui un scandal enorm. M-a amenințat cu niște prieteni influenți pe care-i are, cu o campanie de presă și cu scindarea mișcării șahiste internaționale în două tabere.

Ciuperceanu clătină capul. Cunoștea mai bine ca oricine argumentele celor doi escroci.

Stanislas Snyatkovski îl luă de braț și-l duse spre biroul unde lucra juriul:

— Ceilalți membri sosesc abia pe la ora zece. Vom amîna cu o jumătate de oră

începerea partidelor din runda o douăsprezecea, ca să ne putem întruni spre a discuta cazul Dacosta.

Cîteva minute mai tîrziu, secretarul federației aducea la cunoștință prietenilor săi - Filippo Nardi și Dinu Romanescu sosiseră între timp - rezultatul negativ al demersului întreprins de Stanislas Snyatkovski și faptul că juriul se va întruni spre a decide eliminarea lui Dacosta din turneu.

— Partidele de astăzi vor începe cu o jumătate de oră mai tîrziu, încheie el.

Filippo Nardi își frecă gînditor bărbia:

— Am o rugămintă, se adresează el lui Ciuperceanu. Să nu amînați începerea partidelor de astăzi.

Secretarul federației îl privi mirat:

— Nu înțeleg... Juriul se întrunește abia la ora zece și expunerea faptelor necesită un oarecare timp. Probabil că membrii juriului vor voi să vadă și fotografiile făcute de dumneata.

— Puteți oricînd întrerupe partida de la masa la care va juca Dacosta.

— Nu se obișnuiește... și apoi nu înțeleg rațiunea acestei rugăminți a dumatăle. Nu uita că Dacosta urmează să joace astăzi cu maestrul Agostini. Nu vrei să-l scutești pe compatriotul dumatăle de o înfrîngere ?

— Lasă-i să înceapă partida.

Tonul lui Nardi deveni rugător:

— Să joace măcar o jumătate de ceas. Lasă-i să facă numai primele cinci sau șase mutări.

Ciuperceanu nu știa ce să răspundă. Nu putea înțelege nici în ruptul capului motivele care-l făceau pe corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” să-i adreseze, o rugămintă atît de ciudată.

— Nu-l poți refuza pe Nardi, interveni Trude Hartmann în favoarea colegului ei milanez. Nu trebuie să uităm că a adus o contribuție foarte importantă la demascarea celor doi escroci.

— Lui Nardi, spuse și Dinu Romanescu, îi datorăm primele informații despre aparatul construit de G.E.O. din Cincinnati și tot el este autorul fotografiilor; în fond, aceste două fotografii constituie singura noastră dovadă concretă, fiindcă aparatele sînt în mîna escrocilor, iar undele radiofonice zboară prin aer și nu pot fi puse la dosar.

— Bine, se hotărî Ciuperceanu. Mă duc să vorbesc cu președintele juriului. Cred că ședința n-a început încă. Poate voi reuși să-i conving.

Din prag se întoarse și privi gînditor la corespondentul italian:

— Vă mărturisesc însă că nu pot pricepe de loc rațiunea care-l împinge pe prietenul nostru Filippo Nardi la asemenea rugămintă.

Pe Stanislas Snyatkovski îl găsi într-o discuție aprinsă cu președintele federației și cu doi membri ai juriului internațional. Aceștia din urmă sprijiniră cererea lui Ciuperceanu:

— Orice am decide, spuse unul dintre ei, partidele nu trebuie amîinate nici măcar cu o jumătate de oră. Turneul trebuie să se desfășoare conform normelor stabilite și regulamentului concursurilor internaționale. După ce vom lua decizia noastră, toate partidele jucate de Martin Dacosta se anulează de drept.

Așa se face că în dimineața de 27 martie, la ora zece, ca de obicei, partidele rundei a douăsprezecea începură la toate cele șapte mese ale turneului. Nici cei trei mii de spectatori din sală și nici maestrul care se înfruntau în fața tablelor de șah nu știau ce frămîntare era în timpul acesta la biroul presei și mai ales în încăperea rezervată ședințelor juriului internațional.

— Să mergem în sală, spuse Filippo Nardi după ce-și consultă ceasul.

— Prefer să rămîn aici, făcu Dinu Romanescu și-și întinse picioarele. Sînt sătul pînă peste cap de mutra „maestrului” Dacosta.

— Eu te sfătuiesc să vii totuși în sală.

Nardi se uită la el dintr-o parte și zîmbi cu gura pînă la urechi.

— Astăzi, adăugă, vom avea, dacă nu mă înșel, un spectacol cu totul diferit de cele cu care ne-am obișnuit în primele unsprezece runde.

Apoi, corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” îi făcu colegului și prietenului său, Dinu Romanescu, cu ochiul, așa cum procedase și în urmă cu două zile, cînd pretinsese că, intrînd în camera lui Dacosta, uitase să bată la ușa

...

CAPITOLUL AL CINCISPREZECELEA

Unde se vede că Filippo Nardi obișnuiește să-și plătească datoriile

Anton Ciuperceanu se așează și el la masa presei, împreună cu ceilalți. Din obișnuință, scoase cronometrul și-l puse în fața sa. La masa juriului se aflau numai doi membri, ceea ce era minimul permis de regulament. Ceilalți se aflau în ședință, discutând ceea ce ei numeau „cazul Dacosta”. O ședință care se arăta a fi foarte furtunoasă și care, în pofida prevederilor președintelui Stanislas Snyatkovski, urma să se prelungească mult peste jumătatea de oră preconizată.

Cele șapte partide începură câteva minute după ora zece.

Ciuperceanu nu se uita la jucători, ci urmărirea tabelele semnalizatoare, în special cea de la masa a cincea, unde juca maestrul Agostini cu Dacosta.

În schimb, Dinu Romanescu evita tocmai masa a cincea. Privirea lui aluneca, pe rând, la maestrul Johansson, care mesteca nelipsitele lui bomboane cu mentă, apoi la masa unde maestrul Cerednikov se juca cu creionul înaintea maestrului Levinson, cu fruntea sprijinită în palmă, pe urmă la maestrul Victor Ursu, care din când în când își scotea ochelarii fumurii și-i ștergea cu un gest mecanic, probabil fără să-și dea seama ce face.

Trude Hartmann scosese o tablă mică de șah, de mărimea unui portvizit, din piele, cu marginile imprimate în motive venețiene, și muta pe ea niște figuri minuscule din fildeș. Lui Ciuperceanu îi fu de ajuns o privire ca să-și dea seama că ziarista berlineză reproducea mutările ce se făceau la masa a cincea de către Baldassare Agostini și Martin Dacosta.

Primele mișcări fură destul de repezi și de o parte și de cealaltă. Dacosta, cu albele, începu 1. e2-e4 și primi, răspunsul e7-e5, după care urmă 2. Cg1-f3, cu răspunsul Cb8-c6. Următoarele trei mișcări se succedară destul de rapid: 3. Nf1-b5, a7-a6. 4. Nb5-a4, d7-d6. 5. d2-d4, b7-b5.

— Partida spaniolă, îi șopti Ciuperceanu Trudei. Partida spaniolă după cele mai clasice reguli ale ei.

Fata dădu din cap aprobator.

Continuarea partidei îi dădu dreptate secretarului federației noastre de șah. Dacosta mută: 6. Na4-b3 și primi prompt răspunsul Cc6xd4. Prin urmare, negrul forța schimbul. Mutarea normală a albului se lăsă totuși așteptată.

Dacosta începu să dea semne de neliniște. Se tot foia pe scaun și-și trecea nervos mîna prin păr. Deschise cutia de lemn cu țigări de foi și scoase una, dar uită s-o aprindă și o lăsă pe masă. În sfîrșit, se decise: 7. Cf3xd4. Agostini răspunse imediat: e5xd4.

Toate cele șapte mișcări, împreună cu răspunsurile lor, nu duraseră mai mult de douăzeci de minute. Acest fapt nu stîrni nici un fel de nedumerire, deoarece între marii maeștri internaționali, perfect cunoscători ai teoriei, era destul de obișnuit ca primele mutări să se facă într-un timp foarte scurt. Minutele cîștigate astfel devin extrem de prețioase către sfîrșitul partidei.

Înainte de mișcarea următoare, Dacosta se gîndi mai mult ca de obicei, iar nervozitatea lui păru să crească. Își trecea tot mai des mîna prin păr și Trudei i se păru că vede broboane de sudoare pe fruntea lui.

— O sută patruzeci de secunde, șopti Ciuperceanu cu ochii pe cadranul cronometrului. Nu s-a gîndit niciodată atîta.

— O să se gîndească și mai mult, murmură Nardi și lentilele ochelarilor săi sclipiră.

După o sută șazeci de secunde de la mișcarea precedentă, albul mută 8.

Dd1xd4.

În sală se produse rumoare. Toate manualele de șah precizează că pionul d4 nu trebuie luat în cazul acesta. Cei mai mulți dintre spectatori erau convinși că maestrul Martin Dacosta încearcă o inovație. Nimănui nu i-a trecut prin minte că poate face o greșală atât de elementară și toți așteptau, captivați, urmarea partidei.

La început, maestrul Baldassare Agostini păru oarecum derutat și-și permise un timp mai lung de gândire. Dar apoi se hotărî să răspundă conform regulilor teoretice: 8. ... c7-c5.

De data aceasta, Martin Dacosta nu se mai frământă atât de mult și jucă: 9. Dd4-d5. În felul acesta, albul nu numai că-și apăra dama, dar, aparent, amenința mat în f7 și turnul din a8. Apărarea negrului e însă simplă și Agostini jucă: 9. Ne8-c8. Dacosta dădu șah: 10. Dd5-c6+ și negrul se apără 10. Ne6-d7.

Dacosta nu avea decît cîmpurile d5 și b7, unde putea să-și apere dama. Se gîndi mult și nervozitatea lui creștea cu fiecare clipă.

— O sută șazeci de secunde, anunță Ciuperceanu și simți cum inima îi bate mai repede. Nu înțelegea încă limpede situația, era prea emoționat ca să poată judeca la rece, dar își dădea seama că în jocul lui Dacosta a intervenit ceva nou, neobișnuit.

În sală se produse din nou rumoare și unul dintre membrii juriului trebui să ceară publicului să facă liniște. Toți membrii juriului veniseră și se așezaseră la masa ce le era rezervată. Cineva îi anunțase de neașteptata desfășurare a partidei Dacosta-Agostini și ședința se întrerupsese.

La masa presei, Filippo Nardi se juca cu un tub mic, metalic, pe care-l învîrtea ca pe un titirez între degete. Ochelarii lui sclipeau, reflectînd o rază de lumină. Fără nici un motiv, corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” îi făcu cu ochiul lui Dinu Romanescu, care începuse și el să se intereseze de partida ce se juca la masa a cincea.

Apoi, Filippo Nardi se aplecă înspre Trude Hartmann și cită din „Don Carlos”: „Die schönen Tage von Aranjuez sind nun vorüber”^[5].

Trude păru să aprecieze faptul că Nardi, colegul ei milanez, îl citează pe Schiller în original, dar avea să înțeleagă oportunitatea citatului abia ceva mai târziu...

La masa a cincea, după aproape șase minute de gândire, albul mută: 11. Dc6-d5 și primi prompt răspunsul: 11. c5-c4.

Pentru majoritatea zdrobitoare a spectatorilor deveni limpede că nebunul alb din b3 era iremediabil pierdut. Aici nu mai putea fi vorba de o variantă nouă în continuarea partidei spaniole, de un sacrificiu neașteptat, de una dintre acele mișcări surprinzătoare cu care Dacosta își derutase adversarii în multe partide jucate în primele unsprezece runde.

Se pare că, într-un târziu, Dacosta își dădu și el seama că piesa e pierdută. Într-o partidă cu un mare maestru internațional de talia lui Baldassare Agostini, o piesă pierdută echivalează cu partida pierdută. Asupra acestei chestiuni nu mai încăpea nici un fel de îndoială.

Dacosta părea complet derutat. Nicicînd miile de spectatori din sală, între care se numărau foarte mulți admiratori ai jocului său original, nu l-au văzut atât de nervos. Nu mai rămăsese nimic din calmul său, țigara de foi fumega uitată pe marginea scrumierei, privirea îi aluneca, rătăcită, de la tabla de șah la cutiuța neagră a aparatului său, apoi la ceasul de control și din nou pe tablă. Scoase o batistă mare, cadrilată, cu care își șterse fruntea, apoi păru să ia subit o hotărîre. Se ridică și se apropie de masa juriului, unde spuse cîteva cuvinte lui

Stanislas Snyatkovski, pe urmă părăsi estrada prin ușa laterală.

Cîteva minute mai târziu, cei de la masa presei aflu că maestrul Dacosta, fiind bolnav, nu putea continua partida și era nevoit să se retragă în camera sa de la hotel. Ceruse ca juriul să aprobe continuarea partidei după-amiază.

— Arăta într-adevăr ca un om bolnav, îi spuse președintele Snyatkovski lui Ciuperceanu. Părea să aibă febră și asuda. Și-a uitat batista și țigările de foi pe masă.

— Aparatul de „înregistrat” nu l-a uitat ? întrebă Nardi continuînd să se joace cu tubușorul lui argintiu.

— Părea într-adevăr bolnav, repetă gînditor Stanislas Snyatkovski.

O jumătate de oră după aceea, în încăperea unde funcționa serviciul presei, Filippo Nardi le spuse prietenilor săi:

— „Maestrul” nu are nevoie de doctor. Diagnosticul pot să-l pun eu.

— Ce vrei să spui cu asta ? îl întrebă Trude.

Corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” vîrî două degete în buzunarul de la vestă, de unde scoase tubușorul argintiu cu care se jucase în tot timpul partidei dintre Dacosta și Agostini:

— Iată agentul patogen al maladiei lui Dacosta.

Trude Hartmann luă tubul în mînă. Avea cam mărimea unui mosoraș.

— „G.E.O.”, silabisii ea literele imprimate în partea de jos a tubului.

— Înțeleg ! sări Dinu Romanescu luminîndu-se la față. Jucărioara asta provine din aparatul lui Dacosta.

— Ce perspicacitate ! se prefăcu mirat Nardi, dar Dinu Romanescu nu se supără, ci, tolănindu-se în fotoliu, își întinse picioarele și remarcă:

— Pentru mine a fost o adevărată desfătare să pot urmări evoluția „maladiei” pe fața „maestrului” Dacosta. Ai avut dreptate, un asemenea spectacol nu se poate vedea în fiecare zi.

Trude Hartmann întinse un deget acuzator către Nardi și întrebă, cu prefăcută seriozitate, cam așa cum își închipuia ea că ar face un judecător de instrucție:

— Acuzat Nardi ! Ce ai făcut în noaptea asta între orele unu și două ?

Intrînd în rol, corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” se gîndi puțin, apoi răspunse:

— Am stat pe balconul camerei mele de la hotel.

— Ce făceai acolo ?

— Luam aer.

— Ce ușă se mai deschide în balconul respectiv ?

— Ușa camerei marelui maestru internațional Martin Dacosta.

— Îți este cunoscut că noaptea asta, la orele două, maestrul de care vorbeai a reclamat că în camera sa s-ar fi introdus un hoț ?

Nardi șovăi, apoi spuse cu nevinovăție:

— Cred că maestrul s-a înșelat. Înainte de a se întoarce de la cîrciumile pe care le frecventează împreună cu secretarul domniei sale, am fost și eu în camera cu pricina, dar n-am văzut nici un hoț.

Izbucniră cu toții în ris.

Mai târziu, Dinu Romanescu, foarte curios de felul său, îi ceru colegului Filippo Nardi cîteva lămuriri:

— După cum știi, îi spuse acesta, am un magnetofon de buzunar pentru reportaj, un așa-zis minifon, care funcționează cu baterii minuscule. Aseară am observat că bateria era pe terminate, cel mult putea să mai țină o jumătate de ceas. Am căutat prin bagaje și mi-am dat seama că uitasem bateriile de schimb acasă, la Milano. Ce era de făcut ?

— Da, spuse și Dinu Romanescu. Ce era de făcut ?

— Când am ieșit pe balcon să iau aer.

— ... la ora două noaptea.

— ... da, la ora două noaptea e aerul mai proaspăt. Când am ieșit, deci, să iau aer, am observat că ușa camerei vecine era deschisă. Atunci mi-am adus aminte că în aparatul vecinului meu de cameră Dacosta există o asemenea baterie.

— ... și ai împrumutat-o.

— Da, zise Nardi, acesta e cuvîntul. De fapt, nu i-am făcut nici o pagubă maestrului, fiindcă în locul bateriei sale produse de trustul din Cincinnati, i-am pus bateria mea fabricată într-o modestă, dar corectă întreprindere din Livorno.

— ... care mai avea o jumătate de oră de funcționare.

— După cum bine spui. Puterea bateriei a început să scadă pe la mișcarea a șasea sau a șaptea, când amicul nostru Dick a început să dea primele semne de enervare. Ea s-a descărcat înainte de mișcarea a opta, când escrocul a început să asude abundant și a comis eroarea de a lua pionul din d4. Pionul ăsta va rămîne în istoria șahului...

— Când mă gîndesc, tăcu Dinu Romanescu visător, că azi dimineață toată lumea s-a mirat cît de mult insistai pe lîngă Ciuperceanu să nu amîne începutul partidelor, să-l lase pe escrocul nostru să joace măcar o jumătate de oră... Și asta chiar în ziua cînd trebuia să joace cu compatriotul duminical Baldassare Agostini.

Corespondentul lui „Cronaca degli scacchi” îi făcu iar cu ochiul, cu ochiul pe care, cu două zile înainte, Dacosta îl învinețise și care mai păstra și acum o ușoară nuanță albăstruie.

— În orice caz, încheie Dinu Romanescu, pentru ochiul cel vînat i-ai plătit-o „maestrului” cu vîrf și îndesat.

— Obişnuiesc să-mi achit datoriile, zise Nardi cu modestie.

CAPITOLUL AL ȘAISPREZECELEA

Unde este rîndul lui Dinu Romanescu să formuleze o rugăminte ciudată

Dacosta nu se prezentă nici după-masă. Trimise pe secretarul său să anunțe juriul că este bolnav și socotește partida pierdută, dar că se va prezenta a doua zi dimineața și va juca partida din ultima rundă cu maestrul P. A. Cerednikov.

— Prin urmare, conchise Nardi, are baterii de schimb. Am impresia că Miller se ocupă cu partea tehnică a escrocheriei. Nu degeaba i se spune Jeff „Inginerul”.

— N-au să aibă ce face cu bateriile lor, spuse Ciuperceanu. Față de desfășurarea atît de neașteptată a partidei dintre DACOSTA și Agostini, juriul internațional al turneului și-a întrerupt ședința, fără să ia deocamdată nici o hotărîre. Dar pînă la urmă, tot va decide eliminarea lui Dick Martin din competiție.

— După înfrîngerea suferită azi dimineață, DACOSTA a cedat conducerea în clasament. A rămas cu unsprezece puncte, la egalitate cu Agostini, după Cerednikov, care e pe primul loc, cu unsprezece puncte și jumătate. Dacă e lăsat să joace mîine, partida dintre el și Cerednikov va decide pe cîștigătorul cupei.

— Nu trebuie lăsat să joace și nu va juca, zise Ciuperceanu scurt și se îndreptă spre biroul unde se afla sediul juriului și unde îl așteptau președintele federației împreună cu Stanislas Snyatkovski.

Previziunea lui Ciuperceanu nu se îndeplini însă întru totul, fiindcă a doua zi se întîmplă un fapt curios. În dimineața aceea de 28 martie, cu cîteva minute înainte de ora zece, cînd urmau să înceapă partidele rundei a treisprezecea, ultima rundă a turneului, Dinu Romanescu îi spuse lui Anton Ciuperceanu:

— Am o rugăminte. Lăsați-l pe DACOSTA să joace astăzi.

Secretarul federației de șah se uită uimit la reporter, care continuă, pe un ton umil:

— Lăsați-l să facă numai primele mișcări. Măcar un sfert de ceas să joace.

— Am mai auzit și ieri ceva în genul acesta, remarcă Trude Hartmann.

— Ai vreun tub argintiu prin buzunare ? se interesă Filippo Nardi.

— Numai primele trei mutări..., insistă Dinu Romanescu prefăcîndu-se că n-a auzit remarcile colegilor săi. Sînt convins că DACOSTA va pierde partida de astăzi.

— Nu se poate, spuse hotărît Ciuperceanu. Este împotriva principiilor noastre. De altfel, juriul a hotărît aseară...

— Un sfert de ceas nu mai contează... După ce l-ați lăsat să joace douăsprezece runde... Hotărîrea juriului se poate pune în aplicare și cu cîteva minute mai tîrziu.

— Nu se poate. E incorect și neconform regulamentului nostru. E împotriva principiilor noastre. După atitudinea lui de ieri și după jocul lamentabil în partida cu maestrul Agostini toată lumea e convinsă că DACOSTA era într-adevăr bolnav. Nu trebuie să lăsăm să se încetățenească asemenea părere...

Anton Ciuperceanu fu întrerupt de Stanislas Snyatkovski, care deschise ușa și intră în încăperea unde se afla biroul presei. Președintele juriului internațional ținea în mînă o foaie de hirtie, pe care era dactilografiat un text scurt, arătînd decizia juriului de a elimina pe Martin DACOSTA din turneu și motivele pentru care se luase decizia. Anton Ciuperceanu urma să citească textul în fața microfonului de pe estrada sălii înainte de începerea partidelor.

Trude Hartmann se întoarse către președintele juriului și-l întrebă :

— Domnule Snyatkovski, l-ați vizitat ieri dimineață pe Martin DACOSTA și i-ați

cerut să se retragă singur din turneu ?

— Da, răspunse cel întrebat, nu fără a-și ascunde mirarea față de asemenea întrebare pusă de ziarista berlineză.

— De ce i-ați cerut aceasta ? Față de dovezile incontestabile pe care le posedăți, juriul ar fi putut decide încă de ieri eliminarea lui din turneu.

Președintele Snyatkovski șovăi. Trude Hartmann era ziaristă și nu era de dorit ca această penibilă afacere să fie popularizată prin presă într-un mod necorespunzător. Pe de altă parte, știa că fata contribuise la adunarea dovezilor că Dacosta joacă necinstit...

— Sînt convins, răspunse alegîndu-și cu grijă cuvintele, că nu va trece multă vreme și Martin Dacosta va fi definitiv eliminat din viața șahistă. În această privință avem unele asigurări din partea federației internaționale. Demersul meu de ieri dimineată avea drept scop să evite deocamdată unele neplăceri, protestele unor anumite cercuri care nu văd cu ochi buni faptul că turneul de la București se bucură de o popularitate atît de largă. Asupra „turneului de primăvară” nu trebuie să planeze măcar o singură umbră. Dacă Dacosta se retrăgea singur, asta nu însemna că această... această escrocherie ar fi rămas ascunsă și nepedepsită. Dezvăluirea ei s-ar fi amînat numai pentru puțină vreme și ar fi venit, împreună cu sancțiunea, de la forul cel mai în măsură s-o facă: Federația internațională de șah.

— Dacosta, zise Trude Hartmann, a pierdut partida de ieri.

— Da, făcu președintele Snyatkovski gînditor, și asta ne-a creat oarecare greutate. În ședința noastră s-au găsit unii membri ai juriului care au socotit că nu trebuie să luăm o hotărîre pripită, deoarece faptul că Dacosta a pierdut ieri pledează pentru aceea că a jucat cinstit...

— Măcar o dată, murmură Nardi. „Și nu din proprie inițiativă”, adăugă el în gînd.

— Domnule Snyatkovski, continuă Trude Hartmann aruncînd o privire repede spre Dinu Romanescu, dacă ați ști că și astăzi Dacosta va pierde partida, ați îngădui ca decizia juriului să nu fie deocamdată pusă în aplicare ?

Președintele juriului se uită la ea fără să înțeleagă.

— Ce mai e și asta ? întrebă el.

— Nu e vorba, interveni Dinu Romanescu, ca decizia iuriulul să nu fie pusă în aplicare, ci numai să fie amînată cu un sfert de oră. Rugămintea noastră este să-i îngăduiți lui Dacosta să facă primele mutări în partida cu maestrul Cerednikov.

— Nu vă înțeleg prea bine. Dumneavoastră, cei care lucrați pe lîngă serviciul presei, ați contribuit în cea mai mare măsură la demascarea acestei abominabile escrocherii, ați adunat cu răbdare și abilitate dovezile pe care le-ați pus la dispoziția juriului, iar acum interveniți în favoarea acestui Martin Dacosta...

— Nici nu-mi trece prin minte să intervin în favoarea lui, spuse Romanescu încurcat, dar... cum să spun... știu că, dacă va fi lăsat să joace, Martin Dacosta va pierde și partida de astăzi.

Se uită rugător la președintele juriului și adăugă :

— Vă dau cuvîntul meu de onoare că Martin Dacosta va juca și astăzi cinstit. E drept că asta se va întîmpla, ca și ieri, fără voia lui...

Nehotărît, președintele Snyatkovski se întoarse spre Anton Ciuperceanu, ca și cînd ar fi așteptat un sfat. Secretarul federației prinse o privire rugătoare din ochii albaștri ai Trudei, neașteptata sprijinitoare a lui Dinu Romanescu, și spuse șovăitor:

— Nu știu dacă regulamentul îngăduie. Juriul a luat decizia. În sfîrșit, poate că un sfert de oră... vreau să spun primele mișcări...

Luă hîrtia dactilografiată din mîna preşedintelui şi o parcurse repede.

— Cred, zise apoi, că trebuie să îmbunătăţim formularea.

Scoase creionul şi schimbă cîteva cuvinte, apoi o strigă pe tovarăşa Olga din biroul de alături:

— Textul trebuie rebătut, apoi semnat de membrii juriului. Totul să fie gata într-un sfert de oră.

— E trecut de ora zece, spuse Nardi repede. Să mergem în sală.

Martin Dacosta şi P. A. Cerednikov jucau la masa a treia. Maestrul sovietic avea albele şi începu 1. e2-e4, primind răspunsul e7-e5, la care albul continuă 2. Nf1-c4.

În acest moment - era exact ora zece şi zece minute -, Martin Dacosta începu să dea semne de nelinişte. Întocmai cum făcuse şi în dimineaţa precedentă, cînd jucase cu maestrul Agostini; se foia pe scaun, avea gesturi necontrolate, îşi ştergea mereu fruntea cu batista, iar privirea îi rătăcea, fără ţintă, de pe tablă la aparat şi la celelalte obiecte de pe masă.

— O sută optzeci de secunde, şopti Ciuperceanu urmărind acele cronometrului.

— Trei minute, zise Trude, e cam mult pentru mutarea a doua.

— Spune drept, se adresează Nardi lui Dinu Romanescu, ai vreun tubuşor argintiu în buzunar ? Sau vreo altă piesă cu binecunoscutele iniţiale G.E.O.?

Dinu Romanescu ridică mîna dreaptă şi spuse cu solemnitate:

— Jur că toate obiectele aflătoare în buzunarele mele sînt proprietatea mea personală şi că nici unul dintre ele nu e fabricat de G.E.O. sau de vreun alt trust din Cincinnati-Ohio sau din orice altă localitate de peste ocean.

— Atunci, nu înţeleg...

— Mă mir, zise reporterul, mai ales că eşti inginer şi specialist în electronică.

Filippo Nardi înghiţi ironia şi-şi aminti că, în ziua precedentă, îl luase şi el peste picior pe Dinu Romanescu.

Toate aceste fraze fuseseră schimbate în şoaptă, la masa presei, în timp ce ochii rătăceau de la tabela semnalizatoare din dreptul mesei a treia la Martin Dacosta, a cărui atitudine neobişnuită începuse să provoace nedumerire printre spectatorii din sală.

Luînd o hotărîre subită, Martin Dacosta se ridică de la locul său şi se apropie de masa juriului, unde schimbă cîteva cuvinte cu preşedintele Snyatkovski. Apoi părăsi estrada, întocmai cum făcuse cu douăzeci şi patru de ore înainte.

— Istoria se repetă, murmură Filippo Nardi.

Cîteva minute după aceea, preşedintele Snyatkovski veni în biroul presei, unde se adunaseră între timp prietenii noştri, şi anunţă că Martin Dacosta e bolnav. Declarase că se retrage din competiţie şi ceruse juriului să anuleze partidele pe care le jucase pînă acum.

Spunînd acestea, preşedintele Snyatkovski se uita întrebător la Dinu Romanescu. Era limpede că aştepta unele explicaţii.

Reporterul păru să nu observe această privire. Era foarte absorbit în contemplarea peisajului care se vedea prin fereastra biroului: în micul scuar de lîngă Sala Colonadelor înflorise un pom şi cîteva păsărele ciripeau în soare.

— A venit primăvara, spuse el.

Maestrul Cerednikov veni în biroul presei. Cineva îi spusese că Stanislas Snyatkovski, preşedintele juriului, se afla aici:

— Îmi pare foarte rău, spuse el, că partenerul meu s-a îmbolnăvit.

Preşedintele Snyatkovski îşi muşcă buzele, fără să răspundă.

— Îmi pare foarte rău, repetă Cerednikov. De aproape doi ani aştept întîlnirea

cu maestrul Martin Dacosta și acum...

— Sînteți cîștigătorul de drept al partidei, interveni Ciuperceanu.

— Dar nu e vorba de asta. Aș fi vrut să joc cu maestrul Martin Dacosta, să ne măsurăm forțele.

— Martin Dacosta ne-a declarat că se retrage din competiție.

— Da, știu, e bolnav. Dar poate că pînă după-masă se va simți mai bine. Eu sînt dispus să joc și după-masă, dacă, bineînțeles, juriul îngăduie.

— Dacosta s-a retras din competiție, repetă Ciuperceanu cu încăpăținare.

Maestrul Cerednikov clătină capul cu părere de rău. Înainte de a părăsi biroul, adăugă:

— Sper că la Amsterdam, în turneul candidaților, voi avea prilejul să joc cu Martin Dacosta.

— Nu cred, zise Nardi după ce ușa se închise în urma marelui maestru sovietic.

În aceeași seară se afișă clasamentul definitiv al turneului. În urma anulării partidelor jucate de Martin Dacosta, primele locuri ale clasamentului erau ocupate în ordine de:

I. P.A. Cerednikov.....	11½ puncte
II. B. Agostini.....	11 puncte
III. V. Ursu.....	9 puncte
IV.-V. M. Levinson și S. Johansson.....	8½ puncte
VI. N. Macpherson.....	6½ puncte
VII. K. Macek.....	5½ puncte
VIII.-IX. B. Petrov și L. Sperlinger.....	5 puncte
X. H. Hildebrand.....	4 puncte

— Trei dintre reprezentanții noștri, remarcă președintele federației către Ciuperceanu, n-au reușit să se claseze în primele zece locuri. În schimb, Victor Ursu este într-o formă excelentă. Să te clasezi pe locul al treilea într-un turneu la care participă cei mai buni maeștri internaționali nu e puțin lucru. Poate că la Amsterdam...

La festivitatea de încheiere a turneului, marele maestru internațional P. A. Cerednikov a primit cupa de aur, în aplauzele entuziaste ale miilor de spectatori. Baldassare Agostini și Victor Ursu, următorii clasați, au primit plachetele și diplomele pentru locurile doi și trei.

După aceea, Stanislas Snyatkovski, președintele juriului internațional, a rostit cîteva cuvinte. „
” - a spus el în încheiere - „

”

Apoi, Stanislas Snyatkovski, președintele juriului internațional, declară închisă competiția. Drapelul turneului - care reprezenta un cap de cal pe fondul cu pătrățele albe și negre al unei table de șah - fu coborît, după ce vreme de paisprezece zile fluturase în fața intrării principale a Sălii Colonadelor.

O oră mai tîrziu, într-unul dintre saloanele restaurantului „Athénée Palace”, avu loc banchetul la care luară parte maeștrii șahiști, membrii juriului și reprezentanți ai conducerii mișcării sportive din țara noastră. Nu lipseau nici ziariștii.

Se rostiră toasturi, se vorbi despre șah și despre altele, se făcură pronosticuri pentru Amsterdam.

— Nu-l văd pe Dacosta. N-a venit nici la festivitatea de închidere, constată Dinu Romanescu fără să-și ascundă satisfacția.

— Și-a achitat nota la hotel, spuse Trude Hartmann, și a plecat cu Miller și cu aparatele lui.

— De unde știi ?

— Prietenul meu, portarul...

Banchetul se prelungi pînă după miezul nopții. La despărțire, Trude îi spuse lui Dinu Romanescu:

— Cred că ne ești dator o explicație.

Reporterul se prefăcu mirat:

— Nu înțeleg...

— De ce s-a retras astăzi Dacosta ?

— Era bolnav. I-a explicat președintelui Snyatkovski că...

— Lasă asta. Vreau să știu de ce boală suferea. Care a fost de data aceasta, cum spuneți voi, „agentul patogen” ?

— I-am jurat lui Nardi că n-am nici o piesă cu marca G.E.O.

— E adevărat, zise Nardi. În privința asta, eu am fost mai cinstit și am făcut mărturisiri complete.

Rîseră cu toții.

— Să vedeți cum a fost, începu Dinu Romanescu. Ieri dimineață m-am împrietenit cu un tînăr inginer de la Radioteleviziune. Bun tehnician și foarte simpatic. El mi-a furnizat datele acelea cu lungimea de undă, kilociclii și cu celelalte. Foarte simpatic om ! Ne-am descoperit și o seamă de prieteni comuni.

— Bine, dar ce legătură are cu...

— Răbdare, că ajung și acolo. Azi noapte, după ce am ajuns acasă, am deschis aparatul de radio și am ascultat, pe unde scurte, un frumos concert de vioară. Nimic nu este mai recomandabil, înainte de culcare, ca un concert de vioară. Este instrumentul care...

— Eu mă duc să mă culc, zise Trude căscînd. O să-mi faceți mîine dimineață un rezumat al povestirii colegului Romanescu. Evident, în cazul că termină pînă atunci.

— Povestea nu e lungă, rîse reporterul. Voiam să spun numai că n-am putut asculta frumosul concert de vioară fiindcă un post alăturat îmi tot trimitea urletele și scrișnetele unei orchestre de jazz.

— Asta se cheamă interferență, zise Filippo Nardi, care începuse să înțeleagă unde voia să ajungă Dinu Romanescu.

— În timp ce ascultam alternativ cele două posturi, m-a vizitat muza, muza noastră, a reporterilor, care mi-a sugerat o idee. Astăzi, dis-de-dimineață, m-am prezentat la proaspătul meu prieten, inginerul de la Radioteleviziune, i-am povestit tot ce știam despre Dick Martin și Jeffrey Miller.

— Cît a durat povestirea ? întrebă Trude curioasă.

— O jumătate de oră. După aceea i-am arătat ideea pe care mi-a dat-o muza. La început, noul prieten s-a opus. Dar apoi și-a adus aminte că lungimea de undă pe care emit Jeffrey Miller și necunoscuții din direcția vest-nord-vest, deci lungimea de undă pe care recepționează Dacosta cu aparatul său, e, de fapt, rezervată amatorilor. Or, se întîmplă ca prietenul de care vă vorbeam să fie și el membru în asociația radiofoniștilor amatori. „Dimineața” - mi-a spus el -, „vreme de opt ore, sînt profesionist, iar în timpul meu liber sînt radiofonist amator și vorbesc cu alți amatori din Madagascar, Vladivostok, Sidney și Caracas”.

— Dacă ai de gând să ne ții un curs de geografie..., începu Trude.

— Departe de mine asemenea gând. L-am întrebat atunci pe prietenul meu: „N-ai putea astăzi dimineață, între orele zece și zece și zece și jumătate, să renunți la profesionism și să devii amator?”. Prietenul meu a înțeles și mi-a spus că postul lui de emisiune nu va putea acoperi complet pe cel din centrul orașului, dar cel situat la o mie cinci sute de kilometri nu se va mai auzi. „Acesta e și scopul” - i-am spus eu.

— La ora zece și zece, zise Ciuperceanu, Dacosta se pregătea să răspundă la mutarea a doua.

— Ce fel de semnale a emis postul amatorului nostru? se interesă Nardi.

— Semnale acustice, în genul celor recepționate ieri dimineață, când am detectat posturile escrocilor. Mi-a spus că va transmite după alfabetul Morse.

— Ecranul aparatului lui Dacosta trebuie să fi arătat ca un foc de artificii în miniatură, rîse corespondentul lui „Cronaca degli scacchi”. Ce încurcătură de puncte luminoase trebuie să fi apărut acolo! Un fel de Cale Lactee...

— Nu știu cum va fi arătat ecranul aparatului G.E.O., spuse Dinu Romanescu imitînd tonul modest al lui Nardi din seara precedentă. Știu numai că prietenul meu, inginerul, s-a ținut de cuvînt și, începînd de la ora zece și zece, a transmis prin Morse, vreme de douăzeci de minute: „Dacosta este un escroc, Dacosta este un escroc...”

CAPITOLUL AL ȘAPTESPREZECELEA

Unde Anton Ciuperceanu citește o știre interesantă în revista „Schweizer Schachblätter” din Zürich

În următoarele zile, Anton Ciuperceanu făcu mai multe drumuri la Aeroportul Băneasa și la Gara de Nord, conducându-i pe oaspeții străini care participaseră la turneu fie ca jucători, fie ca membri în juriul internațional sau în calitate de corespondenți.

Trude Hartmann își prelungise cu două zile șederea la București. În seara când pleca trenul ei, secretarul federației noastre de șah se prezintă pe peronul gării cu un buchet de flori și o mină destul de plouată.

— Îmi pare rău că pleci, îi spuse Trudei întinzându-i florile.

— Ți se citește pe față...

Ciuperceanu se uită la ea trist și fetei îi păru rău pentru faptul că nu-și putuse opri, măcar în acest ceas al despărțirii, remarcile ironice cu care în zilele turneului își obișnuise colegii și prietenii.

Pentru a nu ascunde nimic cititorului, trebuie totuși să menționăm că nici Trudei Hartmann nu-i venea ușor să se despartă de orașul București, pe care-l îndrăgise în zilele de primăvară ale turneului, de străzile sale largi și de parcurile însoțite, de locuitorii săi primitori. Și..., ei, da, îi venea destul de greu să se despartă și de Anton Ciuperceanu, tânărul acesta care lua totul în serios și care acum se afla în fața ei cu o mutră de înmormântare. Fiindcă tocmai acesta era scopul glumelor pe care le făcea acum corespondenta lui „Der Abend”: să facă mai ușoară clipa despărțirii; să ascundă strângerea de inimă pe care o simțea...

— Capul sus, spuse ea. În fond, Berlinul nu e la celălalt capăt al pământului.

Ciuperceanu își răsuci pălăria în mână:

— Crezi că ne vom mai vedea?

— Sînt sigură, îi răspunse Trude.

Secretarul federației noastre de șah mai rămase o vreme pe peron, privind în urma trenului, care se mistui în noapte printre semnalele viu colorate ce strălucesc liniile spre triaj.

Cînd îi spusese că e sigură că se vor revedea, Trude nu avea de unde să știe că prezicerea ei se va împlini foarte curînd, mult mai curînd decît ar fi crezut...

Președintele federației noastre de șah se ținu de cuvînt și-i acordă lui Anton Ciuperceanu un concediu, pe care acesta îl petrecu la Sinaia. Două zile după sosirea lui primi de la tovarășa Olga un pachet cu revistele de șah și principalele ziare străine care comentau rezultatul final al turneului de la București.

Întreaga presă se întrecea în elogii la adresa organizatorilor, releva condițiile excelente de desfășurare a turneului, combativitatea participanților, faptul că majoritatea zdrobitoare a partidelor a dat prilej marilor maeștri internaționali să dezvolte un joc de mare clasă, cu combinații interesante și ingenioase. Ziarele își exprimau regretul pentru îmbolnăvirea lui Martin Dacosta și făceau pronosticuri pentru turneul candidaților de la Amsterdam.

„Principalii concurenți la titlul mondial” — scria „Tribune des échecs” din Paris — „se arată a fi P. A. Cerednikov și B. Agostini. Totuși, nu trebuie să uităm faptul că pînă la îmbolnăvirea sa, Martin Dacosta n-a pierdut nici o partidă. De asemenea, trebuie să avem în vedere că maestrul român Victor Ursu, marea revelație a turneului de la București, este singurul care, în afară de cîștigătorul turneului, a remizat cu Baldassare Agostini, răpindu-i acestuia din urmă o prețioasă jumătate de punct, ceea ce l-a plasat pe locul al doilea în clasament...”

De Victor Ursu se ocupa și „Șahmatnii Jurnal” din Moscova, care scria: „Maestrul român a pierdut o singură partidă, în fața câștigătorului turneului. El a reușit să remizeze cu marii maestri internaționali Sven Johansson, Neill Macpherson, Baldassare Agostini și Mihail Levinson, afirmându-se astfel ca un jucător de prima mână, unul dintre cei mai periculoși concurenți ai turneului de la Amsterdam”.

În „Der Abend”, Trude Hartmann conchidea: „De Victor Ursu vom mai auzi, și încă foarte curînd”. Ziarul berlinez trecea complet sub tăcere îmbolnăvirea lui Martin Dacosta și în toată cronică nu se menționa niciodată numele său. Aceiași lucru îl făcea Filippo Nardi în „Cronaca degli scacchi”, care se limita la considerații pe marginea organizării turneului și comenta clasamentul. Or, în clasament nu figura numele lui Martin Dacosta, a cărui retragere din turneu adusese după sine anularea partidelor jucate...

Anton Ciuperceanu tocmai se pregătea să pună teancul de ziare și reviste deoparte, cînd o știre scurtă publicată în „Schweizer Schachblätter” îi atrase atenția: „Din izvor autorizat” - scria ziarul din Zurich - „sîntem în măsură să informăm pe cititorii noștri că starea sănătății marelui maestru internațional Martin Dacosta s-a îmbunătățit, astfel că el va putea participa la turneul de la Amsterdam. În urma recomandății medicilor, maestrul Dacosta va sta pînă atunci în stațiunea climaterică St. Paul, unde se va pregăti în vederea marelui turneu”.

Secretarul federației reciti de cîteva ori informația, apoi se îmbracă în grabă și se duse la clubul stațiunii. Aici rugă pe bibliotecară să-i dea o enciclopedie, și anume volumul în care se află denumirile cu litera „S”. După ce-l consultă și-și făcu cîteva notițe, ceru o hartă a Europei și o linie gradată. În sfîrșit, după ce termină și cu harta, ceru un dicționar român-francez, se așeză la o masă retrasă a sălii de lectură și începu să umple filele carnetului cu scrisul său mărunț și regulat, consultînd din cînd în cînd dicționarul.

Era atît de adîncit în lucrul său, încît nici nu observă că afară începuseră să se lase umbrele înserării. La ora opt, bibliotecara îl anunță că sala de lectură se închide și-l rugă să treacă în altă încăpere a clubului. Dar Ciuperceanu terminase. Detașă filele din carnet, una cîte una, și le vîrî într-un plic. Pe plic scrise adresa profesorului Roland Despreux din Paris. La oficiul poștal expedie prin avion scrisoarea recomandată.

A doua zi dimineata, Ciuperceanu vorbi la telefon cu președintele federației, apoi scrise încă două scrisori: una Trudei Hartmann la Berlin, cealaltă lui Filippo Nardi la Milano. În convorbirea telefonică, precum și în cele două scrisori, el menționează că, după părerea lui, există o legătură între plecarea lui Dacosta la St. Paul și șahiștii necunoscuți, care transmiteau prin radio mutările, deoarece St. Paul, localitatea unde se află acum Dacosta, este situată la aproximativ o mie cinci sute de kilometri de București, în direcția vest-nord-vest.

„Am verificat” - îi scria el Trudei - „pe hartă distanța și corespunde, cu o aproximație destul de mică, locului de unde porneau misterioasele emisiuni radiofonice. Să fie oare o coincidență că Dick Martin a ales o localitate situată chiar în regiunea aceea ? Nu cred. Părerea mea e că a plecat să-și întîlnească acolo complicii...”

În scrisoarea către Filippo Nardi adăuga: „Dintre prietenii noștri ești cel mai aproape de St Paul. Chiar dumneata spuneai că de la Milano pînă la locul aproximativ de unde emit necunoscuții șahiști sînt mai puțin de două sute de kilometri. Poate că într-o duminică liberă te rezezi pînă acolo.”

Pe președintele federației l-a supărat chemarea telefonică a lui Ciuperceanu.

— Te-am trimis la Sinaia ca să te odihnești, i-a spus cu o severitate neobișnuită la el. Federația internațională are destule dovezi pentru a-i putea interzice lui Martin Dacosta participarea la turneul de la Amsterdam. Nu văd ce am mai putea face.

— Nu sînt de aceeași părere. Știm numai că Dacosta trișează și metoda pe care o folosește, dar nu avem aproape nici o informație despre complicitățile lui, despre cei care-i dictează mutările. Am stabilit că își au sediul la o mie cinci sute de kilometri, probabil în localitatea St. Paul, dar acest fapt nu aruncă vreo lumină și asupra identității lor.

— Nu văd ce am putea face noi.

— E adevărat că mare lucru nu putem face, răspunse Ciuperceanu descurajat. Când am citit în „Schweizer Schachblätter” că Dacosta se află la St. Paul m-am gîndit că...

— Tovarășe Ciuperceanu, îl întrerupse președintele cu tonul pe care se vorbește unui copil, odihnește-te. Acesta e cel mai important lucru pentru dumneata acum. Trebuie să-ți refaci forțele, pentru că la întoarcere te așteaptă o muncă destul de grea.

— Despre ce este vorba ?

— Poate că n-ar trebui încă să-ți spun, dar o fac totuși ca să te convingi că trebuie să folosești din plin concediul duminical: vei pleca la Amsterdam.

— ?!?

— Îl vei însoți, în calitate de delegat al federației noastre, pe Victor Ursu.

CAPITOLUL AL OPTSPREZECELEA

Unde vedem cu ce se ocupă prietenul nostru Anton Ciuperceanu între Sinaia și București

În trenul care îl aducea înapoi la București, o lună mai târziu, Anton Ciuperceanu reciti scrisorile pe care le primise ca răspuns la cele trimise de el. Era, mai întâi, scrisoarea Trudei Hartmann.

Ciuperceanu privi pe fereastra compartimentului. Trenul trecea tocmai printr-o gară mică de pe Valea Prahovei. Clădirea era frumos împodobită, peste tot flori și ramuri de brad: mai erau puține zile pînă la 1 Mai.

„Trude n-a văzut Valea Prahovei” — se gîndi el. „A venit cu avionul și a plecat cu un tren de noapte.”

Scrisoarea pe care secretarul federației noastre de șah o primise din Milano, de la Filippo Nardi, era mai scurtă și conținea o veste tristă:

Mult mai lungă și plină de o seamă de fapte interesante era scrisoarea pe care Anton Ciuperceanu o primise de la profesorul Roland Despreux, Președintele federației internaționale îi scria următoarele:

Anton Ciuperceanu urmări, gînditor, defilarea stîlpilor de telegraf prin fața ferestrei compartimentului său. Pe dealurile din spate se vedea o pădure de sonde, familiarul peisaj industrial dintre Cîmpina și Băicoi.

„Richard Cabral” — murmură el. „Un nume nou. Martin Dacosta, Jeffrey Miller. Și acum, Richard Cabral”.

Profesorul Roland Despreux avea dreptate cînd spunea că în scrisoarea pe care o primise de la Buenos Aires era vorba de Richard Cabral. Și nu numai că se pomenea numele său, dar mai mult de jumătate din scrisoare se ocupa de acest domn. Ciuperceanu luă copia și reciti scrisoarea, care avea următorul

conținut:

Anton Ciuperceanu puse deoparte copia scrisorii și rămase o vreme gînditor. Prietenul din Buenos Aires al profesorului Despreux scrisese toate acestea fără să știe că între timp se descoperiseră unele fapte care puneau în afară de orice îndoială jocul necinstit al lui Dacosta. Și totuși, cît de bine intuise adevărul !

Secretarul federației noastre de șah aprinse o țigară. „Toate firele cazului Dacosta” - scria domnul Garcia-Gomez - „se leagă de numele lui Richard Cabral”. „Și de «General Electronic of Ohio», aș adăuga” - se gîndi Ciuperceanu.

În mîna lui, țigara de care uitase și care se consuma singură trimitea spre tavanul compartimentului un firicel subțire de fum.

CAPITOLUL AL NOUĂSPREZECELEA

Unde aflăm cum și de ce a fost concediat Filippo Nardi de la revista „Cronaca degli scacchi”

Dar să-l lăsăm pe prietenul nostru Anton Ciuperceanu, cu bogata și interesanta-i corespondență, cu amintirile sale din timpul „turneului de primăvară” - amintiri în care, după cum am văzut, ziarista berlineză Trude Hartmann joacă un rol destul de însemnat - și să-l urmărim o vreme pe un alt prieten mai vechi de-al nostru, aflător actualmente la Milano.

După cum probabil cititorul a ghicit, este vorba de Filippo Nardi, inginer, ziarist și fost redactor al revistei „Cronaca degli scacchi”. Cititorul își amintește, desigur, de scrisoarea scurtă și plină de amară ironie, în care Filippo Nardi îl anunța pe Anton Ciuperceanu că acum are destulă vreme pentru a se deplasa la St. Paul, fiindcă patronul revistei l-a concediat. Dar să vedem cum s-au petrecut faptele.

Imediat după întoarcerea sa de la București, directorul revistei „Cronaca degli scacchi”, domnul Baroldini, l-a chemat pe prietenul nostru Filippo Nardi în somptuosul său birou, cu vedere pe Corso Magenta, și l-a întrebat de ce n-a trimis interviul cu Martin Dacosta, care-i fusese cerut telegrafic. Atunci, conștiinciosul redactor i-a explicat domnului Baroldini tot ce se descoperise cu privire la domnia Dacosta, alias Dick Martin și Miller, zis Jeff „Inginerul”. Apoi i-a arătat fotografiile făcute chiar de el în sala unde se disputase „turneul de primăvară”.

Domnul Baroldini păru entuziasmat:

— Splendid! îi spuse lui Nardi bătându-l protector pe umăr și nedrămuind superlativele. Splendid ! Minunat ! Senzațional! Formidabil ! Este exact ceea ce ne trebuie. Dezvăluirile noastre ne vor aduce multe mii de cititori. Văd de pe acum titlurile peste toată pagina: „Martin Dacosta, escroc internațional !” sau „Senzaționale descoperiri în timpul turneului de la București !” sau „Radioteleviziunea în sprijinul măsluitorilor !”. Despre titluri și subtitluri o să mai discutăm. Acum așază-te și scrie. Nu uita, e reportajul carierei tale. N-am mai citit de mult în presa noastră ceva atât de inedit. Băiatule, ești un om făcut! Te așteaptă o gratificație cum nici nu visezi.

Într-adevăr, bietul Nardi nici nu visa ce „gratificație” îl aștepta: concedierea. Dar să nu părăsim firul povestirii noastre și să vedem cum s-au desfășurat evenimentele.

După ce a părăsit biroul patronului, Filippo Nardi și-a frecat mâinile bucuros. Această bucurie a sa avea două justificate motive: mai întâi, faptul că putea demasca escrocheriile lui Dacosta într-o revistă destul de răspîdită în cercurile șahiste, ceea ce venea în sprijinul deciziei pe care urma s-o ia Federația internațională de șah; apoi, gratificația promisă, care venea tocmai la timp ca să -și poată plăti chiria restantă și ratele pentru modelul perfecționat al unui aparat de fotografiat, pe care-l achiziționase cu puțin timp înainte de plecarea la București.

Prin urmare, Filippo Nardi nu mai plecă la bufetul automat de pe Via Caradosso, unde oțîșnuia să mănînce la prînz, și trimise după o cafea neagră, mare și amară, menită să înlocuiască sandvișurile. Cu un pachet de țigări în față, se așeză la masa lui din redacție și se puse pe scris.

Pe la ora șase, ca de obicei, patronul veni la redacție și se închise în biroul său. Cîteva minute după aceea, Nardi observă pe fereastră că în stradă se

oprește o mașină elegantă, de un model foarte recent, cu șofer în livrea, din care coborî un domn avînd îmbrăcămîntea și înfățișarea opulentă, pe măsura elegantului său automobil. Absorbit de reportajul său, redactorul Nardi nu dădu atenție nici mașinii și nici proprietarului ei. De altfel, acesta din urmă nu stătu decît un sfert de ceas în biroul patronului, după care plecă așa cum venise.

Cîteva minute după aceea, secretara directorului veni și-i spuse lui Nardi:

— Patronul vrea să-ți vorbească.

„Se nimerește tocmai bine” - își zise redactorul, „care terminase reportajul. Adună filele acoperite cu scrisul lui mărunț, luă și fotografiile care trebuiau să însoțească reportajul și intră în biroul domnului Baroldini:

— Reportajul cu Dacosta e gata..., începu el.

— Lasă asta acum, zise patronul.

Apoi domnul Baroldini avu un gest care-l făcu pe Nardi să se cutremure: luă filele, le rupse în două și le aruncă în coșul de hîrtii, de lîngă masa lui de lucru. Filele cu reportajul la care Nardi muncise cîteva ore și pentru care renunțase la masa de prînz.

— Cînd erai la București, zise domnul Baroldini, ți-am cerut un interviu cu marele maestru internațional Martin Dacosta. Nu l-ai trimis. De ce ?

La început, lui Filippo Nardi i se păru că nu înțelege bine. Era ca amețit și simți deodată că i se taie picioarele. Fără să fi fost invitat și fără să ceară voie, se așază pe unul dintre fotoliile din fata biroului.

— De ce n-ai trimis interviul cu maestrul Dacosta ? insistă patronul.

— V-am explicat doar, spuse obosit Nardi. Dacosta și Miller transmiteau mutările, primeau indicații prin radio. Aveți aici două fotografii, una cu ecranul aparatului G.E.O. folosit de Dacosta și cealaltă reprezentîndu-l pe Jeffrey Miller, în timpul unei partide, cu valiza pe genunchi. În reportajul pe care ați binevoit a-l rupe și a-l arunca în coșul dumneavoastră de hîrtii se explica pe larg...

— Nu cred nici un cuvînt din tot ce-mi înșiri aici. Vrei să faci carieră folosind unele născociri puerile, de un senzațional ieftin și dubios, pe care cititorii noștri nu-l apreciază. Să nu mai vorbim despre asta. Eu te-am întrebat altceva: De ce n-ai trimis interviul cu maestrul Dacosta?

Nardi își dădu seama că totul e pierdut și atunci se liniști. Ba, îi reveni și simțul umorului.

— Nu l-am trimis, zise, fiindcă am avut o divergență de păreri cu maestrul. Ne-am bătut. Mi-a învinetît un ochi.

— Asta nu mă privește. Eu te plătesc ca să-mi serii reportaje, cronici și interviuri, nu ca să te bați. Dacă ții neapărat să-ți învinețești ochii, n-ai decît s-o faci în timpul liber. În al doilea rînd, în ultimele cronici ai trecut complet sub tăcere numele maestrului Dacosta, deși e american și cel mai bun jucător de șah al timpurilor noastre.

— E un escroc. Nu știu dacă e cel mai mare escroc al timpurilor noastre, dar e un escroc.

— Nici asta mi mă privește. Principalul e că joacă și cîștigă. Martin Dacosta e viitorul campion mondial. Cititorii noștri vor să afie cum se desfășoară partidele sale, cum își clădește combinațiile, mutările sale neașteptate, rapiditatea care-i caracterizează stilul. Cititorii sînt cei care cumpără ziarul și plătesc...

Conversația s-a mai dus o vreme pe același ton, după care domnul Baroldini îl anunță pe Filippo Nardi că e profund nemulțumit de activitatea dusă de el în ultimul timp, că prin urmare e nevoit să renunțe la serviciile sale și că poate trece pe la casierie ca să-și ridice ultima chenzină.

În aceeași după-amiază, în timp ce prietenul nostru Filippo Nardi stătea în

mica lui cameră de pe Via Ercole Ferrari din modestul cartier Porta Nuova, socotind ce destinație să dea ultimilor săi bani și privind viitorul destul de pesimist, primi vizita unui coleg de redacție.

— Știi de ce te-a concediat patronul ? îl întrebă fostul său coleg.

— Despre această chestiune am o idee destul de vagă.

— Să-ți spun eu atunci. Din cauza unui domn care se numește Richard Cabral.

— N-am avut plăcerea să-l cunosc pe acest gentleman.

— Mă miră foarte mult. În orice caz, se pare că el te cunoaște bine și acestui fapt îi datorezi plăcerea de a fi acum șomer.

— Vorbește mai lămurit, omule. Nu mă mai ține pe ghimpi.

Fostul coleg îi povesti atunci că din întâmplare se afla în biroul alăturat când domnul cu mașina cea elegantă condusă de șofer în livrea a intrat la patron.

— Din întâmplare?! rîse Nardi, care știa că de mai multă vreme fostul său coleg îi făcea o curte asiduă secretarei domnului Baroldini.

Celălalt fu de părere că n-avea nici o importantă dacă se găsea în biroul secretarei din întâmplare sau nu. Fapt e că auzise cea mai mare parte din cele ce se vorbeau alături, fiindcă domnul Baroldini nu-și dăduse osteneala să închidă ușa. Se pare că patronul îl cunoștea pe vizitatorul său, căruia îi vorbea cu oarecare respect. „Domnule Cabral” - așa i se adresa -, „domnule Richard Cabral”.

— Și ce au spus despre mine domnii Cabral și Baroldini, voi să știe Filippo Nardi.

Fostul său coleg îi reproduse atunci conversația, așa cum și-o amintea:

— Sînt informat, spusese domnul Richard Cabral, că la revista dumneavoastră lucrează un redactor pe nume Nardi.

— Da, răspunsese domnul Baroldini. Filippo Nardi. E un tînăr capabil. Sînt mulțumit de activitatea lui.

— În locul dumneavoastră, domnule Baroldini, n-aș fi atît de mulțumit și aș privi mai circumspect activitatea acestui Filippo Nardi.

— Cum așa ?! se mirase domnul Baroldini.

— Redactorul Nardi a desfășurat o activitate suspectă în timpul turneului de la București. Sînt informat că ar avea legături cu comuniștii.

— ?!?

- Da. În timpul „turneului de primăvară”, el a colaborat la o acțiune foarte suspectă, menită să defăimeze pe marele maestru american Dacosta.

Domnul Baroldini tușise ca să-și dreagă glasul, apoi spusese:

— Cred că ati fost greșit informat, domnule Cabral. Filippo Nardi mi-a explicat totul și a adus dovezi incontestabile. În clipa aceasta scrie un reportaj în care va expune întreaga afacere. Acest reportaj, de-a dreptul senzațional, va fi însoțit de fotografii și va constitui un mare succes al revistei noastre.

Domnul Richard Cabral tăcuse o vreme, apoi întrebă:

— Așadar, aveți de gînd să publicați, în revista dumneavoastră, un asemenea reportaj ?

— Bineînțeles! El ne va aduce multe mii de cititori.

— Sfatul meu este să nu-l publicați.

— Dar... nu înțeleg... în ce calitate faceți...

— Să zicem că vă dau sfatul acesta în calitatea mea de membru al Comitetului de conducere al Federației internaționale de șah.

— Iertați-mă, dar tot nu înțeleg. Filippo Nardi spunea că federația... că domnul Roland Despreux ar fi informat de cele descoperite și că... Și, în definitiv,

ce-mi pasă mie de federație ? Reportajul conține date senzaționale și va aduce o largă popularitate revistei.

Domnul Richard Cabral tăcuse iar și privise cîtva timp pe fereastră, unde automobilele se înșiruiău fără sfîrșit pe largul Corso Magenta. Apoi schimbăse vorba:

— Cîte pagini are revista dumneavoastră ?

— Treizeci și două. Dar tot nu înțeleg.

— Dintre acestea, cîte sînt rezervate publicității ?

— Aproape zece. Uneori chiar mai multe.

— Ce s-ar întîmpla dacă revista dumneavoastră n-ar mai primi spre publicare aceste reclame ?

—

— Să-ți spun eu ce s-ar întîmpla, domnule Baroldini: Ați da faliment.

—

— Mă cunoașteți și știți pe cine reprezintă aici, în Europa. Știți că „General Electronic” tutelează numeroase întreprinderi italiene. Sînt mai multe decît vă închipuiți, domnule Baroldini, iar pentru produsele lor se face o largă publicitate prin presă. Și „Cronaca degli scacchi” publică reclame pentru frigidere, aparate de radio, televizoare, picupuri, magnetofone, dinamuri pentru automobile, lămpi fluorescente, aparate de precizie, celule fotoelectrice și multe altele. Am dreptate ?

— Da, se auzise vocea slabă, aproape șoptită, a domnului Baroldini.

— Dacă nu vreți să luați în seamă sfatul prietenesc al unui reprezentant al Federației internaționale de șah, poate că-l veți asculta pe cel al reprezentantului societății „General Electronic of Ohio”...

Domnul Baroldini își rotise ochii în jur, privise mobilele din lemn scump și statuetele de bronz de pe etajere, care reproduceau în miniatură opere celebre ale antichității și ale Renașterii italiene. Pe urmă privise pe fereastră la circulația de pe Corso Magenta, foarte animată la acea oră:

— Reportajul nu va apărea, spusese apoi cu aceeași voce stinsă.

La plecare, domnul Richard Cabral se oprise o clipă în ușă, ca să-și pună mînușile:

— Cît despre acet Filippo Nardi, spusese el neglijent, ar trebui să fiți, după cum remarcam și adineauri, mai circumspect. În general, vă recomand mai multă exigență în alegerea colaboratorilor dumneavoastră. Acest Nardi e cît se poate de suspect. Dacă îmi este permis să vă mai dau un sfat...

— Am înțeles, murmurase domnul Baroldini. Va fi concediat.

CAPITOLUL AL DOUĂZECILEA

Unde vedem cum unele propuneri ademenitoare ale domnului Richard Cabral sînt respinse

— Prin urmare, așa stau lucrurile, spuse Nardi cu un zîmbet cam amar către fostul său coleg.

— Da, chiar așa.

— Domnului Richard Cabral îi datorez, deci, avantajul de a fi pe drumuri.

— Da, așa îl cheamă: Richard Cabral.

Filippo Nardi îl bătu prietenește pe umăr pe fostul său coleg:

— Faptul că-i cunosc numele n-o să-mi astîmpere foamea. Dar, oricum, e frumos din partea ta că ai venit să-mi spui toate astea.

La despărțire, fostul coleg îl rugă, cu o mutră destul de îngrijorată :

— Ascultă, Nardi, ce ți-am spus trebuie să rămînă între noi. Dacă domnul Baroldini ar afla... Știi, am de gînd să mă însor cu secretara și dacă rămîn fără slujbă...

— Nici o grijă, îl asigură Nardi. Am să fiu tăcut ca mormîntul. De altfel, nu cred să-l mai văd vreodată pe Baroldini. Sînt sătul pînă peste cap de patronatul lui. Și de mutra lui, cum ar spune un prieten de-al meu din București, Dinu Romanescu.

Colegul îi strînse mîna.

— Ce ai de gînd să faci acum ? îl întrebă din pragul ușii.

Filippo Nardi se gîndi puțin, apoi un zîmbet îi luminează toată fața:

— Mai întîi, am să înapoiez un aparat fotografic pe care l-am cumpărat în rate. Apoi, cred că am să fac puțin pe detectivul.

Jos, în stradă, redactorul lui „Cronaca degli scacchi” cu care prietenul nostru Filippo Nardi fusese coleg, se gîndi : „Bietul Nardi, s-a țicnit. Nici nu-i de mirare, după lovitura pe care a primit-o. Să fii dat afară, în vremurile astea grele... Auzi, să faci pe detectivul !”

Între timp, cel despre care fostul coleg credea că s-a țicnit se întorsese în camera lui și-și reluase ocupațiile. O chenzină e destul de greu de drămuțat cînd știi că alta nu mai urmează...

Dar nici de data asta nu-i fu dat să ajungă la capătul socotelilor, fiindcă proprietăreasa bătu la ușă și-i spuse:

— Un domn dorește să vă vorbească. Un adevărat domn.

În tonul femeii se citea un respect nemărginit și reporterul își dădu seama că vizita aceasta îl făcuse să crească în stima proprietăresei mai mult decît dacă ar fi plătit chiria pe un semestru înainte.

Aruncă o privire pe fereastră și rămase pironit de uimire: în stradă, chiar în fața modestei sale case, staționa un automobil luxos, de ultimul tip, cu un șofer în uniformă cenușie. Copiii cartierului se adunaseră în jurul mașinii și priveau ca la un spectacol de bîlci, asemenea apariție fiind cu totul neobișnuită pe îngusta și întortocheata Via Ercole Ferrari.

Filippo Nardi înțelese atunci cine e vizitatorul său...

Domnul Richard Cabral era înalt și avea umerii largi. Părul, argintiu la tîmple, era despărțit de o cărare impecabilă. Vizitatorul era îmbrăcat cu eleganță și odată cu el se răspîndi în cameră un miros discret de parfum.

Fostul redactor al lui „Cronaca degli scacchi” nu putea să sufere bărbații care se parfumează, iar pe domnul Richard Cabral nu-l putea suferi din motive cu totul speciale și lesne de înțeles. Și cum Filippo Nardi nu-și ascundea niciodată

sentimentele, trecu cu vederea faptul că vizitatorul său îi întinsese mîna.

— Ce doriți ? îl întrebă cu răceală.

Domnul Richard Cabral nu păru supărat pentru faptul că rămăsese cu mîna întinsă și spuse cu fața toată numai zîmbet:

— Am plăcerea să vorbesc cu domnul Filippo Nardi, dacă nu mă înșel. Numele meu e Richard Cabral. Poate că ați auzit de mine.

— Ce doriți ? întrebă Nardi cu aceeași răceală.

— Permiteți-mi să iau loc. Fumați ? Eu fumez foarte mult. Sper că nu vă deranjează dacă aprind o țigară. De ce nu încercați și dumneavoastră una dintre țigările acestea. Sînt havane veritabile. Mi se trimit, pe baza unei comenzi speciale.

— Nu fumez țigări de foi și nici nu mă interesează ce fumați dumneavoastră; îmi inchipui că n-ați venit să-mi țineți o conferință despre tutun sau să faceți reclamă pentru o anumită marcă de țigări. Spuneți-mi ce doriți.

Vizitatorul rîse amuzat:

— Îmi plac oamenii care au simțul umorului, domnule Nardi. Fiindcă simțul umorului este una dintre însușirile caracteristice ale inteligenței.

Ridică ochii în tavan și oftă :

— Din păcate, inteligența e o floare atît de rară în zilele noastre.

Nardi întoarse capul și privi pe fereastră, în stradă, unde șoferul în livrea cenușie se certa cu copiii care țineau neapărat să pipăie caroseria strălucitoare a mașinii domnului Richard Cabral.

— Apreciez, de asemenea, continuă acesta din urmă, faptul că vreți să intrăm direct în subiect. Nici mie nu-mi place să vorbesc mult...

— N-am remarcat, îl întrerupse Nardi.

Domnul Richard Cabral zîmbi ca la o glumă bună:

— ...nu-mi place să vorbesc mult, fiindcă sînt un om de afaceri. Pentru mine, „time is money”, timpul e bani. Așa că, vă spun fără ocol ce mă aduce la dumneavoastră. Mă interesează unele fotografii pe care le-ați făcut în timpul turneului de la București.

— Am făcut cîteva sute de fotografii în timpul turneului de la București.

— Pe mine mă interesează numai cîteva dintre ele. Ca să fiu precis, aș vrea să achiziționez filmele pe care figurează marele maestru internațional Martin Dacosta și secretarul său, domnul Jeffrey Miller.

— De ce ?

Vizitatorul zîmbi amuzat:

— Acest lucru n-are nici o importanță. Să zicem că sînt colecționar, un pasionat colecționar de asemenea filme.

Apoi, domnul Richard Cabral deveni serios și întrebă scurt:

— Cît?

— Nu înțeleg..., se prefăcu Nardi și pe fața lui se citea atîta nevinovăție, încît domnul Cabral se simți o clipă tentat să-l ia în serios. Dar numai o clipă.

— Cît costă filmele? insistă el.

— A, filmele, făcu Nardi luminîndu-se la față. Filmele costă o nimica toată. Se găsesc la orice magazin. Un film cu treizeci și șase de imagini costă o bagatelă de cîteva lire.

Domnul Richard Cabral rîse din nou, măgulitor, dar Nardi văzu că începuse să bată darabana cu degetele pe marginea mesei.

— Domnule Filippo Nardi, în timpul turneului de la București, făcînd acele fotografii, ați dat dovadă de mult talent, de multă ingeniozitate. Eu fac parte dintre cei care apreciază talentul și ingeniozitatea mai presus de orice. Și fiindcă,

după cum v-am mai spus, sînt om de afaceri, această apreciere se traduce la mine în cifre, capătă un echivalent în bani. Nu știu dacă mă înțelegeți...

— Oh, vă înțeleg foarte bine, domnule Cabral.

— Eram sigur că mă veți înțelege. Dumneavoastră nu ați făcut fotografiile acelea numai de dragul artei, ci într-un anumit scop...

— Foarte adevărat, domnule Cabral. Concluziile dumneavoastră sînt corecte: Am făcut fotografiile într-un anumit scop.

— Este firesc deci să fiți recompensat. La ce sumă apreciați talentul și ingeniozitatea pe care le-ați cheltuit cu prilejul acelor fotografii ? Cu alte cuvinte, cît trebuie să plătesc pentru a ajunge în posesia filmului ? Sînt sigur că putem ajunge la o înțelegere.

Domnul Richard Cabral scoase un carnet de cecuri și un stilou cu capacul de aur și așteptă ca Nardi să vorbească.

— Fotografiile făcute la București nu sînt de vînzare.

Gîndindu-se că reporterul vrea să ridice prețul, domnul Cabral continuă să zîmbească:

— Totul e de vînzare, depinde numai de preț. Lucrurile despre care se spune, de obicei, că nu sînt de vînzare sînt mai scumpe. Atîta tot!

— Nu, domnule Cabral, nu e chiar totul de vînzare. Fotografiile pe care le-am făcut la București, de pildă. Am promis că voi trimite filmul cu negativele la Paris, domnului Roland Despreux, și mă voi ține de cuvînt.

Auzind numele profesorului Roland Despreux, domnul Cabral avu un gest de iritare. Pentru prima oară își dădu seama că ziaristul vorbea serios. Tăcu o vreme, jucîndu-se cu stiloul. Apoi spuse:

— Evident că nu vă pot sili să-mi vindeți filmul. Dacă socotiți că veți obține un preț mai bun de la domnul profesor Despreux.

— Nu-i vînd filmul, spuse Nardi obosit. I-l dăruiesc.

Domnul Richard Cabral închise stiloul cu o mișcare bruscă și-l vîrf în buzunar:

— Domnule Nardi, sînt informat că vă aflați actualmente într-o situație care nu vă îngăduie să faceți asemenea daruri costisitoare.

— Iar eu sînt informat, domnule Cabral, că dumneavoastră vă datorez situația în care mă aflu actualmente. După cum vedeți, sîntem amîndoi destul de bine informați.

Din nou, vizitatorul avu acel gest de enervare. Lui Nardi i se păru că a vorbit prea mult. N-ar fi vrut să-l dea de gol pe prietenul său, cel care făcea curte secretarei domnului Baroldini. Dar domnul Richard Cabral începu din nou să zîmbească:

— Ca să vedeți că informațiile mele sînt complete, zise el, am să vă fac altă propunere. Știu că sînteți inginer și specializat în electronică. Și mai știu că... hm... sînteți oarecum liber acum. În calitatea mea de reprezentant al societății "General Electronic of Ohio", de care, probabil, ați auzit...

Filippo Nardi tresări:

— Da, am auzit. Am auzit chiar foarte bine.

— După cum vă spuneam, deci, în această calitate sînt în măsură să vă ofer un angajament la una dintre întreprinderile italiene care lucrează total sau parțial cu capitalul nostru. Avînd în vedere calificarea dumneavoastră ridicată, după cum vedeți și în această privință sînt informat, vă pot garanta un salariu pentru care vă vor invidia toți foștii colegi de la „Cronaca degli scacchi”.

Vizitatorul își roti privirea prin camera sărăcăcios mobilată, apoi privi pe fereastră, unde se vedeau casele cu geamuri mici și ziduri leproase, de pe Via

Ercole Ferrari, și adăugă:

— Nu veți mai fi nevoit să locuiți în cartierul acesta, veți avea o locuință corespunzătoare, iar Porta Nuova va rămîne o amintire neplăcută.

— Și ce trebuie să fac pentru, a obține această slujbă?

Domnul Richard Cabral rîse cu poftă, dînd a înțelege că apreciază gluma bună a ziaristului:

— Un lucru simplu, zise el. Să-mi remiteți filmul acela despre care chiar dumneavoastră mi-ați spus că se găsește la orice magazin și costă o bagatelă de cîteva lire. În loc să-l dăruiți profesorului Despreux, dăruiți-mi mie filmul făcut la București și veți căpăta conducerea tehnică a unei secții importante dintr-o mare fabrică de aparataj electronic.

Filippo Nardi se sculă în picioare, vrînd să dea a înțelege vizitatorului său că socotește convorbirea terminată:

— Cele ce mi-ați spus, domnule Cabral, au fost nu numai ademenitoare, ci și foarte interesante. Ele m-au făcut să trag unele concluzii îmbucurătoare. Vi le împărtășesc cu plăcere, fiindcă îmbucurătoare sînt numai pentru mine: pentru dumneavoastră vor fi, sper, destul de dezagreabile.

Reporterul se opri să răsufle, apoi continuă, silindu-se să imite zîmbetul mîieros al vizitatorului său :

— În primul rînd, mi-am dat seama că nu sînteți chiar atît de bine informat cum vă place să credeți. Dovada: Erați convins că orice se poate cumpăra pe lumea asta, și iată că filmul meu nu e de vînzare. Și știți de ce nu e de vînzare ? Fiindcă eu sînt îndrăgostit de jocul de șah și socotesc că atmosfera unor concursuri la care participă oameni de teapa lui Dacosta trebuie însănătoșită. Filmul acesta, domnule Cabral, reprezintă conștiința mea, care nu e de vînzare. Decît să renunț la conștiința mea, mai bine să trăiesc pînă la sfîrșitul zilelor în cartierul Porta Nuova, pe Via Ercole Ferrari. Mi-am făcut, de curînd, la București, doi prieteni: Anton Ciuperceanu și Dinu Romanescu. Dacă v-aș vinde filmul, n-aș mai putea să privesc în ochii lor și mi-ar fi scîrbă de mine. Dar toate astea, probabil că nu le înțelegeți, domnule Richard Cabral pentru dumneavoastră, conștiința este carnetul de cecuri, este contul la bancă.

Fără să-și dea seama, vizitatorul își coborî privirea spre carnetul de cecuri care rămăsese deschis pe masă. Filippo Nardi își vîrî mîinile în buzunar, căutînd să-și ascundă tremurul nervos al degetelor, și continuă:

— O altă concluzie la care am ajuns, domnule Cabral, este că vă interesează în cel mai înalt grad fotografiile pe care le-am făcut la București. Pentru a ajunge în posesia filmului, sînteți dispus să cheltuiți o sumă respectabilă. Asta mă bucură nespus, fiindcă dovedește cu prisosință că, prin aceste fotografii, am reușit să lovesc unde trebuie. De aceea le-am și făcut.

Domnul Richard Cabral închise carnetul de cecuri și-l băgă în buzunarul elegantei sale haine. Apoi se ridică în picioare și cu un surîs disprețuitor începu să-și pună mînușile.

— N-am terminat încă, domnule Cabral, zise Nardi. Nu v-am spus încă a treia concluzie la care am ajuns. O concluzie foarte interesantă, care se desprinde limpede atît din conversația pe care ați purtat-o astăzi în luxosul birou al domnului Baroldini de pe Corso Magenta, cît și din cele ce mi-ați spus personal.

— Concluziile dumitale au încetat să mă mai intereseze, spuse domnul Cabral, îndreptîndu-se spre ușă.

— A treia concluzie, zise Nardi, ridicînd tonul și strîngînd pumnii, este că dumneata ești complicele lui Dick Martin și al lui Jeffrey Miller. Nu, nu complicele, ci șeful lor. Vrei să știi ce ești ? Un escroc, domnule Richard Cabral,

asta ești, un escroc !

Richard Cabral se opri cu mîna pe clanța ușii. Ochii i se întunecaseră și i se umflase o vîină de la gît:

— Am să te strivesc ca pe un vierme, șuierea el.

— Un escroc ! țipă Nardi. Faptul că ai un cont la bancă și mașină cu șofer în livrea nu schimbă cu nimic fondul chestiunii. Ești un escroc, o canalie !

— Ca pe un vierme am să te strivesc, urlă Cabral scos din fire. Vă cunosc eu pe voi, comuniștii. Avem ac de cojocul vostru.

— Un escroc, urlă Nardi, pierzîndu-și controlul. Ieși afară, canalie !

Puse mîna pe un tampon cu sugativă și-l azvîrli cu putere, dar nu nimeri decît ușa, care se închidea în urma vizitatorului grăbit.

Cîteva clipe după aceea, domnul Richard Cabral, care tocmai se suise în mașină, fu speriat de un zgomot puternic pe care nu și-l putea explica și-i spuse șoferului să demareze cu toată viteza. Copiii de pe Via Ercole Ferrari, ținuti pînă atunci la o distanță respectuoasă de șoferul în livrea cenușie, cunoșteau însă natura zgomotului care-l speriasse pe domnul Cabral, fiindcă observaseră că pe acoperișul frumosului automobil se spărsese un ghiveci cu flori. Ghiveciul pornise de undeva de la etaj, cam din locul unde se afla fereastra camerei locuite de prietenul nostru Filippo Nardi, fost redactor al revistei „Cronaca degli scacchi”.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI UNULEA

Unde prietenul nostru Filippo Nardi e cît pe ce să cadă dintr-un copac

Cîteva minute după plecarea atît de precipitată a domnului Richard Cabral, proprietăreasa prietenului nostru Filippo Nardi se arată din nou în pragul ușii:

— Nu-mi plac scandalurile în casa mea, încep femeia.

— Cît datorez pentru chirie ? întrebă Nardi.

Proprietăreasa numi, suma.

— Bine. Adaugă la asta și prețul ghiveciului cu mușcate de pe fereastră. L-am... s-a... mi-a căzut din mînă și s-a spart.

După ce plăti, privirea proprietăresei se împlînză ca prin farmec, înainte de a pleca, ea scoase din buzunarul șorțului o scrisoare:

— A venit în timp ce erați cu domnul acela. N-am vrut să vă deranjez.

Ziaristul luă plicul, care avea timbre romînești, și-l desfăcu. Era scrisoarea din Sinaia, a lui Anton Ciuperceanu. O citi și o reciti, dus pe gînduri: „

”

Acum, Filippo Nardi știa ce destinație trebuia să dea sumei ce mai rămăsese din ultima sa chenzină. Deschise sertarul mesei de lucru și scoase un orar al trenurilor; apoi își consultă ceasul: mai era o oră pînă la plecarea trenului care-l interesa. Se așeză și așternu în grabă cîteva rînduri către prietenul său Anton Ciuperceanu, anunțîndu-l că a fost concediat și că are acum destul timp ca să se deplaseze la St. Paul.

Jos, în stradă, aruncă scrisoarea în prima cutie poștală care-i ieși în cale, apoi luă tramvaiul, care-l lăsă în cîteva minute la Gara Centrală.

Străbătu în grabă peroanele, încă destul de animate, deși era aproape ora zece seara. În fața vagonului de dormit al expresului Milano-Paris, conductorul, un om în vîrstă, cu păr argintiu, stătea în poziția reglementară, cu mîinile înmănușate în alb, lipite de vipușca pantalonilor, așteptîndu-și pasagerii.

— Ce mai faci, unchiule ? spuse Nardi apropiindu-se.

— Filippo ! strigă bătrînul, luminîndu-se la față, și-și îmbrățișă nepotul, încălcînd astfel instrucțiunile de serviciu care recomandă salariaților companiei „Wagons Lits” o anumită ținută.

Ziaristul își consultă ceasul. Pînă la plecarea trenului mai era aproape o jumătate de oră. Îi explică unchiului ce dorea de la el.

— Loc ar fi destul, spuse acesta gînditor. Am multe cușete neocupate. Trăim vremuri grele, băiete. Oamenii bogați sînt grăbiți, călătoresc cu avionul, iar cei săraci nu prea călătoresc, iar atunci cînd o fac, nu folosesc vagonul de dormit. Dar, în sfîrșit, să vedem ce pot face pentru tine...

Unchiul fu nevoit să se întrerupă, pentru a conduce în compartimentul ei pe o englezoaică bătrînă care călătorea cu o domnișoară de companie și cu un cățel urît.

După cîteva minute, bătrînul conductor se întoarse și-i spuse nepotului:

— Urcă. Ai să călătorești în cușeta mea. Am vorbit cu conductorul de bilete. Are vîrsta mea și călătorim împreună de vreo patruzeci de ani. Pînă la St. Paul ai spus ? Schimbi trenul la Castelvechio. Sosirea la ora unu și patrușprezece, două minute oprire. Sper să n-avem nici un control pînă acolo. Inspectorii noștri nu se prea deranjează noaptea.

Drumul decurse în condiții , bune. Deși avusese o zi foarte obositoare, Filippo Nardi nu putu să doarmă. „Aseară cînd m-am culcat” se gîndi cu amărăciune -

„aveam slujbă și leafă. Astăzi...”. Simți nevoia să vorbească despre necazurile sale cu cineva și-i povesti unchiului, în câteva cuvinte, cum ajunsese șomer.

— Trăim vremuri grele, băiete, spuse bătrînul, clătînd capul. Trăim vremuri foarte grele... Și acum, ce ai de gînd să faci? Ți s-a promis o slujbă la St. Paul ?

Nardi zîmbi fără veselie:

— Nu, unchiule, nu mi s-a promis vreo slujbă, nici la St. Paul și nici în altă parte. Dimpotrivă. Un domn, pe numele său Richard Cabral, mi-a dat să înțeleg că nu voi mai obține vreo slujbă nici ca ziarist și nici ca inginer.

Bătrînul se întristă, dar nu întrebă cine e domnul Richard Cabral și de ce îl dușmănește pe nepotul său.

— Cred, continuă Nardi, că am să plec acasă, în Calabria, să-i ajut tatei să-și sape grădina de zarzavat din spatele casei. Altceva nu văd în perspectivă...

Unchiul se întristă și mai mult:

— De aceea, zise, ai învățat tu atîta carte? Ca să sapi grădina de zarzavat?

Tăcură cîțva timp. Apoi, Nardi își aminti de colega lui, Trude Hartmann de la „Der Abend” și izbucni:

— Capul sus, unchiule! N-o să fie veșnic așa. Necazurile trec, viața e frumoasă și merită să fie trăită.

Se scotoci prin buzunare și scoase un pachetel mic, de formă cilindrică:

— Cînd ajungi la Paris, unchiule?

— Mîine, ora unsprezece și patruzeci, Gare de Lyon.

— Te rog să-mi faci un serviciu: imediat ce sosești, predă acest pachetel la adresa indicată.

Bătrînul își puse ochelarii și citi cu voce tare:

— Profesor Roland Despreux...

— Unchiule, să-l păzești ca pe ochii din cap. E foarte prețios.

— Foarte prețios?! Băiete, nu cumva te-ai apucat de contrabandă? întrebă celălalt îngrijorat.

Nardi rise cu poftă:

— Nu, unchiule, fii pe pace. Conținutul acestui pachetel e prețios numai pentru mine și pentru destinatar.

Se gîndi o clipă, apoi adăugă:

— Și pentru domnul Richard Cabral, de care ți-am vorbit. Pentru alții e lipsit de orice valoare. Înăuntru e un film, desfă hîrtia și te vei convinge. Un simplu film.

.....

La Castelvechio, ziaristul trebui să aștepte mai mult de trei ore pînă la plecarea autobuzului care făcea legătura cu St. Paul. Petrecu timpul acesta plimbîndu-se cu pași mari, cufundat în gînduri, de-a lungul peronului gării.

La un moment dat, ajunse la una dintre extremitățile peronului, unde începeau liniile de garaj spre magazinele de mărfuri. Privi o vreme, distrat, la munca personalului de noapte al magaziiei, care descărca lăzi cu inscripția: „Atențiune! Fragil!” Deodată tresări: pe una dintre lăzi zărise binecunoscuta emblemă; „G.E.O. - Cincinnati”.

Filippb Nardi se apropie de muncitori și le oferî țigări, intrînd în vorbă:

— Sînt grele ?

— Nu prea. Lăzile pe care scrie „Fragil” nu sînt niciodată grele, răspunse unul dintre lucrători cu experiența anilor îndelungați ai acestui fel de muncă.

— „G.E.O. - Cincinnati”, „made in U.S.A.”, citi Nardi cu voce tare.

Fluieră îndelung, prefăcîndu-se mirat:

— Vin de departe lăzile astea. Au trecut și Oceanul. Primiți des asemenea

marfă ?

— Din cînd în cînd cîte o ladă sau două. Dar anul trecut am avut un tren întreg, pe care a trebuit să-l descărcăm într-o singură noapte.

Se întoarse către un alt lucrător:

— Îți amintești, Luigi ?

— Cum să nu, răspunse cel întrebat. A venit domnul acela care ne-a promis cîte o primă. Toată echipa noastră a lucrat atunci pe spetite. Erau vreo zece sau douăsprezece vagoane. Pe măsură ce le descărcăm, veneau camioanele de la St. Paul și încărcau lăzile.

— De la St. Paul? se miră Nardi. Credeam că lăzile astea sînt pentru Castelvechio.

— Nu. Lăzile „made in U.S.A.” sînt totdeauna pentru St. Paul. Cum îl cheamă pe destinatar, Luigi, că i-am uitat numele ?

Cel căruia i se spunea Luigi își aprinse bricheta și la flacăra cii citi mențiunea de pe eticheta lăzii:

— Richard Cabral. Vila Montrose. St Paul.

.....

Filippo Nardi ajunse la St. Paul în zorii zilei. De la gară, drumul urca spre centrul orășelului în pantă lină. Răcoarea dimineții îl înfioră pe tînărul nedormit. I se păru că de pe vîrfurile acoperite cu zăpadă al muntelui înalt ce străjuia orășelul coborau valuri de aer rece. Casele, clădite în majoritate din bîrne și înconjurată de grădini, se răsfireau pînă departe printre sinuozitățile împădurite de la poalele muntelui.

Peste cîteva minute se afla în piața din centrul localității, unde între primărie și stabilimentul balnear descoperi o firmă: „L’auberge de l’Ours Noir, hotellerie”^[6]. Socotind probabil că explicația scrisă nu e suficientă și ci puțină reclamă nu strică, proprietarul hanului pusese să i se picteze pe firmă un urs negru care bea pe nerăsuflăte o uriașă cană cu bere spumoasă.

Locuind de mulți ani la Milano și iubitor de artă, Filippo Nardi cunoștea în original unele opere ale lui Da Vinci, picturile lui Rafael din Galeria Brera și remarcabilele opere aflate în castelul Sforza. Dar în clipa, aceasta, pătruns de oboseală, de foame și de frig, ursul negru și bețiv de pe firma hanului i se păru o capodoperă a artelor plastice...

Dnpă ce se ospătă, răspunzînd monosilabic la întrebările hangului vorbăreț, Filippo Nardi închirie o cameră pe un preț destul de moderat: era la începutul lui aprilie și sezonul de iarnă se terminase, iar oaspeții celui de vară încă nu sosiseră.

Seara, ziaristul coborî în sala de mîncare și după ce își comandă o cină substanțială se arătă dispus să sporovăiască puțin cu domnul Gaston, hangiul.

— Unde se află vila Montrose ? întrebă.

— La capătul aleii care duce spre izvoarele minerale. E cea mai mare și mai frumoasă vilă din localitate.

Nardi își memoră adresa. Afară începuse-să se întunece, iar clienții nu se prea înghesuiau la „Ursul negru”.

— Ia-ți în contul meu o halbă de bere, domnule Gaston. Vila Montrose e locuită acum ?

— Da. De vreun an e locuită în permanență. E proprietatea unui american bogat.

— Mi-am închipuit că e vorba de un american. La Castelvechio mi s-a spus că, în urmă cu cîteva luni, s-au adus la vila Montrose numeroase lăzi cu mărfuri venite din America.

Domnul Gaston, ca orice hangiu care se respectă, era temeinic informat despre tot ce se petrece în localitate:

— Asta s-a întâmplat acum un an, după ce americanul a cumpărat vila. O noapte întreagă au duduie camioane pe străzile orașelului. La noi, fiind o localitate climaterică și balneară, zgomotul e interzis prin lege. Camioanele nu au voie să circule pe strada principală. Dar americanul nici nu s-a sinchisit. Cred că e foarte bogat, fiindcă a doua zi a plătit amenda către municipalitate fără să clipească măcar.

— Ce o fi fost în lăzile acelea ?

— Cine poate să știe ?! La început, cetățenii noștri au crezut că americanul vrea să facă o fabrică și aduce, în lăzi, piesele de mașini. Primarul nostru a fost acolo și l-a anunțat că nu este permisă înființarea unor întreprinderi industriale în cuprinsul localității. Dar americanul i-a spus că nu face vreo fabrică, ci numai câteva amenajări și transformări după gustul său, fiindcă are de gând să se mute aici cu câțiva prieteni..

— Mai ia-ți o bere, domnule Gaston. Tot în contul meu, se înțelege. Prin urmare, n-a făcut o fabrică...

— Nu. Mai întâi a adus niște zidari italieni, care au lucrat câteva zile în subsolul vilei. Pe urmă, după ce au plecat, au venit mecanici francezi și elvețieni, care au lucrat mai bine de două săptămîni. N-am putut afla ce lucrau fiindcă nu părăseau curtea vilei. Acolo dormeau și tot acolo li se aducea mîncarea. După ce au terminat, au plecat și nimeni n-a mai auzit de ei..

— E foarte interesant ce povestești dumneata, domnule Gaston. Dar poate că totuși... vreau să zic, o fabrică...

— Nu, nu poate fi fabrică. La vila Montrose nu sînt muncitori, numai trei prieteni de-ai americanului și câțiva servitori. Unde s-a mai pomenit fabrică fără muncitori ?

— Da, încă o dată trebuie să-ți dau dreptate, domnule Gaston. Unde e o fabrică, trebuie să fie și muncitori.

Filippo Nardi plăti consumația, cu care prilej constată cu îngrijorare că ceea ce mai rămăsese din ultima lui chenzină scădea cu repeziciune. Apoi îi spuse amabilului proprietar al „Ursului negru” ca va ieși să facă o plimbare, ca să inspire puțin din celebrul aer ozonat care face renumele localității St. Paul.

— Unde sînt izvoarele de ape minerale ? se interesă el.

Domnul Gaston ieși în stradă și-i arătă clientului său pe unde trebuie să meargă ca să ajungă la pavilionul izvoarelor. Ziaristul mulțumi și porni cu pas agale și cu aerul unui om care nu are nimic de făcut și nici măcar nu știe cum să -și piardă timpul. Deși nu era în plin sezon, pentru St. Paul, ca și pentru orice localitate de vilegiatură, asemenea atitudine din partea unui străin n-avea nimic neobișnuit.

Vila Montrose era situată la marginea orașelului, în capătul unei alei pietruite, străjuite de pini. Era înconjurată de un zid înalt, întrerupt numai în partea dinspre fațadă de către o poartă, destul de largă, din fier masiv.

Trecînd prin dreptul porții, prietenul nostru Filippo Nardi zări în curte, chiar în fata peronului intrării principale a vilei, un automobil modern. Intrarea era puternic luminată, ca de altfel cele mai multe încăperi ale fațadei, astfel că Nardi era sigur că nu s-a înșelat cînd a recunoscut mașina. „Primul punct: amicul Cabral e aici” - murmură el.

Ajungînd la capătul zidului care înconjura curtea vilei, ziaristul se uită de-a lungul aleii și văzu că e pustie. Fără să stea mult pe gînduri, se agăță cu mîinile de creastă zidului și, folosind ca suport pentru picior o cărămidă ieșită în afară,

sări în curtea vilei. „Dacă mă prinde amicul Cabral”, se gândi -, „mă dă pe mîna poliției”, Apoi rîse: un rîs liniștit, care nu se exterioriza prin nici un sunet.

Cititorul se întreabă, poate, ce-l face pe prietenul nostru Filippo Nardi, care a încălcat legea, pătrunzînd la adăpostul întunericului pe o proprietate străină, să rîdă. Răspunsul este că, în clipa aceea, fostului redactor al lui „Cronaca degli scacchi” îi venise o idee năstrușnică; anume: că, în situația în care se află de cînd domnul Baroldini l-a dat afară, n-ar fi cine știe ce nenorocire dacă statul s-ar însărcina să-l întrețină vreo cîteva săptămîni... Numai locul de cazare - în cazul acesta, închisparea orașului St. Paul - nu-i prea convenea prietenului nostru Nardi și de aceea se hotărî să fie prudent, optînd astfel pentru prima soluție: aceea ca în viitorul apropiat să se ocupe de grădina părintească din satul calabrez natal.

Ținîndu-se în umbra pinilor din curte, care împreună cu întunericul ofereau un adăpost excelent, Filippo Nardi trecu în spatele vilei, unde se afla intrarea de serviciu. Aici văzu o camionetă, din care doi oameni tocmai descărcau o ladă. „Marfa de la Castelvechio, din noaptea trecută” - își zise el.

Cei doi încercară să ducă lada în clădire, dar se pare că intrarea era prea îngustă, ceea ce stîrni un torent de înjurături din partea unuia dintre ei. Celălalt dispăru o clipă și se întoarse cu cîteva unelte, apucîndu-se să desfacă lada. Capacul de lemn fu înlăturat, după care urmară cîteva foi de carton și un strat de talaș fin. În sfîrșit, scoaseră, pe rînd, mai multe obiecte ambalate în plastic transparent, pe care le transportară, cu multă precauție, în vilă.

Lui Filippo Nardi, inginer cu înaltă calificare, după cum recunoscuse însuși domnul Cabral, îi fu îndeajuns o singură privire ca să-și dea seama ce erau acele obiecte atît de grijuliu ambalate. „Punctul doi” - murmură -, „se descarcă tuburi electronice, producție «G.E.O. - Cincinnati»”.

Această constatare nu păru să-l mire din cale afară. Dimpotrivă, după atitudinea lui, se putea deduce că ea nu face decît să întărească o părere pe care și-o făcuse mai de mult, să verifice printr-un amănunt o presupunere a sa.

Continuînd să ocolească vila, Filippo Nardi ajunse în partea opusă aleii de pini pe care venise. Aici, o singură fereastră era puternic luminată, la parter. „Ca să știu ce se petrece în spatele geamului” - se gândi -, „aș da o chenzină din leafă... dacă aș mai avea vreuna de primit”. O siluetă se mișca prin camera luminată și Nardi îl recunoscă pe domnul Richard Cabral, care deschise larg fereastra, lăsînd să iasă un val de fum. În colțul gurii avea nelipsita lui țigară de foi.

Atunci, Filippo Nardi făcu ceva ce nu mai făcuse din vremea cînd era copil și se juca în livada părintească din Calabria: din cîteva sărituri ajunse la un copac situat chiar în fața ferestrei luminate și se cațără în el cu agilitate! O agilitate de care fu uimit el însuși, avînd în vedere lipsa de antrenament: livada părintească rămăsese de mulți ani în urmă...

În încăperea ce i se păru a fi mobilată ca o bibliotecă Nardi zări pe Martin Dacosta și pe Jeffrey Mîler, cărora domnul Richard Cabral le vorbea pe un ton destul de răstit, se pare, judecînd după gesturile sale violente. Dar acolo mai era cineva, așezat cu spatele spre fereastră. O clipă mai tîrziu, cînd necunoscutul se întoarse în profil, Filippo Nardi văzu că avea obrazul stîng brăzdat de o cicatrice.

„Punctul trei: amicul José Segovia e printre noi” - își zise Nardi. Erau, desigur, și alți oameni care aveau o cicatrice pe față, dar ziaristul observă că individul din bibliotecă fuma țigări de foi și avea o floare la butonieră. Aceste amănunte corespundeau cu descrierea dată în scrisoarea domnului Alonso Garcia-Gomez din Buenos Aires, scrisoare pe care Anton Ciuperceanu o citise, în copie, prietenului Filippo Nardi. Prin urmare, Jo „Cicatrice” se împăcase cu Dick..

Prea mult timp pentru aceste reflecții n-avu prietenul nostru Filippo Nardi, deoarece atenția îi fu atrasă de lumina care izbucni printr-o fereastră cu gratii de la demisol, situată chiar sub bibliotecă. Cei doi care descărcaseră lămpile electronice din camionetă pătrunseseră în încăperea de la demisol, aprinseseră lumina și desfăceau acum ambalajele transparente ale tuburilor. Ceea ce văzu Filippo Nardi în această încăpere îl făcu să tresară atât de puternic, încît fu cît pe aci să cadă din copac.

Pe un neavizat, probabil că aspectul încăperii, deși neobișnuit, nu l-ar fi surprins peste măsură: de-a lungul a trei dintre pereți, din podea pînă în tavan, se aflau dulapuri metalice în genul -urilor blindate din subsolul unei bănci; unele dintre ele aveau montate aparate ciudate, de formă circulară sau romboidală, cu gradații și ace indicatoare, altele aveau butoane de diferite culori și deschizături înguste, ca aparatele telefoanelor publice sau cele care eliberează, în schimbul unor fise, bilete de peron. În centrul încăperii se afla o masă din același metal argintiu, prevăzută cu aparate, butoane colorate, manele, cadrane cu ace indicatoare.

Dar prietenul nostru Filippo Nardi nu era un neavizat, ci inginer specializat în electronică, și de aceea, înfățișarea încăperii de la demisolul vilei Montrose produsese asupra lui o asemenea impresie, încît nu lipsise mult ca să cadă din copacul în care se cățăraseră. „Punctul patru” - murmură el. „Ei da, punctul patru e cel mai interesant...”

Cîteva minute mai tîrziu, fluierînd vesel, Filippo Nardi cobora aleea cu pini care ducea spre centru. Ajuns la „Ursul negru”, ceru domnului Gaston o halbă cu bere, după care se așează într-un colt retras, scoase stiloul și începu să aștearnă pe hîrtie unele considerații despre ceea ce numea el „punctul patru”.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI DOILEA

Unde unele explicații ale lui Anton Ciuperceanu sfîrșesc uimirea reporterului
Dinu Romanescu

Tovarășa Olga pătrunse în biroul lui Anton Ciuperceanu și-l anunță că este căutat la telefon.

— În felul acesta nu voi putea termina niciodată lucrările restante, oftă secretarul federației noastre de șah și ridică receptorul.

De la capătul celălalt al firului se auzi o voce cunoscută:

— Aici Dinu Romanescu. Tovarășe Ciuperceanu, într-un sfert de oră trec să te iau. Mergem împreună undeva... ai să vezi unde.

— Imposibil. Mîine plec la Amsterdam. Lucrările restante...

— Dăle-ncolo de lucrări restante. Am primit o scrisoare de la Filippo Nardi. Mă roagă să-ți comunic imediat conținutul ei. Nu ți-a scris și dumitale ca să facă economie de timbre.

Anton Ciuperceanu șovăi. Dar vocea din receptor nu-i dădu răgaz să se gîndească :

— Scrisoarea e din St. Paul. Necunoscutul șahist a fost identificat. „Pobeda” redacției mă așteaptă. Într-un sfert de oră...

Reporterul se ținu de cuvînt și într-un sfert de oră se aflau instalați în mașina, unde Anton Ciuperceanu citi scrisoarea pe care Fiiippo Nardi o redactase în hanul „La Ursul negru” din St. Paul. Dinu Romanescu, care urmărea cu viu interes reacțiile pe care lectura scrisorii le producea asupra lui Ciuperceanu, rămase dezamăgit; secretarul federației noastre de șah citi scrisoarea cu mult calm, iar la sfîrșit o împături, o puse în plic și o înapoie cu cuvintele:

— Lucrurile s-au lămurit așa cum prevăzusem.

— Cum ?! izbucni reporterul. Ai prevăzut că Nardi va găsi la St. Paul o mașină electronică de calcul ? Ai prevăzut că misteriosul șahist care joacă sub pseudonimul Dacosta, că formidabilul combinator, calculator de variante, cunoscător al teoriei șahiste, cu atacuri neașteptate și apărare de nepătruns, nu este altceva decît o mașină, un șir de tuburi electronice ?

— Da. Poate că nu mi-au fost chiar atît de limpezi unele amănunte, dar cred că la întrebarea dumitale pot răspunde afirmativ cu cugetul împăcat. De altfel, și Filippo Nardi bănuia ceva, de asta mi-am dat seama din unele aluzii care i-au scăpat.

Dinu Romanescu se răsturnă pe canapeaua mașinii și se întristă.

-- Eu n-am bănuit nimic, spuse el.

— Nu mă miră, zîmbi Ciuperceanu.

Reporterul îl privi cercetător încercînd să descopere vreo urmă de ironie răutăcioasă pe fața lui. Remarca lui Ciuperceanu îi amintise de unele asemănătoare pe care le făcea cîteodată Trude Hartmann.

— Ce vrei să spui cu asta ? întrebă. Mi-ați ascuns vreo descoperire care v-a dus la această concluzie ? Filippo Nardi pretindea că mi-e prieten...

— Cred că Filippo Nardi ți-e într-adevăr prieten și te rog să mă crezi că nu ți-am ascuns nimic din ceea ce știam în legătura cu cazul Dacosta-Miller. Cunoșteai toate el ementele pe care le cunoșteam și noi. Avantajul pe care l-am avut a fost specializarea noastră în anumite domenii, specializare pe care dumneata n-o ai.

— Nu înțeleg. Fii te rog mai explicit.

— Filippo Nardi este inginer și specialist în electronică. Ne-a povestit că a

lucrat cîtva timp într-o uzină din Livorno, filială a trustului G.E.O. În aparatul lui Dacosta a găsit transistori cu emblema „G.E.O. - Cincinnati”, iar radiovaliza lui Miller avea aceeași marcă de fabrica.

— Ei și?

— În scrisoare, el arată că a fost vizitat de un reprezentant al acestui trust, care i-a oferit bani pentru filmul cu imaginile făcute în timpul „turneului de primăvară”. De altfel, din cauza aceluiași individ, Richard Cabral e numele lui, Nardi a rămas șomer. Și despre asta scrie, dacă îți amintești.

— Totuși nu vad...

— Pentru Filippo Nardi, toate astea n-au fost întîmplătoare. El cunoaște bine activitatea acestei mari societăți, știe că este specializată în construcția mașinilor electronice de calculat, a „creierilor” electronici, cum se mai numesc. În timp ce ne frămîntam să descoperim identitatea misterioșilor „șahiști”, aflați la o mie cinci sute de kilometri în direcția, vest-nord-vest, Nardi respingea, una cîte una, ipotezele pe care le clădeam noi. Și făcea acest lucru cu argumente perfect logice. Și știi de ce ? Fiindcă el ajunsese mai de mult foarte aproape de soluția problemei. Puțin timp după el, am început să bănuiesc și eu adevărul.

Dinu Romanescu se uită uimit la secretarul federației de șah.

— Dar dumneata, zise, nu ești inginer. Am impresia că te pricepi la electronică tot atît cît mă pricep și eu.

— Foarte adevărat, zîmbi Ciuperceanu. În schimb mă pricep la ceva la care dumneata nu te pricepi.

— ?!?

— La jocul dș șah.

— ?!?

— Da, oricît ar părea de curios, cunoștințele mele teoretice și practice în domeniul jocului de șah m-au ajutat să ajung foarte aproape de soluție. După aceea, informațiile primite de la profesorul Roland Despreux și - indirect - de la prietenul său din Buenos Aires n-au făcut decît să certifice că raționamentul meu a fost just.

— Ți-aș fi recunoscător dacă mi-ai da cîteva explicații. Sînt numai urechi...

— În fond, n-am făcut altceva decît să studiez jocul lui Dacosta. Zile de-a rîndul am cronometrat timpul de gîndire și m-au izbit uniformitatea cifrelor pe care le-am înregistrat, faptul că la începutul partidei, cînd mutările se fac mai repede, ca și în final, cînd și cel mai mare maestru își permite un timp mai îndelungat de gîndire, Dacosta juca foarte repede.

— Îmi amintesc discuțiile noastre asupra acestei teme. Diferența dintre timpul lui minim de gîndire și cel maxim era foarte mică. L-ai asemuit atunci pe Dacosta cu eroul lui Zweig din „Jucătorul de șah” și ai spus că are în jocul lui un fel de automatism.

— Atunci am început să întrezăresc, deocamdată nebulos, ce-i drept, adevărul. Mă intrigase și faptul că pentru cea mai surprinzătoare mișcare, pentru mutările atît de neașteptate care i-au creat celebritatea, Dacosta nu se gîndea mai mult decît pentru cea mai simplă, decît pentru răspunsul normal la o deschidere clasică. În sfîrșit, atît eu, cît și Nardi, am avut tot timpul în vedere că cei mai buni jucători de șah din lume se aflau la București, în Sala Colonadelor, și prin urmare nu puteau fi la o mie cinci sute de kilometri, între Moniblanco și St. Gothard...

— Asta puteam să mi-o închipui și eu. Numai că, după cum bine ai remarcat, despre jocul de șah am cunoștințe destul de aproximative, iar în materie de electronică știu și mai puțin. N-am avut aceste atuuri ale voastre, că materie

cenușie, găseam și la mine.

Anton Ciuperceanu rîse din toată inima.

Reporterul privi pe geamul mașinii:

— În două minute sîntem la destinație. Pînă atunci, spune-mi de ce ați tăcut atîta vreme ? Nici dumneata și nici Nardi n-ați suflat vreo vorbă

— Dacă ți-aș fi spus că în locul lui Martin Dacosta „joacă” o mașină de calcul electronică m-ai fi crezut ?

— Nu, recunosc Dinu Romanescu. La început, n-am crezut nici cele relatate de Filippo Nardi în scrisoarea de la St. Paul. Abia acum, după discuția cu dumneata, ara înțeles pe jumătate. Cealaltă jumătate sper s-o lămurim în cursul vizitei pe care o vom face acum.

„Pobeda” opri în fața unei clădiri impunătoare, situată pe una dintre străzile cartierului nou de la Băneasa. După placa indicatoare de la intrare, Anton Ciuperceanu află că se găseau la Institutul de cibernetică.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI TREILEA

Unde este rîndul profesorului Dimitrie Suceveanu de la Institutul de cibernetică să dea unele explicații

— Tovarășul profesor vă așteaptă, îi anunță secretara, după ce Dinu Romanescu își declină calitatea și menționează că vorbise în prealabil, la telefon, cu profesorul Dimitrie Suceveanu.

După ce prezentările fură făcute savantul îi rugă pe vizitatori să ia loc și așteaptă să afle scopul vizitei, nu fără a arunca, pe furiș, o privire spre ceas. Pe măsură însă ce Anton Ciuperceanu vorbea, relatînd cu concizie faptele, profesorul Dimitrie Suceveanu fu captivat și omise să se mai uite la ceas.

Nici un detaliu nu fu uitat, de la convorbirea cu profesorul Roland Despreux din holul hotelului „Ambasador” și pînă la scrisoarea sosită chiar în dimineața aceasta din St. Paul, de la Filippo Nardi. Uneori, Dinu Romanescu îl întrerupea pe secretarul federației de șah, completînd relatarea cu unele amănunte ce i se păreau importante.

După ce Anton Ciuperceanu termină, profesorul Dimitrie Suceveanu clătină capul cu parul încărunit la tîmple:

— Foarte interesant. Faptele pe care mi le-ați adus la cunoștință le găsesc cu atît mai interesante cu cît sînt eu însumi un pasionat al șahului.

— Știam, tovarășe profesor, zîmbi Dinu Romanescu, și tocmai de aceea am îndrăznit să vă deranjăm pentru a vă solicita unele lămuriri. Electronica și cibernetica sînt pentru noi noțiuni foarte... foarte neprecizate.

Savantul zîmbi și el.

— Mașina electronică din vila Montrose, interveni Ciuperceanu, se bazează probabil pe o invenție, pe o inovație, care-i permite să rezolve problemele ce se pun în cursul unei partide de șah.

— Se poate, făcu profesorul gînditor. N-aș putea să mă pronunț asupra acestei chestiuni fără a fi examinat mașina. Totuși, nu e neapărat nevoie ca principiul de construcție să fie inedit. Multe dintre mașinile electronice construite pînă acum în diferite țări pot fi adaptate pentru rezolvarea problemelor puse de o partidă de șah. Cu unele s-au făcut și experiențe în acest sens.

Dinu Romanescu și Anton Ciuperceanu se priviră uimiți.

Profesorul Suceveanu se ridică de la locul său și se duse la dulapul-bibliotecă, de unde scoase o revistă groasă, în limba rusă, pe care o răsfoi. Găsind ce căuta, el continuă:

— În revista aceasta este un articol scris de academicianul S.A. Lebedev despre mașina electronică de calcul cunoscută sub numele de B.E.S.M., construită la Moscova. Mi-am amintit de acest articol în timp ce ascultam faptele atît de interesante pe care le-ați descoperit în legătură cu „turneul de primăvară”. Permiteți-mi să vă citesc cîteva rînduri.

Savantul întoarse două file și găsi pasajul pe care-l căuta:

„În cadrul experiențelor cu probleme complicate de logică, cu ajutorul B.E.S.M. au fost soluționate cu cea mai mare precizie probleme de șah. În acest caz, pentru mașină figurile sînt apreciate în puncte. De pildă, regele echivalează cu 10.000 de puncte, dama cu 100 de puncte, turnul cu 50 de puncte. În afară de aceasta, unii factori poziționali, ca, de pildă, o linie deschisă, pioni dublați, sînt și ei apreciați cu un număr corespunzător de puncte. Printr-o serie de probe, mașina alege varianta care, după un anumit număr de mutări, oricare ar

fi răspunsul adversarului, reprezintă raportul cel mai bun de puncte”.

Profesorul Suceveanu închise revista și o puse în fața lui, pe birou.

— După cum vedeți, spuse, mașina construită de „General Electronic” și montată în vila de la St. Paul nu este chiar atît de uimitoare pe cît pare la prima vedere. Trebuie să menționez că mașina B.E.S.M. a fost construită încă din anul 1955. De altfel, după cum vă puteți lesne convinge, articolul din care am citit a apărut la începutul anului 1956. Singura deosebire este că academicianul Lebedev a făcut simple experiențe cu rezolvarea în felul acesta a unor probleme de șah, pe cînd domnii aceia din St. Paul folosesc mașina construită de G.E.O. într-un scop... hm... vreau să zic.. într-un scop necinstit.

— Sînt niște escroci, tovarășe profesor, interveni Dinu Romanescu. Escroci internaționali.

— Totuși, făcu Anton Ciuperceanu gînditor, pe tabla de șah există, în cursul unei partide, un număr uriaș de combinații posibile după fiecare mutare. Vă mărturisesc că îmi vine destul de greu să concep rezolvarea unor probleme atît de complicate, cu o rapiditate de-a dreptul fantastică, chiar dacă este vorba de o mașină electronică.

— Vă rog să rețineți, făcu profesorul, că eu nu dau ca sigură rezolvarea pe care v-am expus-o în cazul mașinii B.E.S.M. Este posibil ca mașina G.E.O. din vila Montrose să lucreze după un alt sistem. Cu alte cuvinte, codificarea să se facă diferit de cea folosită în experiența academicianului sovietic. De altfel, experiența de la Moscova s-a făcut, după cum am văzut, cu mai mulți ani în urmă. Între timp, construcția mașinilor electronice de calcul a progresat.

Văzînd că vizitatorii săi îl privesc cam descumpăniți, profesorul Dimitrie Suceveanu socoti că trebuie să dea unele lămuriri:

— Mașinile electronice de calculat efectuează mii de operații pe secundă, de la cele mai simple operații aritmetice, cum ar fi adunarea sau scăderea, și pînă la rezolvarea unor ecuații diferențiale complexe. Mașina B.E.S.M., de pildă, care are aproximativ cinci mii de tuburi electronice, efectuează în medie șapte pînă la opt mii de operații aritmetice pe secundă. Cu ajutorul ei au fost calculate, în cîteva zile, orbitele de deplasare a aproximativ șapte sute de planete mici din sistemul solar, s-au rezolvat sisteme de ecuații algebrice cu sute de necunoscute pentru întocmirea hărților pe baza releveurilor geodezice, s-au calculat în mai puțin de o oră tabele cu cincizeci de mii de valori ale integralelor lui Fresnel. Astăzi, există în Uniunea Sovietică mașini de calculat mult mai perfecționate, care au peste douăzeci de mii de tuburi electronice. Aceste mașini rezolvă ecuații cu o mie de necunoscute și calculează traiectoria unui proiectil într-un timp mai scurt decît cel necesar proiectilului ca să-l parcurgă. Ea calculează orbitele sateliților artificiali și traiectoriile rachetelor balistice intercontinentale și cosmice. De altfel, și în țara noastră s-au construit asemenea mașini, între care cea de la Institutul de fizică al Academiei a dat excelente rezultate.

— Pentru rezolvarea problemelor curente ce se ivesc într-o partidă de șah, întrebă Ciuperceanu, este necesară o mașină de construcție specială ?

Profesorul Suceveanu se gîndi, apoi răspunse:

— Da și nu. Evident că există mașini de calculat specializate într-un anumit domeniu. Mașina sovietică „Pogoda”, de pildă, prelucrează informațiile meteorologice, iar mașina „Kristal” execută calculele pentru analiza de structură a cristalelor. O mașină americană, numele ei îmi scapă, stabilește la o bancă din Philadelphia conturile de sfîrșit de an pentru aproape trei sute de mii de deponenți în treizeci de ore, iar automatul britanic L.E.O. calculează în patruzeci de minute salariile săptămînale cuvenite celor șapte mii de salariați ai

întreprinderii „Lyon's”. În mai multe țări s-au construit mașini electronice care efectuează traduceri de texte. Trebuie să menționez însă că deocamdată, în afară de experiențele academicianului S. A. Lebedev efectuate cu o mașină de construcție obișnuită, n-avem informații despre rezolvarea unor probleme de șah cu o mașină specializată în acest domeniu.

Se uită la vizitatorii săi și zîmbi:

— Vreau să spun că n-avem informații verificate riguros științific. Dacă am înțeles bine, prietenul care vă scrie din St. Paul nu dă nici un amănunt asupra construcției mașinii G.E.O. și asupra sistemului de codificare folosit, deoarece n-a avut posibilitatea să afle aceste date. Trebuie deci să ne mulțumim cu presupuneri. Cu toate acestea, nu e greu de imaginat cum este construită și cum lucrează o astfel de mașină. Constructorii ei au avut de ales între mai multe variante. O primă variantă, relativ simplă, ar fi cea care se bazează exclusiv pe memoria mașinii.

Anton Ciuperceanu tresări și făcu un gest ca și cînd ar fi vrut să spună ceva.

— Orice mașină de felul acesta, continuă savantul, are un dispozitiv de memorizare, realizat cu ajutorul unor dispozitive electronice. Cel mai obișnuit sistem este de a reține datele în mașină prin mijlocirea benzilor magnetice. Prin acest sistem, mașina poate memoriza, de pildă, desfășurarea unor partide de șah...

— Ca eroul lui Ștefan Zweig, sări Dinu Romanescu.

Profesorul se uită la el uimit. Era limpede că nu înțelegea intervenția reporterului.

— Prietenul meu, spuse Ciuperceanu, se referă la eroul nuvelei „Jucătorul de șah”, care învățase pe de rost cîteva sute de partide, pe care le reedita.

— N-am citit nuvela lui Zweig, zise savantul, dar comparația mi se pare potrivită. Numai că trebuie să avem în vedere că mașina noastră poate „învăța” zeci de mii de partide de șah, cu mult mai multe decît poate reține un om în toată viața lui. În cursul unei partide, cînd se ivește o situație identică, mașina va căuta și va găsi într-o fracțiune de secundă soluția pe care a memorizat-o. Cu alte cuvinte, va livra mutarea pe care cu un an, zece ani sau o sută de ani în urmă un jucător celebru a făcut-o într-o situație identică și care a dus la cîștigarea partidei. Mașina noastră înlocuiește aici pe un bibliotecar care citește mii de tratate de șah, de cărți în care sînt reproduse partide mai mult sau mai puțin celebre, căutînd o situație identică și răspunsul corect. Numai că această „citire” se face extrem de rapid.

Anton Ciuperceanu sări de pe scaun:

— Cred că această variantă a fost aleasă de constructorii mașinii de la St. Paul. Am remarcat că Martin Dacosta joacă unele partide după cele mai clasice reguli. Toți comentatorii revistelor de șah au elogiât memoria lui excepțională. Mai ales una dintre partidele jucate de el la „turneul de primăvară” m-a intrigat în mod deosebit. Este vorba de cea cu maestrul Heinrich Hildebrandt, în timpul căreia aveam tot timpul impresia că Dacosta reeditează o partidă clasică. Am petrecut o noapte întreagă cercetînd cărți de specialitate și am descoperit că prima parte a partidei dintre Dacosta și maestrul Hildebrandt reedita o partidă celebră jucată la turneul de la Nottingham, în 1936, între Botvînik și Fine. Numai că, pe la mutarea a șaptesprezecea sau a optsprezecea, maestrul Hildebrandt a făcut altă mișcare decît cea a lui Fine la Nottingham. După două mutări, Martin Dacosta a făcut una dintre celebrele sale mișcări surprinzătoare, ajungînd într-o altă situație pe tablă, astfel că partidă a continuat cu o variantă folosită la al XVII-lea campionat al Uniunii Sovietice, între Kotov și Furman.

— Ceea ce îmi spuneți dumneavoastră este cît se poate de interesant. De aici putem trage concluzia că mașina G.E.O. are o construcție mai complexă decît cea necesară pentru simpla reproducere a unor dale memorizate. Prin urmare, dacă poziția dată nu este înregistrată în „memoria” mașinii, ea caută variante pînă la un anumit număr de mutări, pentru a regăsi o poziție cunoscută, o poziție memorizată. După aceea, ea continuă să dea soluțiile din partidele așa-zise clasice. Sistemul aducerii la date cunoscute este aplicat în mod curent la diferite mașini electronice de calculat.

— Îmi permiteți, întrebă deodată Dinu Romanescu, să vă povestesc o legendă ?

Profesorul Suceveanu și secretarul federației de șah îl priviră uimiți.

— O legenda veche, continuă reporterul, și plină de înțelepciune. Se spune că șahul ar fi fost inventat de, un indian pe nume Sisa. Împăratul, voind să-l răsplătească, l-a întrebat ce dorește. Sisa a luat o tablă de șah și a cerut un bob de grâu pentru prima căsuță, două boabe pentru cea de-a doua, patru boabe pentru a treia, opt boabe pentru a patra și așa mai departe, pînă la a șaizeci și patra căsuță. La început, împăratul s-a mirat că Sisa cere atît de puțin, dar mai tîrziu vistiernicii săi au socotit că recolta pe o sută de mii de ani a împărăției nu ar ajunge pentru satisfacerea dorinței lui Sisa.

— Cunosc legenda, zîmbi profesorul. Ca o curiozitate, vă pot informa că numărul boabelor de grâu pe care le avea de primit indianul nostru este reprezentat prin douăzeci de cifre, adică de ordinul zecilor de milioane de miliarde. Dar nu văd legătura cu...

— Este o simplă idee care mi-a venit, zise reporterul, fiindcă în cartea unde am citit legendă se spunea că cererea lui Sisa avea un anume tîlc, că uriașul număr de boabe pe care trebuia să le primească reprezenta uriașul număr de combinații posibile la jocul de șah: așa cum cererea indianului nu putea fi practic satisfăcută, tot așa numărul combinațiilor ce se ivesc într-o partidă de șah este practic nelimitat.

— Înțeleg ce vreți să spuneți și trebuie să recunosc că aveți în bună parte dreptate. Dar trebuie să remarc că, deși cererea legendarului inventator al șahului nu putea fi satisfăcută practic, numărul de boabe a putut fi socotit. Și pentru asta nici măcar n-a fost nevoie de o mașină electronică.

Profesorul zîmbi și continuă :

— Această socoteală reprezintă pentru un matematician suma termenilor unei progresii geometrice, a unui șir de șaizeci și patru de numere, fiecare dintre ele fiind egal cu numărul precedent înmulțit cu doi. Evident că mișcările posibile dintr-o partidă de șah nu pot fi calculate tot atît de lesne. Dar o asemănare există: numărul lor crește, de cîteva ori, cu fiecare mutare nouă. La primele mutări, numărul posibilităților este mai mic și, pe măsură ce partida înaintează, el crește, în genul unei progresii geometrice, în care rația nu este însă un număr constant, ci în funcție de piesa care se mută, de locul pe care-l ocupă această piesă pe tablă, de piesele proprii sau adverse care sînt în drumul ei și așa mai departe. De fapt, avem de-a face cu o serie numerică în care fiecare termen se deduce din cel precedent, fără a urma o lege fixă - sau mai bine zis, cu o serie de serii numerice crescătoare. Vă atrag atenția asupra faptului că, în cazul acesta, expresia serie numerică nu trebuie luată în înțelesul strict al definiției matematice...

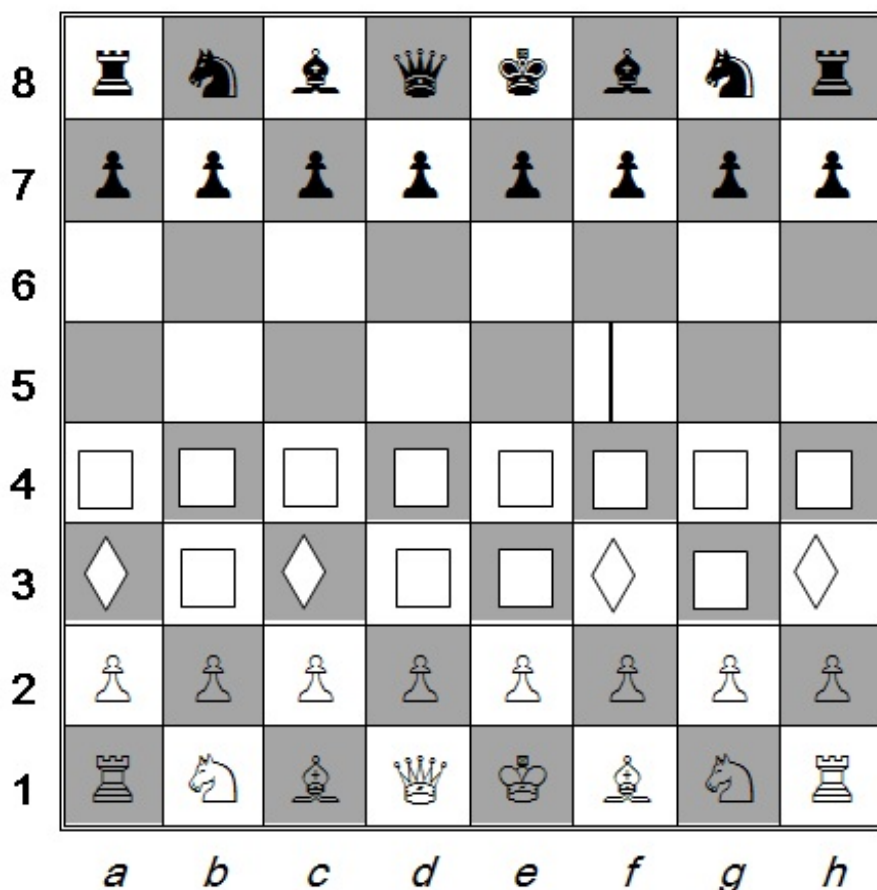
Vorbitorul se opri încurcat de faptul că trebuia să vorbească unor nespecialiști.

Anton Ciuperceanu scoase din buzunar un carnet care avea tipărit, pe fiecare

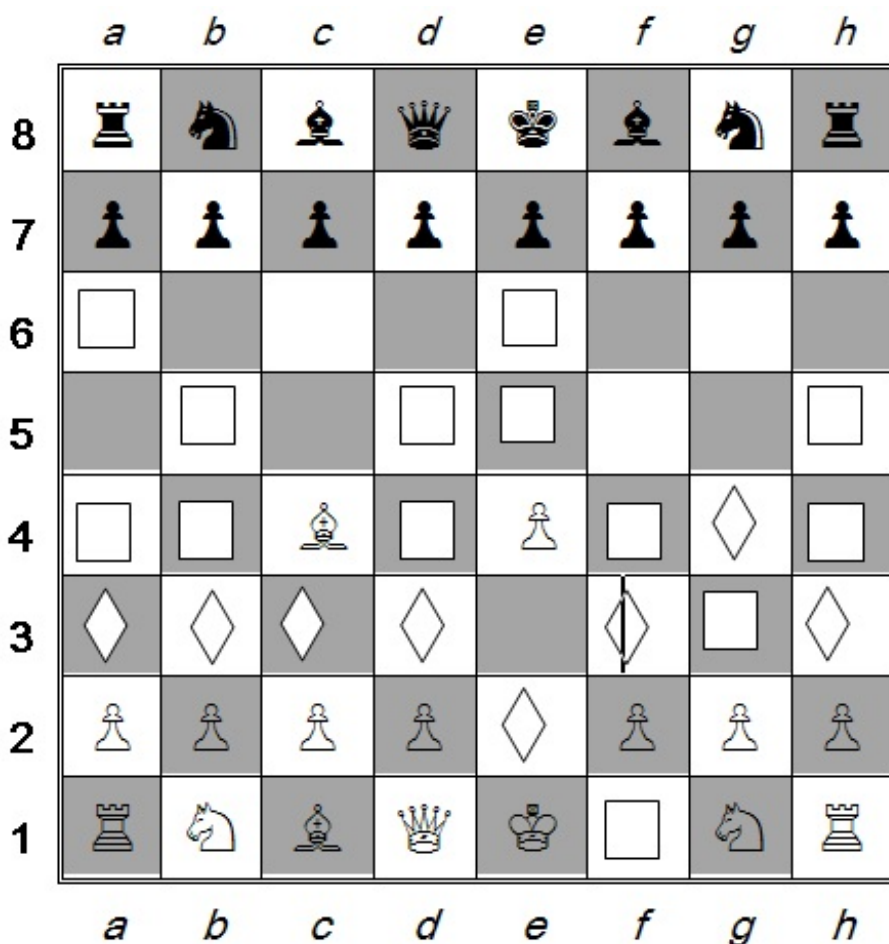
filă, o tablă de șah. Dimineța în tramvai și oricînd avea o clipă liberă, secretarul federației noastre de șah compunea sau rezolva probleme, studia poziții și finaluri. Carnetul îi era de mare folos în aceste îndeletniciri.

— Dacă am înțeles bine, zise el trasînd cîteva semne pe o foaie a carnetului, la prima mutare, numărul posibilităților e destul de mic. Se pot muta cei opt pioni peste una sau două căsuțe și cei doi cai, cu cîte două căsuțe. Celelalte piese - regele, dama, nebunii și turnurile - sînt închise.

Detașă prima foaie și o întinse profesorului Suceveanu. Dinu Romanescu se aplecă și el asupra biroului să vadă schița. Pe schemă, fiecare posibilitate de mutare a pieselor albe era însemnată printr-un chenar îngroșat al căsuței respective.

— Prin urmare, continuă Ciuperceanu, pentru prima mișcare există douăzeci de posibilități. Să zicem că am mutat din e2 în e4. Am astfel diagonalele pentru damă și f1-a6 pentru nebun. Pentru a doua mutare există deci, principiu, douăzeci și nouă de posibilități. Dacă jucăm Nf1-c4, creăm încă o diagonală pentru nebun și vom avea pentru a treia mutare treizeci și două de posibilități. Și aceasta fără a socoti cele două mișcări posibile, dar nerecomandabile ale regelui. Ciuperceanu mai detașă o fila din carnet și o puse pe birou.

— Această ultimă schemă, adăuga el, este concepută făcîndu-se abstracție de faptul că și adversarul mută. Dar asta nu schimbă cu nimic fondul chestiunii; dimpotrivă, de cele mai multe ori, fiecare mișcare a adversarului sporește numărul posibilităților de mutare sau - cum se spune în termeni șahiști - creează noi variante.

— Dacă după trei mutări, zise Dinu Romanescu, acest număr a sporit de la douăzeci la treizeci și patru, este lesne de închipuit că, de pildă, la a patruzecia mutare vom avea un număr foarte mare de posibilități. Dintre acestea, mașina noastră trebuie să aleagă pe cea mai bună. Să presupunem că poziția de pe tablă nu e „memorizată”, ceea ce este destul de probabil, și că mașina nu poate găsi o soluție, pînă la un anumit număr de mutări, care să aducă partida la o poziție cunoscută, la o poziție aflată în „memoria” ei, ceea ce iarăși este posibil. Cum rezolvă ea atunci problema ? Cum alege dintre miile de soluții pe cea mai bună, pe cea mai avantajoasă în poziția dată ?

Profesorul Dimitrie Suceveanu nu răspunse imediat. După ce se gîndi o vreme, se sculă și începu să măsoare cu pași mari biroul. Apoi se opri în fața celor doi vizitatori ai săi și spuse :

— Am vorbit înainte de mașina sovietică B.E.S.M., deși are o construcție mai veche, pe care savanții și tehnicienii sovietici au perfecționat-o de mulți ani. Știți de ce am insistat totuși asupra ei ? Fiindcă, după părerea mea, constructorii mașinii G.E.O. au folosit sistemul de codificare inițiat de S. A. Lebedev cu prilejul experienței sale de rezolvare a problemelor de șah. Adică aprecierea după valoare a figurilor, ca și a unor factori poziționali. Nu este neapărat nevoie ca aprecierea să fie identică, dar sînt convins că sistemul se bazează pe aceleași principii.

— Dacă am înțeles bine, zise Ciuperceanu, în acest caz mașina analizează

poziția de pe tabla de șah, procedînd la o serie de probe. Apoi, alege varianta care totalizează cel mai avantajos număr de puncte.

— În linii generale, acesta e principiul. Numai că în analiza pe care o face, ea va ține seamă nu numai de valoarea corespunzătoare stabilită pentru fiecare piesă și pentru diferenții factori poziționali, ci de încă două elemente: eventualul răspuns al adversarului și păstrarea avantajului pînă la un anumit număr de mutări. Deci, atunci cînd dă soluția, mașina noastră trebuie să indice varianta cea mai avantajoasă, oricare ar fi răspunsul adversarului și în funcție de desfășurarea viitoare a partidei.

— E limpede, făcu Ciuperceanu gînditor. E foarte limpede. Mașina procedează întocmai ca un jucător de șah: analizează poziția, studiază posibilitățile sub raportul avantajului, încearcă să deducă răspunsul adversarului la mutarea respectivă, pregătește obținerea avantajului calitativ sau pozițional pentru mișcările următoare.

— Este întocmai cum spuneți. Mașina din subsolul vilei Montrose procedează ca un jucător de șah. De altfel, din cîte am înțeles, în scopul acesta a și fost construită.

— E monstruos ! izbucni Anton Ciuperceanu. E de-a dreptul monstruos ! Pentru orice sahist, începînd de la campionul mondial și pînă la ultimul clasat în cel mai modest concurs, onestitatea și spiritul de sportivitate sînt mai presus de orice, ele fac parte din înseși principiile, din înseși regulile jocului de șah. Escrocii, trișorii de teapa lui Dacosta, acești bandiți care s-au grupat în jurul lui Cabral, creează la concursuri un climat de tavernă, de speluncă unde se măsluiesc cărțile și zarurile.

Secretarul federației noastre de șah se înverșunase. Ochii îi sclipeau și începuse aproape să strige:

— Am văzut, la turneul de primăvară, maeștri internaționali reputați, cu multă experiență, cum sînt Sperlinger, Macpherson, Petrov, Macek, Johannson, care au clădit combinații ingenioase, bazate pe o temeinică pregătire teoretică, am văzut maeștri tineri, cum este Victor Ursu sau Mihail Levinson, care au luptat cu elan și optimism, cu multă încredere în forțele lor, folosind tactici variate și făcînd partide captivante. Dar toate acestea s-au destrămat în fața lui Dacosta. Și cine e Dacosta ? O mașină. Un complex de metal, sticlă și plastic, de tuburi electronice, circuite, butoane și cadrane cu ace indicatoare. Poți lupta împotriva unei mașini? E monstruos, de-a dreptul, monstruos!

— Cred că exagerați, se auzi vocea calmă a profesorului. Acordați o importanță prea mare acelei mașini.

Aceste cuvinte sunau oarecum ciudat în gura profesorului Dimitrie Suceveanu, cibernetician cu faimă mondială.

— Nu trebuie să supraapreciați mașinile, continuă savantul. Ele sînt numai un auxiliar al omului, menite să-i ușureze munca. Între creierul omenesc și mașina electronică de calcul există, fără îndoială, analogii, dar și mari deosebiri calitative. Procesele care determină funcționarea mașinii sînt de natură fizică, iar în cazul creierului avem de-a face cu procese fiziologice, biologice, proprii materiei vii, superior organizate în sistemul nervos. În afară de aceasta, creierul omenesc posedă și folosește o experiență socială de zeci și zeci de mii de ani, experiență pe care mașina n-o are și nici n-o poate avea. Nici o mașină electronică, ori cît de perfecționată ar fi ea, nu va avea plasticitatea și mobilitatea creierului omenesc. Orice mașină electronică este în primul rînd un produs al minții omenești, al geniului creator uman. Cît despre Martin Dacosta, chiar dacă l-ar ajuta o sută sau o mie de mașini electronice de calcul, pînă la

urmă va trebui să piardă.

— Nu puteți contrazice realitatea, tovarășe profesor, zise abătut Ciuperceanu. Pînă acum, Dacosta s-a clasat pe primul loc la toate turneele la care a participat.

— Va pierde, replică ferm profesorul Suceveanu. Trebuie să piardă. Nici un tub electronic nu se poate măsura cu celula nervoasă cerebrală, nici o mașină nu se poate măsura cu creatorul ei, cu omul.

Afară, în stradă, în timp ce se urcau în mașină, Dinu Romanescu îl întrebă pe secretarul federației noastre de șah:

— Unde să te las?

— La federație. Mîine plec la Amsterdam. Lucrările restante...

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI PATRULEA

Unde asistăm la o conferință de presă ținută în sala „Orpheum” din Amsterdam

Reprezentanți ai presei sportive și radioteleviziunii din aproape douăzeci de țări ale lumii se aflau adunați în salonul verde al sălii „Orpheum” din Amsterdam, în jurul mesei de conferință.

— Ce idee ?! își țugui buzele Glenn Hardy, corespondentul agenției „Continental Press”, să organizezi o conferință de presă cu o jumătate de oră înainte de începerea turneului... Am fost anunțat abia acum zece minute. M-au scos din sală.

— Sînt în aceeași situație, colega, remarcă Nicolas Toubib-Lemaire de la „Echo de Bruxelles”. Se pare că bătrînul Despreux și-a schimbat deprinderile. Pînă acum, inaugura turneele cu cîte o cuvîntare în care-și expunea teoriile...

Trude Hartmann de la „Der Abend” îl caută din ochi pe Anton Ciuperceanu. Acesta nu venise încă și fata se gîndi că a fost reținut în biroul juriului. În urma propunerii profesorului Roland Despreux, secretarul federației noastre fusese ales membru în juriul internațional al turneului.

Acele ceasornicului electric din perete înaintau, și cei adunați în salonul verde începură să dea semne de nerăbdare. Glenn Hardy desfăcu un pachetel cu gumă de mestecat și anunță cu voce tare că mai erau numai douăzeci și cinci de minute pînă la începerea turneului. Nici domnul Toubib-Lemaire nu ascunse colegilor săi că are de gînd să se lase păgubaș de asemenea conferință de presă, anunțată în ultima clipă, situată la o oră nepotrivită și la care, pe deasupra, organizatorii întîrzie.

În sfîrșit, profesorul Roland Despreux apăru, însoțit de Stanislas Snyalkovski și de Robert Kennedy. Făptul că împreună cu el veniseră încă doi membri ai comitetului de conducere al federației internaționale făcu oarecare impresie. Anton Ciuperceanu intră odată cu ei, dar se așeză lîngă Trude Hartmann, pe unul dintre fotoliile rezervate ziariștilor.

— Unde-i Nardi ? întrebă Trude în șoaptă.

— Nu știu. Trebuia să fi sosit de cel puțin o oră. Dacă nu vine la timp, am ratat totul.

— De ce?... începu Trude.

Ciuperceanu îi făcu semn să tacă. Strînse buzele și ochii îi umblau neliniștiți, de la ceasul electric de pe peretele din fața lui la profesorul Despreux.

Președintele federației internaționale se ridicase de pe fotoliul său și începuse să vorbească:

— Vă rugăm să ne iertați că inaugurăm turneul de astăzi într-un mod atît de neobișnuit. Am fi preferat ca această inaugurare să aibă caracterul festiv care a intrat în tradiția marilor noastre turnee internaționale, dar, din păcate, evenimente de o deosebită gravitate ne împiedică. Vă voi relata faptele așa cum s-au produs ele. Sînt sigur că Federația internațională de șah va găsi în dumneavoastră, reprezentanții presei, un sprijin eficient...

— Eu nu sînt așa de sigură, murmură Trude la urechea lui Ciuperceanu.

— Dacă nu vine Nardi..., începu acesta, dar nu termină fraza. Ochii lui căutau iar, neliniștiți, către acele ceasului, care înaintau fără încetare.

— Totul a început, continuă profesorul Roland Despreux cu vocea lui calmă, în timpul „turneului de primăvară”, disputat cu două luni în urmă la București.

Cîțiva dintre cei de față deveniră atenți. Unii deschiseră carnetele, alții puseră

în funcțiune magnetofonele de buzunar.

Președintele federației internaționale relatează, etapă cu etapă, descoperirile făcute „de un grup de tineri ziariști”, descoperiri care confirmau unele bănuieli.

— Cu câteva zile înainte de a se termina turneul de la București, spuse el mai departe, aveam certitudinea că Martin Dacosta, cu sprijinul complicei sale Jeffrey Miller, primește mutările prin radio...

— Simple presupuneri, spuse Toubib-Lemaire cu voce tare.

Belgianul nu lua notițe, ci se juca nervos cu un lanț de ceas, pe care-l tot învârtea în jurul degetului.

— Dovezi! strigă și Glenn Hardy, oprindu-se din mestecatul gumei. Nu putem publica nimic fără dovezi!

Profesorul Roland Despreux luă un teanc de fotografii dintr-o mapă și rugă pe Stanislas Snyatkovski să dea fiecărui ziarist câte un exemplar din fotografia reprezentând ecranul aparatului G.E.O. folosit de Dacosta și un altul din cea în care obiectivul îi surprinsese pe Miller cu radiovaliza pe genunchi.

După ce aruncă o privire îngrijorată spre ceas, care arăta zece fără șaptesprezece minute, profesorul Despreux vorbește despre „trecutul agitat” al lui Dick Martin, măsluitor de cărți, escroc și spărgător de grevă, și al delapidatorului Jeffrey Miller.

— Amândoi, încheie el, au fost deținuți în închisoarea La Plata din Buenos Aires, unde s-au cunoscut și unde Dick Martin - viitorul maestru Martin Dacosta - a învățat cum se mută piesele pe tabla de șah...

— Dovezi! strigă de data aceasta Toubib-Lemaire, imitând pe colegul său de la „Continental Press”.

— Am avut până acum patru procese de calomnie, mărturisi acesta din urmă, și n-am poftă să mi se mai intenteze unul.

Un alt teanc de fotografii călătoriră, de data aceasta prin intermediul domnului Robert Kennedy, din mapa profesorului Despreux până la ziariștii adunați în jurul mesei verzi. Erau fotocopiile fișelor de cazier ale lui Dick Martin și Jeffrey Miller, pe care domnul Alonso Garcia-Gomez le obținuse cu multă trudă din fișierul poliției argentinene. Ele conțineau toate datele antropometrice, amprente digitale și semnele particulare, fotografiile din față și din profil în costumul vârgat, cu număr pe piept, al deținuților închisorii La Plata.

— Alte dovezi, în afară de fotografii, nu aveți ? se interesează corespondentul lui „Continental Press”.

— Mai tacă-ti gura, Hardy, se supără Walter Chapmann de la „International Broadcasting Corporation”. Lasă-l pe domnul profesor Despreux să-și continue expunerea. Eu o găsesc foarte interesantă.

Se auziră mai multe voci:

— Chapmann are dreptate...

— Hardy exagerează...

— S-a înțeles cu Toubib-Lemaire...

— Liniște ! Lăsați-l pe profesor să vorbească.

Ceasul arăta zece fără zece minute. Ciuperceanu scoase batista și-și șterse palmele, care asudaseră. Îi veni ideea năstrușnică să se urce pe trasă și să oprească limbile ceasului. Dar nu putea opri și timpul. „N-aș fi crezut niciodată că Nardi va face una ea asta” - se gândi. „Părea atât de cinstit...”

Profesorul Roland Despreux continua să vorbească. Relată despre activitatea domnului Richard Cabral, despre mașina electronică de calcul construită de „General Electronic of Ohio” din Cincinnati și instalată actualmente în vila

Montrose din St. Paul.

Din nou se auziră cîteva exclamații:

— O mașină care joacă șah... ?!

— De ce nu ? Tehnica modernă...

— E absurd...

— O mașină a ajuns în Lună, alta a ocolit Luna și a fotografiat-o...

— Liniște! Să-l ascultăm pe președintele federației.

— Richard Cabral, explică domnul Despreux, a fost vreme îndelungată unul dintre reprezentanții capitalului nord-american în țările Americii Latine. Răsturnarea unor dictaturi, precum și orientarea către dezvoltarea unei industrii naționale în multe dintre aceste țări - cum este, de pildă, Cuba - l-au pus pe domnul Cabral într-o situație dificilă. Sud-americanii își reduc comenzile de aparataj electronic pentru scopuri militare, iar aparatele de radio și frigidererele au început să și le fabrice singuri...

— Foarte adevărat! sări Pedro Juarez, care reprezenta revista „Mañana” din Caracas (Venezuela).

— ...și atunci, domnul Richard Cabral, care a dovedit și în alte împrejurări ca este un bun organizator, a organizat un nou trust internațional, un trust al escrocheriei...

— Folosiți cuvinte cam tari, domnule profesor, strigă Glenn Hardy.

— Sînt dispus să compar ca acuzat într-un proces de calomnie, replică Profesorul Despreux, înclinîndu-se ironic către reprezentantul lui “Continental Press”. Ar fi primul meu proces de acest fel. Dar nu cred că domnul Richard Cabral mă va acționa în judecată.

— Continuați, domnule profesor, spuse Walter Chapmann, care înregistrase cu magnetofonul toată expunerea.

Președintele federației internaționale se uita la ceas. Numai patru minute mai lipseau pînă la ora zece. Respiră adînc și continuă pe același ton calm:

— Am afirmat că nouă societate a lui Richard Cabral este un trust al escrocheriei și îmi mențin afirmația. Principalii săi colaboratori, Dick Martin și Jeffrey Miller, sînt escroci notorii. Metodele lor, chiar dacă folosesc unele cuceriri ale tehnicii moderne, nu pot fi calificate decît drept escrocherie. La început, mașina electronică G.E.O. a funcționat undeva în America de Sud, ajutîndu-l pe Dacosta să cîștige turneele de la Rio de Janeiro și Buenos Aires. Apoi, cînd Martin Dacosta a devenit maestru internațional și urma să participe la cele mai mari turnee șahiste care se țin în Europa, Richard Cabral a închiriat vila Montrose din St. Paul. Aici au instalat mașina electronică de calcul și totodată cartierul general al bandei.

— De ce tocmai la St. Paul? întrebă Walter Chapmann.

Profesorul Despreux se gîndi puțin, apoi răspunse:

— Cred că în alegerea asta au intervenit doi factori. Mai întîi, faptul că localitatea este situată la 1.000 de metri înălțime, ceea ce facilitează emisia și receptia radiofonică. În al doilea rînd, la St. Paul, localitate balneo-climaterică, prezența unor straini nu trezește supiciuni. La toate astea trebuie să adăugăm și faptul că se află foarte aproape de Chamonix, unde a avut loc primul mare turneu european la care a participat Dacosta.

— O mașină electronică de acest fel, zise Pedro Juarez, costă o sumă enormă. Nu mă îndoiesc că Richard Cabral dispunea de acest capital. Dar o asemenea investiție rentează? După cum știți, premiile care se dau la turneele de șah sînt relativ modeste.

— Înainte de a-ți răspunde, permite-mi să-ți pun o întrebare, domnule Juarez.

Ai cumpărat cartea lui Martin Dacosta „Partide alese”?

Fără să-și dea seama, corespondentul revistei „Mañana” duse mîna la buzunarul hainei:

— Da. Orice amator de șah...

— Mă așteptam la acest răspuns. Într-adevăr, toți amatorii de șah au cumpărat-o. Partidele lui Dacosta... jocul lui original... celebrele mișcări surprinzătoare... În toată lumea sînt mulți iubitori de șah, domnule Juarez, și cartea lui Dacosta a fost tradusă în optsprezece limbi și tipărită în aproape un milion de exemplare. Prețul ei nu e exagerat și Dacosta n-a primit decît cincizeci de cenți la fiecare exemplar. Dar în total, astă face aproape o jumătate de milion de dolari. După cum vezi, domnule Juarez, investiția lui Richard Cabral este rentabilă, capitalul său dă dividende.

Președintele federației internaționale se întoase către reprezentantul lui „International Broadcasting Corporation”:

— Cît i-ați plătit, domnule Chapmann, lui Dacosta pentru interviul televizat de săptămîna trecută ?

— Opt mii de dolari. S-a tocmit cu noi ca în piață. Dar ce să-i faci, e omul zilei.

— Da, e „omul zilei”. Acum două săptămîrii, în holul hotelului Negresco din Nisa, a dat un simultan „à l'aveugle” la o sută de mese; o sută de bogătași snobi, care-și petrec primăvara pe Riviera, au plătit cîte o sumă enormă pentru a putea spune că au jucat șah cu marele maestru internațional Martin Dacosta. Da, domnilor, capitalul lui Richard Cabral dă dividende. Deschideți orice revistă ilustrată și vă va întîmpina Dacosta în mai multe culori, așezat la tabla de șah și declarînd: „Gîndesc mai bine după ce consum brînzeturile Livarot-Marolles” sau „în timpul partidei port o cravată Brummel-Esquire. Ea mă inspiră”. Iar dedesubt, domnilor, diferite modele de cravate sau prețul sortimentelor de brînzeturi. Șahul este coborît la o vulgară afacere comercială.

Ideea atît de nobilă a luptei oneste și inteligente din fața tablei de șah...

— Domnule profesor, strigă Toubib-Lemaire de la locul său. Publicitatea din jurul numelui Dacosta o cunoaștem și noi. O cunoaștem chiar mai bine decît dumneavoastră, fiindcă sîntem de meserie. Iar în privința automatului care joacă șah nu ne-ați adus nici o dovadă. Toată povestea asta e într-adevăr foarte ademenitoare, mai ales pentru un ziarist, dar numai pe simple vorbe...

— Așa e ! strigă Glenn Hardy, mutîndu-și guma de mestecat din stînga în dreapta. Vorbe aruncate în vînt. St. Paul e departe. Fotografiiile de la București pot fi trucate. Ehei! Ne pricepem noi la asemenea lucruri, sîntem doar de meserie.

Anton Ciuperceanu strînse pumnii pe sub masă și-și înfipse unghiile în palme. „Unde-i Nardi ? Unde-i 'Nardi ? Blestematul !” Ceasul arăta zece și două minute.

Profesorul Roland Despreux scoase batista și-și tamponă fruntea. Apoi își pipăi nasturele de la haină. Se întoarse către domnul Robert Kennedy și schimbă cîteva cuvinte în șoaptă, după care se consultă și cu domnul Stanislas Snyatkovski. Pe urmă își pipăi din nou nasturele, fapt care, după cum am mai văzut, denota că președintele federației internaționale era neliniștit.

— Ar trebui să mergem jos, în sală, spuse timid Pedro Juarez.

Glenn Hardy se sculă în picioare:

— Ai dreptate. Sîntem plătiți să transmitem cronici sportive, nu să ascultăm povești.

Trude Hartmann se uită la Ciuperceanu. Niciodată nu-l mai văzuse pe secretarul federației noastre de șah pradă unei asemenea agitații.

— E oare atît de importantă sosirea lui Nardi ? întrebă ea pe șoptite.

— Totul, izbucni Ciuperceanu, totul depinde de acest lucru! E mai mult de o oră de cînd a venit trenul.

Ridică ochii, cu teamă parcă, spre ceas. Trecuseră șase minute peste ora zece.

Profesorul Roland Despreux terminase convorbirea șoptită cu domnii Snyatkovski și Kennedy. Trăgînd de nasturele hainei cu neobișnuită înverșunare, se sculă și se pregăti să ia cuvîntul.

În clipa aceasta, ușa se deschise și Filippo Nardi apăru, înarmat cu toate aparatele sale. Gîfîia, se cunoștea că alergase, avea părul în dezordine și..., ei, da, la ochi avea o nouă vînătaie, de toată frumusețea. De braț ținea prietenește pe un tînăr scund, cu mustăcioară, care se remarcă printr-o cravată țipătoare, o floare la butonieră, o imensă țigară de foi și o cicatrice care-i brăzda întreg obrazul stîng.

— Vă prezint pe domnul Filippo Nardi, zise președintele federației internaționale. E redactor de sport, un coleg deci. Poate că unii dintre dumneavoastră îl cunosc.

— Hello, Nardi! făcu Chapmann. Ai venit la spartul tîrgului!

— Te înșeli, Walter, rîse Nardi. Tîrgul abia acum începe.

CAPITOLUL AL DOUĂZECI ȘI CINCILEA

Unde corespondentul agenției „Continental Press” își înghite guma de mestecat

— Va mai solicit răbdarea timp de un sfert de oră, spuse profesorul Despreux, ignorîndu-și cu totul nasturii. Și vă promit că această răbdare va fi cu prisosința răsplătită.

Se apropie de o măsuță aflată într-un colț al sălii de conferințe pe care se afla un aparat de radio și învîrți butonul care deschidea aparatul.

— Acesta e un post receptor pentru unde scurte, spuse el. Vă rog să-l examinați pentru a vă convinge. Avem doar specialiști printre noi. Domnule Chapmann, apropie-te să...

— Nu-i nevoie, îl întrerupse redactorul sportiv al lui „International Broadcasting Corporation”. Cunosce aparatul. E un „Standard” de tip obișnuit, fabricație de serie.

Între timp, domnul Robert Kennedy se dusesese în cealaltă parte a sălii și se urcase pe o scăriță: de acolo ajunse cu mîna la bucata de pînză care acoperea un tablou atîrnat de perete. Ridicînd pînză, el dezveli tabloul, care nu era altceva decît o mare tablă de șah.

— Această tablă, spuse profesorul Despreux, e conectată la circuitul uneia dintre tablele similare aflate în sala concursului. Ele reproduc, după cum știți, partidele care se joacă în clipa aceasta. Am cerut să se instaleze aici, în salonul verde, o tablă suplimentară, care reproduce mutările ce se fac în partida Cerednikov-Dacosta. După cum vedeți, cîte două mutări s-au și făcut.

Privi o clipă tabla, apoi spuse:

— După cum vedem, Dacosta, cu albele, a început 1.c2-c4, primind răspunsul... f7-f5. La următoarea mutare 2.Cg1-f3, Cerednikov a replicat... Cg8-f6. S-ar putea ca ei să fi mutat întîi caii și apoi pionii, dar asta nu are importanță. Să vedem acum care va fi a treia mutare a lui Dacosta.

În clipa aceasta, se auzi aparatul de radio din celălalt colț al camerei: „Pip, Pip, Piiip, Pip”. Filippo Nardi consultă o hîrtie aflată în fața lui și acoperită cu scris mărunt. „Două scurte, unul lung, unul scurt” - mormăia. Găsi repede ceea ce căuta ...

— Dacosta va muta pionul din g2 în g3, zise el cu voce tare.

Cei mai mulți din cei de față înțelesesă acum experiența la care asistau. Toți ochii se întoarseră, ca la comandă, spre tabela electrică din perete:

— Nardi are codul escrocilor, îi șopti Trude lui Ciuperceanu. De unde ?

Secretarul federației noastre de șah dădu din umeri.

— O să ne spună el după aceea. Întîrzierea însă nu i-o iert.

Ochii urmăreau tabela, pe care, deocamdată, piesele rămîneau neschimbate. Secundarul ceasului înainta uniform: 15 secunde... 30 secunde... 45 secunde... Apoi „minunea” se produse: pionul alb din căsuța g2 dispăru și un altul identic, apăru în căsuța g3.

După tăcerea totală dinainte, participanții la această originală conferință de presă începură să se agite. Unii se foiau pe scaune, alții tușeau, se auzi chiar un fluierat prelung și semnificativ. Domnul Toubib-Lemaire rămăsese cu arătătorul întins, suspendat în aer, așa cum apucase cînd începuse să-l înfășoare cu lăntșorul de la ceas.

De emoție, Glenn Hardy își înghițise guma de mestecat și arunca priviri rătăcite în jurul său. Fiindcă guma de mestecat făcea parte din personalitatea

bătăiosului redactor sportiv al agenției „Continental Press”, iar fără gumă de mestecat Glenn Hardy nu mai era Glenn Hardy.

Între timp, maestrul Cerednikov nu-și pierduse vremea, fiindcă tabela electrică marcă mișcarea pionului negru din g7 în g6.

— Două scurte, două lungi, strigă Filippo Nardi.

Aproape simultan, difuzorul aparatului de radio transmite: „Pip, Pip, Piiip, Piiip”.

— Nu-și pierde vremea, amicul Jeffrey Miller, rîse Nardi.

— Vă rog să remarcați, spuse profesorul Roland Despreux, că de data aceasta semnalele au fost mult mai puternice. Explicația este că postul de emisie se află chiar în clădirea în care ne găsim acum, cu un etaj mai jos, în sala unde se dispută prima rundă a turneului. Dacă cineva din dumneavoastră dorește să se convingă, o poate face destul de lesne: în sala turneului îl va găsi pe Jeffrey Miller cu radiovaliza lui. Ce-i drept, a devenit acum mai prudent: a închiriat o lojă unde s-a încuiat. Dar ușierul mai are o cheie...

Difuzorul aparatului răsună iar: „Piiip, Piiip, Pip, Piiip”.

— Extraordinar de repede lucrează mașina lor, spuse Trude Hartmann. N-a trecut nici un minut de cînd Miller a transmis mutarea precedentă a maestrului Cerednikov.

Ciuperceanu clătină capul :

— Ții minte ce mult dorea maestrul sovietic să joace cu Dacosta ? Acum și-a văzut dorința împlinită. Numai că joacă împotriva unei mașini.

— N-are importanță, replică Trude. Partida se va anula. Acum, nimeni și nimic nu-l mai poate salva pe Dacosta. Maestrul Cerednikov a avut neșansa să cadă în prima rundă cu Dacosta. Dacă nu era el, era altul. Cineva trebuia să joace cu escrocul, altfel n-ar fi putut avea loc această amuzantă demonstrație.

— Amuzantă ?! se strîmbă Ciuperceanu.

— Eu o găsesc de-a dreptul delicioasă. Privește mutra acestui Glenn Hardy. Crezi ca guma de mestecat i-a căzut greu la stomac ? Despre domnul Nicolas Toubib-Lemaire să nu mai vorbim. Cînd mă gîndesc că aceste specimene fac parte din breasla noastră...

— Dacosta, strigă Nardi, va muta nebunul din f1 în g2.

Și de data aceasta, privirile se întoarseră, aproape automat, către tabela semnalizatoare. Dar nu mai domnea încremenirea dinainte. Se părea că cea mai mare parte a celor prezenți se lămuriseră. Numai Glenn Hardy se uita cu disperare la tabla de șah de pe perete, așteptînd... nici el nu știa ce. Din cînd în cînd, își mișca mecanic fălcile, dar pe urmă își aducea aminte că înghițise guma de mestecat și că în gură nu-i mai rămăsese decît propria limbă și un gust amar provocat de conferința de presă la cărei tocmai asista.

După cincizeci de secunde de la semnalele emise de aparat, Dacosta mută nebunul din f1 în g2, așa cum precizase Nardi.

— Curtea e luminată, spuse Walter Chapmarin, închizîndu-și magnetofonul cu care înregistrase expunerea și discuțiile. Mă duc să telegrafiez. Știrea va exploda ca o bombă.

— Domnilor, interveni din nou președintele federației internaționale. În mijlocul nostru se află domnul José Segovia. El este... hm... vreau să zic a fost... hm., un colaborator al asociației Cabral-Dacosta-Miller. A locuit mai multe săptămîni în vila Montrose din St. Paul și vă stă la dispoziție cu orice lămuriri veți dori. În... hm... calitatea pe care a avut-o, este în măsură să vă furnizeze unele amănunte, pe care desigur că cititorii dumneavoastră, amatori de senzational, vor ști să le aprecieze.

José Segovia se umflă în pene. Sculîndu-se în picioare, se înclină cu multă grajie:

— Sunt la dispoziția dumneavoastră, senores.

Două zile după atît de interesanta conferință de presă din salonul verde al sălii „Orpheum”, Trude Hartmann și Anton Ciuperceanu se aflau pe terasa unei cafenele din piața Apeldoorn. Erau încă sub impresia puternică ce le-o produsese vizitarea Rijksmuseum-ului, unde se oprișeră îndelung în sălile rezervate lui Rembrandt, Hals, Hondecoeler, Steen.

Piața Apeldoorn e departe de cartierul comercial al orașului și de zgomotul portului. Numai cînd și cînd se auzea șuierul unei locomotive care manevra pe liniile gării Welsperpoort.

Trude sorbea îngîndurată dintr-un pai, fără să-și dea seama că citronada din pahar se terminase. „Ce ochi albaștri are” - se gîdî Ciuperceanu, de parcă abia acum observase acest amănunt. Apoi întoarse capul și lăsă privirea să-i lunece peste culorile vii ale lalelelor pe care florăresele din Aalsmeer le întinseseră, în coșuri, pe trotuare.

Se pare însă că ochii Trudei nu erau numai albaștri, ci și foarte ageri, căci îi arată însoțitorului ei un trecător aflat în cealaltă parte a pieței:

— Nu e prietenul nostru Filippo Nardi ? întrebă ea.

— După echipament se pare că el e.

Cîteva clipe după aceea, Nardi se apropie de masa lor și întrebă cu exagerată politețe :

— Va deranjez ?

— Lasă fleacurile și stai jos! se supără Ciuperceanu.

Filippo Nardi își depuse aparatele pe un scaun și trase altul sub el.

— De unde ți-ai procurat noua vînătaie de la ochi ? voi să știe Trude.

— Mai bine să ne spună de ce a întîrziat la conferința de la „Orpheum”, interveni Ciuperceanu. M-a făcut să trăiesc un sfert de ceas pe care n-am să-l uit niciodată.

— Ca să fac economie, zîmbi Nardi, vă voi răspunde în același timp. Cînd am descins din tren, m-am întîlnit cu domnul Richard Cabral. Aflase că i l-am răpit pe Jo și venise după noi.

— Cine-i Jo ? întrebă Trude.

— Jo este acel elegant senor care răspunde la numele de José Segovia. Întîlnindu-ne cu domnul Cabral...

— Știu, rîse Trude, ați avut o... divergență de păreri. Te-ai ales cu un ochi vînat și ai întîrziat la conferință.

— A fost minunat, se entuziasmă Nardi. Jo a arbitrat meciul. La urmă l-am aruncat pe Cabral într-un canal. Înota, al naibii, ca un pește. În canalul acela își aruncă gospodinele din Amsterdam lăturile.

Se uită la cei doi din fața lui și lentilele ochelarilor săi avură acea sclipire pe care ceilalți o cunoșteau:

— Obişnuiesc să-mi plătesc datoriile, spuse cu modestie.

Ciuperceanu se întunecă la față. Nardi păru să-și dea seama că secretarul federației noastre de șah nu prea e de acord cu unele aptucături de-ale sale.

— Trebuie să mă înțelegi, spuse Nardi. Văzîndu-mă cu Segovia, Cabral începuse să bănuiască ceva. Dacă îl lăsăm să ajungă la sală „Orpheum”, i-ar fi anunțat pe Dacosta și pe Miller. Atunci, toată demonstrația noastră se ducea de rîpă. Așa, am cîștigat timp. Parfumatul domn Richard Cabral trebuia să-și schimbe mai întîi hainele ude și urît mirositoare...

— Totuși..., începu Ciuperceanu, dar se răzgîndi și nu mai continuă.

— Și apoi, cu domnul Cabral aveam o socoteală personală. Am șters-o înainte de a sosi poliția.

— Să lăsăm asta acum, zise Trude.

Filippo Nardi se prefăcu că se ridică de la masă:

— Am impresia că v-am deranjat...

— Cu două luni în urmă făceai glume mai bune, se supără Trude. Spune mai bine cum l-ai convins pe acest José Segovia să te urmeze. Probabil că figura asta a costat o grămadă de dolari.

— Dolari ? se miră Nardi. N-a costat nici un cent. I-am arătat numai ce are de câștigat dacă mă urmează. Jo „Cicatrice”, isteț la minte, și-a înțeles interesul. De altfel, avea și el o datorie de plătit lui Dacosta, care l-a denunțat la Montevideo.

— Și ce a avut, mă rog, de câștigat, dacă te-a urmat ?

Ziaristul scoase din buzunarul hainei ultimul număr al revistei „Weekly Mirror” și-i arătă Trudei un titlu: „Misterele din vila Montrose”. Subtitlurile vorbeau de la sine; „Senzaționalele destăinuiri ale unui fost membru al bandei Cabral - Jo «Cicatrice» își scrie memoriile - Un ciclu de articole rezervat în exclusivitate revistei noastre”.

— Și pe ăsta l-am făcut om, zise filozofic Nardi.

Ciuperceanu luă revista și citi câteva din titluri. Unul suna: „Vila Montrose pradă flăcărilor. În subsolul vilei, poliția a descoperit urmele șahistului electronic”. Altul: „Domnul W. W. Smith, președintele lui G.E.O., declară ziariștilor din Cincinnati: Nu-l cunosc pe Cabral, n-am nici o legătură cu el.” Altul: „Senzaționala captură a poliției marsilieze: Martin Dacosta și Jeffrey Miller arestați pe când încercau să se îmbarce, cu pașapoarte false, pentru Americă de Sud”. Și, în sfârșit ultimul: „Richard Cabral dispărut fără urmă. Se bănuiește că celebrul gangster s-ar fi sinucis”.

Secretarul federației noastre de șah închise scîrbit revista și o aruncă pe masă

— Eu cred, totuși, că sînt de prisos aici, spuse Nardi atrăgîndu-și privirile furioase ale celorlalți. Dacă vreți să mai stau, trebuie să-mi dați o lămurire.

— Îți sîntem datori, zise Trude, în schimbul celor cu care ne-ai copleșit pînă acum.

— Să auzim, zise și Ciuperceanu.

— Cum se face că, în prima zi a turneului Dacosta a pierdut partida cu Cerednikov ? Maestrul sovietic a jucat doar împotriva mașinii. Vila Montrose nu arsese încă...

— I-o fi lipsit vreun transistor din aparat, făcu Trude, sau l-a bruiat de la București inginerul acela, prietenul lui Dinu Romanescu.

— Nici una, nici alta, zise Ciuperceanu.

Apoi, secretarul federației noastre de șah repetă ce-i spusese, cu câteva zile înainte, profesorul Dimitrie Suceveanu:

— Dacosta trebuia să piardă pînă la urmă. Nici un tub electronic nu se poate măsura cu celula nervoasă a omului, nici o mașină nu se poate măsura cu creierul ei, cu omul.

Și, fiindcă între timp secretarul federației își completase documentarea, adăugă:

— Mașina lui Cabral din vila Montrose avea câteva mii de lămpi electronice, iar creierul omenesc are cincisprezece miliarde de celule nervoase.

— Cînd le-ai numărat ? întrebă Nardi admirativ.

Izbucniră cu toții în rîs.

După aceea, fostul redactor al lui „Cronaca degli scacchi” se ridică și începu

să-și pună aparatele.

— Știu că nu deranjez, zise, dar trebuie să plec. Sînt așteptat la redacție.

— La redacție ?! se miră Trude. Știam că ești șomer.

— Am fost șomer, se indignă Nardi, am fost șomer pînă astăzi dimineață, cînd domnul profesor Roland Despreux mi-a oferit postul, de redactor-șef al buletinului Federației internaționale de șah.

Din două sărituri ajunse pe trotuar și culese din coșul unei florărese o lalea mare, roșie, pe care o aruncă, îndemînat, pe masa celor doi.

— Nu vă mai deranjez ! strigă rîzînd cu gura pînă la urechi și se depărtă cu pași grăbiți.

— Laleaua asta, îi spuse Ciuperceanu fetei, se potrivește la culoarea ochilor tăi.

Contrar obiceiului, Trude Hartmann nu răspunse printr-o ironie. Pe urmă, își dădu seama că cele spuse de Anton Ciuperceanu îi fac plăcere și obraji ei începură să semene la culoare cu laleaua...

[1] Turf – hipodrom (n.r)

[2] Mai bine mai târziu decît niciodată.

[3] Inițialele denumirilor englezești: king (rege), queen (damă), bishop (nebun), horse (cal), rook (turn), pawn (pion).

[4] Această povestire a fost publicată în nr. 47-48 al „Colecției POVESTIRI ȘI INȚIFICO-FANTASTICE” (n.r.).

[5] Frumoasele zile din Aranjuez s-au terminat.

[6] Hotelul “La Ursul negru” (l. fr.)